

Tilastokeskus
Tilastoarkisto

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2003

Företagsverksamhetens resultat och balansräkning

Business Enterprises – Net Results and Balance Sheets

Tilastokeskus
Tilastoarkisto

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2003
Företagsverksamhetens resultat och balansräkning
Business Enterprises – Net Results and Balance Sheets

Tiedustelut – Förfrågningar – Inquiries:

*Pirkko Nurmela
Leena Jussila
Seija Kolehmainen
Maarit Lappalainen
Rauno Viita
(09) 17 341*

*<http://www.tilastokeskus.fi/til/yri.html>
sähköposti: rakenne.tilastot@tilastokeskus.fi*

SVT

*Suomen virallinen tilasto
Finlands officiella statistik
Official Statistics of Finland*

Kansikuva – Pämbild – Cover photograph: Jenni Riikonen

© 2005 Tilastokeskus – Statistikcentralen – Statistics Finland

*Tietoja lainattaessa lähteenä on mainittava Tilastokeskus.
Uppgifterna får lånas med uppgivande av Statistikcentralen som källa.
Quoting is encouraged provided Statistics Finland is acknowledged as the source.*

*ISSN 0784-8463
= Yritykset
ISSN 1459-3785
ISBN 952-467-411-4*

Edita Prima Oy, Helsinki – Helsingfors 2005

Esipuhe

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2003 -julkaisu tarjoaa monipuolisen kuvan Suomen yritystoiminnan laajuudesta, kannattavuudesta, rahoituksesta ja tehokkuudesta tilinpäätöstietojen näkökulmasta. Julkaisusta löytyy tietoja eri toimialoilta: teollisuudesta, rakentamisesta, kaupasta, liike-elämän palveluista sekä liikenteestä. Se sisältää tietoja myös suomalaisyritysten ulkomaisten tytäryritysten liikevaihdosta ja henkilökunnasta.

Julkaisua on uudistettu monella tavalla. Tuloksen muodostumisessa on mukana myös ammatinharjoittajat ja sitä on oikaistu laskennallisella palkkakorjauksella. Muutokset on viety myös aikaisempiin vuosiin.

Tilastokeskus julkaisi vuotta 2003 koskevia ennakkotietoja yritystoiminnan tuloksesta kesäkuussa 2004. Nyt ovat kyseessä lopulliset tiedot täydennettynä tasetiedoilla. Ennakkotiedoissa ei ollut mukana ammatinharjoittajia eikä laskennallista palkkakorjausta. Vuotta 2004 koskevat ennakkotiedot julkistetaan heinäkuussa 2005.

Julkaisun liitteenä oleva CD-ROM sisältää laajan taulukko-osan, jossa on esitetty lähes 200 toimialan tuloksen muodostuminen, tase pääkohdittain sekä keskeisimmät tunnusluvut valmiiksi laskettuina. CD-ROM sisältää viimeisimpien vuoden 2003 lukujen lisäksi myös vertailukelpoiset tiedot vuosilta 2001–2003.

Tilinpäätöstilastossa noudatetaan tilastovuodesta 2002 lähtien Toimialaluokitus TOL 2002-luokitusstandardia, joka korvaa aikaisemman TOL 1995:n. Tässä julkaisussa myös vuosien 2001 ja 2002 tiedot esitetään uuden luokituksen mukaisina.

Suuruusluokkien määrittelysääntöjä on tarkistettu vuonna 2003. Se heikentää tältä osin vertailukelpoisuutta aikaisempiin vuosiin.

Julkaisun tekemiseen ovat osallistuneet seuraavat henkilöt, joilta kunkin toimialan tiedoista voi tiedustella:

Teollisuus: Pirkko Nurmela

Rakentaminen: Maarit Lappalainen ja Pirkko Nurmela

Kauppa: Leena Jussila ja Seija Kolehmainen

Majoitus- ja ravitsemistoiminta: Leena Jussila ja Seija Kolehmainen

Liikenne: Rauno Viita

Liike-elämän palvelut: Seija Kolehmainen ja Leena Jussila

Ulkomaiset tytäryritykset: Heidi Salmenniemi

Julkaisun on viimeistellyt Ritva Ihalainen. Julkaisua ja CD-ROM:ia koskevaa palautetta ja kehitysehdotuksia voi lähettää myös sähköpostitse osoitteeseen: rakenne.tilastot@tilastokeskus.fi

Helsingissä, maaliskuussa 2005

Kaija Hovi

Tilastojohtaja

Förord

Publikationen **Företagsverksamhetens resultat och balansräkning 2003** erbjuder utgående från bokslutsuppgifter en mångsidig bild av företagsverksamheten i Finland, av dess omfattning, lönsamhet, finansiering och effektivitet. Publikationen innehåller uppgifter om olika näringsgrenar: industrin, byggverksamheten, handeln, företagstjänster samt samfärdseln. Den innehåller också uppgifter om omsättning och antal anställda i utländska dotterföretag till företag i Finland.

Publikationen har reviderats på många sätt. I resultatbildningen ingår också näringsidkarna och resultatet har korrigerats med en kalkylmässig lönekorrigerings. Revideringarna har också gjorts när det gäller tidigare år.

I juni 2004 publicerade Statistikcentralen förhandsuppgifter om år 2003. Nu utges de slutliga uppgifterna kompletterade med balansräkningsuppgifter. Förhandsuppgifterna omfattade inte näringsidkarna eller kalkylmässiga lönekorrigeringar. Förhandsuppgifterna för år 2004 utkommer i juli 2005.

Cd-rom-skivan som bifogas publikationen innehåller ett omfattande tabellavsnitt. Där presenteras resultatbildningen, balansräkningen i huvuddrag samt de viktigaste nyckeltalen färdigt uträknade för nästan 200 näringsgrenar. Förutom de nyaste talen för år 2003 omfattar skivan dessutom jämförelseuppgifter för åren 2001–2003.

På bokslutsstatistiken tillämpas den nya indelningsstandarden Näringsgrensindelningen TOL 2002 fr.o.m. år 2002. TOL 2002 ersätter Näringsgrensindelningen 1995. Uppgifterna för år 2001 och 2002 publiceras i denna publikation enligt den nya näringsgrensindelningen.

Bestämmandet av storlekskategori har reviderats år 2003. Det försämrar till den delen jämförbarheten när det gäller uppgifter som publicerats tidigare.

Publikationen har bearbetats av följande personer, som också besvarar frågor beträffande de olika näringsgrenarna:

Industri: Pirkko Nurmela

Byggverksamhet: Maarit Lappalainen och Pirkko Nurmela

Handel: Leena Jussila och Seija Kolehmainen

Hotell- och restaurangverksamhet: Leena Jussila och Seija Kolehmainen

Samfärdsel: Rauno Viita

Företagstjänster: Seija Kolehmainen och Leena Jussila

Utländska dotterföretag: Heidi Salmenniemi

Publikationen har ombrutits av Ritva Ihalainen. Ni kan kommentera och ge utvecklingsförslag beträffande publikationen och Cd-rom-skivan per e-post under adressen: rakenne.tilastot@tilastokeskus.fi

Helsingfors i mars 2005

Kaija Hovi
Statistikdirektör

Preface

The **Business enterprises – net results and balance sheets 2003** publication gives a diversified picture of the volume of Finnish business enterprises, their profitability, financing and efficiency from the viewpoint of financial statement data. The publication contains information on different economic activities: industry, construction, trade, business services and transport. It also includes information about the turnover and employees of foreign subsidiaries of companies resident in Finland.

The publication has been revised in many ways. Self-employed persons are also included in the result formation and it has been corrected by estimated pay adjustment. The changes were also entered for the previous years.

Statistics Finland published preliminary data on the result of business enterprises for the year 2003 in July 2004. The present data are final data, supplemented by balance sheet data. Preliminary data did not include self-employed persons and estimated pay adjustment. Preliminary data concerning the year 2004 will be released in July 2005.

The accompanying CD-ROM contains a large table section presenting the result formation and balance sheets of nearly 200 economic activities by main points and the ready calculated key ratio figures. The CD-ROM contains the latest figures for 2003 as well as comparable data for 2001 to 2003.

The new Standard Industrial Classification TOL 2002 has been applied to the financial statements statistics from the statistical year 2002. TOL 2002 replaces the Standard Industrial Classification 1995. In this publication the data for 2001 and 2002 are published according to the new classification.

The definition rules of size categories were revised in 2003. In that respect it impairs the comparability with the previous years.

The publication was compiled by the following persons who can be contacted for information concerning a specific economic activity:

Industry: Pirkko Nurmela

Construction: Maarit Lappalainen and Pirkko Nurmela

Trade: Leena Jussila and Seija Kolehmainen

Hotels and restaurants: Leena Jussila and Seija Kolehmainen

Transport: Rauno Viita

Business services: Seija Kolehmainen and Leena Jussila

Foreign subsidiaries: Heidi Salmenniemi

The layout was prepared by Ritva Ihalainen. Customer feedback on the publication and the CD-ROM and suggestions for improvement can also be sent by email to the following address: rakenne.tilastot@stat.fi

Helsinki, March 2005

Kaija Hovi

Director, Business Structures

Taulukoissa käytetyt symbolit – Teckenförklaring – Explanation of symbols

Ei yhtään – Värdet noll – Magnitude nil	—
Tieto epälooginen esitettäväksi – Uppgift kan inte förekomma – Category not applicable	.
Tietoa ei ole saatu tai se on liian epävarma esitettäväksi – Uppgift ej tillgänglig eller alltför osäker för att anges – Data not available or too uncertain for presentation	..
Ennakkotieto – Preliminär uppgift – Preliminary data	*

Muutokset tilastossa

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2003 -julkaisu poikkeaa merkittävästi sarjan aikaisemmista julkaisuista. Tilaston kuvausaluetta on laajennettu, tunnuslukujen laskentaperiaatteita ja -kaavoja on parannettu sekä suuruusluokkien määrittelysääntöjä on ajanmukaistettu vastaamaan EU:n uusimpia määräyksiä.

Kuvausalue on laajentunut kattamaan myös yhdenkertaista kirjanpitoa pitävät ammatinharjoittajat. Tällaisia yrittäjiä oli noin 18 000 ja näiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 812 miljoonaa euroa vuonna 2003. Koska näiden yrittäjien tilinpäätös ei sisällä tasetta, on tilaston tasepohjaiset tunnusluvut laskettu kahdenkertaista kirjanpitoa pitävien yritysten tiedoista. Seurauksena tunnuslukutaulujen toimialoittaisten tunnuslukujen arvot saattavat poiketa jonkin verran julkaisun tuloslaskelma- ja tasetauluista lasketuista tunnusluvuista. Tämä on syytä ottaa huomioon erityisesti taksiliikenteen, kuorma-autoliikenteen sekä eräiden palvelu-alojen tilastojen kohdalla.

Palkkakorjauksen avulla on pyritty antamaan aikaisempaa oikeampi kuva kannattavuudesta sellaisilla toimialoilla, joilla yrittäjien itsensä tekemän palkattoman työpanoksen merkitys on huomattava. Palkkakorjaus on toteutettu siten, että ensiksi on määritelty yritysکوhtaisesti yrittäjän palkattomasti tekemä vuosityöpanos. Tämä on toteutettu yrittäjäeläkevakuutusmaksuaineiston sekä verottajan palkan-saajien vuosi-ilmoitusaineiston perusteella. Menetelmä on kehitetty Tilastokeskuksen yritys- toimipaikkarekisterissä (YTR). Seuraavaksi on määritelty tilinpäätöstietojen avulla yrityksen palkansaajilleen maksama keskipalkka. Ellei yrityksellä ole ollut palkattua työvoimaa on käytetty toimialakohtaista keskipalkkaa. Näiden tietojen avulla on voitu määritellä yritysکوhtainen palkkakorjaus, jonka mukaisesti yrityksen tuloslaskelmaa ja siitä laskettuja tunnuslukuja on oikaistu. On huomattava, että palkkakorjaus on pelkästään laskennallinen kannattavuutta rasittava erä. Se eroaa muista tuloslaskelman eristä siinä suhteessa, että se ei ole todellisuudessa syntynyt kuluerä tai maksu. Lähtökohtana on ollut ajatus siitä, että yritystoiminnan on tuotettava yrittäjälle vähintäänkin kohtuullinen vuosityöpanosta vastaava ansio ennen kuin voidaan puhua kannattavasta toiminnasta. On kuitenkin huomattava, että yrittäjätyöpanoksen arviointimenetelmä on merkittävästi parantunut tilastovuodesta 2003 lähtien saatavilla olevan rekisteriaineiston tarkentumisesta johtuen. Tämän vuoksi laskennallinen palkkakorjaus ei ole kaikilla toimialoilla täysin vertailukelpoinen aikaisempiin vuosiin nähden.

Sijoitetun pääoman tuottoa laskettaessa on aikaisemmin ollut ongelmana ns. negatiiviset omat pääomat. Tällöin yrityksen taseeseen merkitty oma pääoma on ollut yksityisottojen tai tappioiden vuoksi miinuksella. Näissä tapauksissa pääoman tuottolaskelmissa on nyt negatiivisen oman pääoman arvoksi merkitty nolla. Tällöin sijoitetun pääoman vähimmäismäärä on aina vähintään yritykseen sijoitetun vieraan pääoman suuruinen.

EU:n komission suositus pienten ja keskisuurten (PK)¹ yritysten määritelmästä on muuttunut vuonna 2003. Kokoluokkien euromääräiset liikevaihto ja taseen loppusummat ovat muuttuneet. Tämä aiheuttaa jonkin verran poikkeavuutta aikaisempiin vuosiin nähden.

---

¹ Ks. määritelmä s.77

Ändringar i statistiken

Publikationen **Företagsverksamhetens resultat och balansräkning 2003** skiljer sig i hög grad från tidigare publikationer i serien. Undersökningsområdet har utvidgats, beräkningsprinciperna och -schemana har förbättrats samt reglerna för definieringen av storleksklasserna har uppdaterats för att stämma överens med EU:s nyaste bestämmelser.

Undersökningsområdet har utvidgats till att omfatta också de yrkesutövare som har enkel bokföring. Det fanns omkring 18 000 dylika företagare och deras sammanlagda omsättning uppgick till 812 miljoner euro år 2003. Eftersom dessa företagares bokslut inte omfattar en balansräkning, har de nyckeltal som baseras på balansräkningen räknats utgående från uppgifterna för de företag som har dubbel bokföring. Som en följd av detta kan värdet av nyckeltalen efter näringsgren i nyckeltalstabellerna i någon mån avvika från de nyckeltal som bygger på resultat- och balansräkningstabellerna i publikationen. Det är skäl att beakta detta särskilt när det gäller statistik över taxitrafik, lastbilstrafik samt vissa servicenäringar.

Med hjälp av lönekorrigeringen har man strävat efter att ge en mer korrekt bild än tidigare av lönsamheten inom sådana områden där företagarens egna oavlönade arbetsinsats har stor betydelse. Lönekorrigeringen har genomförts på så sätt att man först har definierat företagarens årsarbetsinsats utan lön företagsvis. Det har gjorts på basis av betalningsmaterialet för företagspensionsförsäkringarna och det material som omfattar löntagarnas årsanmälan till skattemyndigheterna. Metoden har utvecklats av Statistikcentralens företags- och arbetsställeregister (YTR). Sedan har den medellön som företaget betalar till sina löntagare definierats med hjälp av bokslutsuppgifterna. Om företaget inte har haft avlönad arbetskraft har medellön efter näringsgren använts. Med hjälp av dessa uppgifter har man kunnat definiera lönekorrigeringen företagsvis, enligt vilken företagets resultaträkning och de nyckeltal som räknats på basis av den har korrigerats. Det är skäl att märka att lönekorrigeringen bara är en kalkylmässig post som belastar lönsamheten. Den skiljer sig från övriga poster i resultaträkningen i det avseendet att den inte är en kostnadspost eller betalning som de facto uppkommit. Utgångspunkten har varit att innan man kan säga att verksamheten är lönsam skall företagsverksamheten åtminstone avkasta en skälig inkomst åt företagaren motsvarande företagarens årsarbetsinsats. Man måste dock beakta att skattningsmetoden för företagarens arbetsinsats har förbättrats avsevärt på grund av preciseringen av det registermaterial som varit tillgängligt från och med statistikåret 2003. Av denna anledning är den kalkylmässiga lönekorrigeringen inte helt jämförbar inom alla näringsgrenar i förhållande till tidigare år.

Vid beräkningen av sysselsatt kapital har det s.k. negativa egna kapitalet tidigare varit ett problem. Det egna kapitalet i företagets balansräkning har då stått på minus på grund av privatuttag eller förluster. I sådana fall har man i intäktskalkylen för eget kapital antecknat noll som värde för det negativa egna kapitalet. Minibeloppet av sysselsatt kapital är då alltid minst lika stort som det främmande kapital som investeras i bolaget.

EU-kommissionens rekommendation om definitionen av små och medelstora (SME)² företagen har reviderats år 2003. Omsättning i euro i storleksklasserna och balansomslutningarna har ändrats. Det ger upphov till vissa avvikelser jämfört med tidigare år.

---

² Se definition s.82

Changes in the statistics

The **Business enterprises – net results and balance sheets 2003** publication differs substantially from the previous publications of the series. The description area of the statistics was extended, the calculation principles and formulas of the key figures were improved and the definition rules of size categories were made up-to-date to correspond to the EU's latest provisions.

The description area was extended to cover self-employed persons with single-entry bookkeeping as well. The number of such entrepreneurs is around 18,000 and their combined turnover was EUR 812 million in 2003. Because the financial statement of these entrepreneurs does not include a balance sheet, the balance sheet-based key figures of the statistics are calculated from the data of the enterprises with double-entry bookkeeping. As a result, the values of economic activity-specific key figures in the key figure tables may differ somewhat from the key figures calculated from the publication's profit and loss account and balance sheet tables. This should be taken into account especially in the statistics on taxi transport, lorry transport and certain service sectors.

The purpose of the pay adjustment is to provide a more accurate image of profitability than before in the economic activities where the significance of unpaid work input by entrepreneurs themselves is considerable. The pay adjustment was made so that the annual work input performed unpaid by the entrepreneur was first specified for each enterprise. This was made on the basis of the self-employed persons' pension contribution data and the Tax Administration's annual notifications on paid wages. The method was developed by Statistics Finland's Business Register. Next the average wages and salaries paid by the enterprise to its employees were defined according to the financial statement data. If the enterprise did not have paid labour force, the average pay in the economic activity was used. These data could be used to define the pay adjustment for each enterprise, by which the enterprise's profit and loss account and the key figures calculated from it were adjusted. It should be noted that the pay adjustment is only an estimated item hampering profitability. It is different from other profit and loss account items in that it is not an expense item or payment actually incurred. It is based on the idea that the business activity should produce for the entrepreneur at least reasonable earnings corresponding to the annual work input before calling it a profitable activity. It is also noteworthy that the evaluation method of the entrepreneur work input has improved significantly since 2003 due to the specification of the available register data. For that reason the estimated pay adjustment is not fully comparable in all economic activities with the previous years.

So-called negative capital and reserves have been a problem previously when calculating return on investment. In that case the capital and reserves recorded in the enterprise's balance sheet have been negative due to taking into private use or losses. In such cases the value recorded for negative capital and reserves has been zero in the profit calculations of capital and reserves. Then the minimum amount of invested capital is always at least of the same size as the liabilities invested in the enterprise.

The European Commission's recommendation on the definition of small and medium-sized enterprises (SMEs)³ was amended in 2003. Euro-denominated turnover and balance sheet totals of size categories have changed. This causes some deviation compared with the previous years.

---

³ See the definition on page 87

Sisälllys

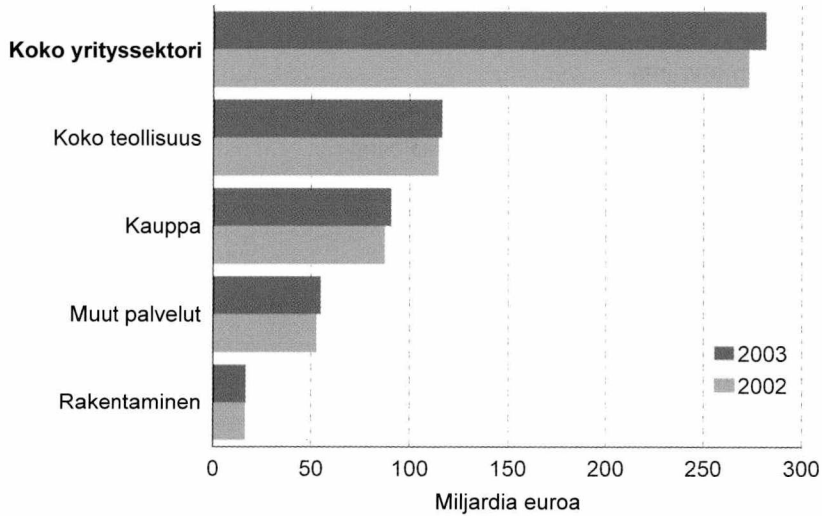
Esipuhe	3
Förord	4
Preface.....	5
Muutokset tilastossa.....	7
Ändringar i statistiken.....	8
Changes in the statistics	9
Yrityssektorin tulos.....	12
Suomalaisten yritysten ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten ja sivuliikkeiden toiminta	16
Liikevaihto ja henkilöstö maittain	16
Liikevaihto ja henkilöstö toimialoittain.....	19
Tehdasteollisuus	20
Metsäteollisuus	25
Metalliteollisuus.....	27
Teollisuuden aikasarjat.....	31
Metalliteollisuuden aikasarja.....	32
Rakentaminen	33
Teollisuuden ja rakentamisen tilastotaulut 2003	37
Kauppa.....	40
Autokauppa	43
Tukkukauppa.....	44
Vähittäiskauppa.....	45
Päivittäistavara-kauppa	47
Kaupan tilastotaulut 2003.....	49
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	52
Liikenne.....	56
Liike-elämän palvelut	62
Tietojenkäsittelypalvelu	64
Ohjelmistopalvelu.....	65
Tekninen palvelu	66
Mainostoimistot	67
Liike-elämän palvelujen tilastotaulut 2003.....	70
Liite 1. Kuvio- ja taulukku-uettelo.....	73
Liite 2. Tilinpäätöstilaston tuoteseloste.....	76
Bilaga 2. Produktbeskrivning för bokslutsstatistiken.....	81
Appendix 2. Product description of financial statements statistics	86
Liite 3. Tunnuslukujen kaavat.....	91
Bilaga 3. Nyckeltalsformler.....	92
Appendix 3. Key ratio formulas	93

Yrityssektorin tulos

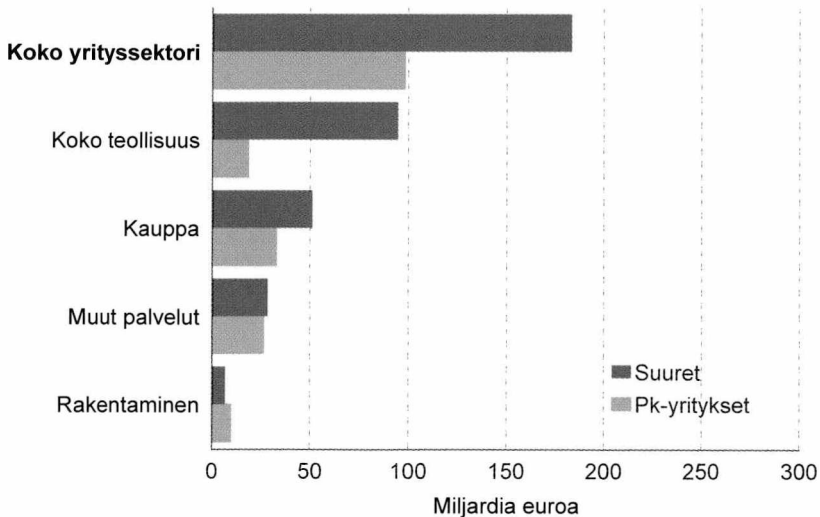
Liikevaihto

Yrityssektorin liikevaihto oli 281,9 miljardia euroa vuonna 2003. Liikevaihdosta 41 prosenttia tuli teollisuudesta, 32 prosenttia kaupasta, 20 prosenttia muusta palvelutoiminnasta ja 6 prosenttia rakentamisesta.

Kuvio 1. Koko yrityssektorin liikevaihto päätoimialoittain 2002–2003

Kuvio 2. Suurten ja pk-yritysten liikevaihto päätoimialoittain 2003

Koko yrityssektorin liikevaihto kasvoi edellisvuodesta 9,0 miljardia eli 3,3 prosenttia. Liikevaihto lähti reippaaseen kasvuun heikomman vuoden jälkeen. Vuonna 2002 liikevaihto kasvoi vain 2,3 miljardia eli 0,8 prosenttia. Liikevaihto kasvoi eniten palvelutoimialoilla, kaupassa ja rakentamisessa.

Suuret yritykset keräsivät liikevaihtoa 183,5 miljardia euroa ja pk⁴-yritykset 98,3 miljardia. Pk-yritysten määritelmän liikevaihdon ja taseen rajoja on muutettu vuonna 2003. Muutoksesta johtuva liikevaihdon lisäys pk-sektorille oli noin 11 miljardia euroa. Jos määritelmän muutoksesta aiheutunut liikevaihdon nousu suodatetaan pois, pk-yritysten liikevaihto kasvoi edellisvuodesta vajaat kolme miljardia euroa eli 3,3 prosenttia.

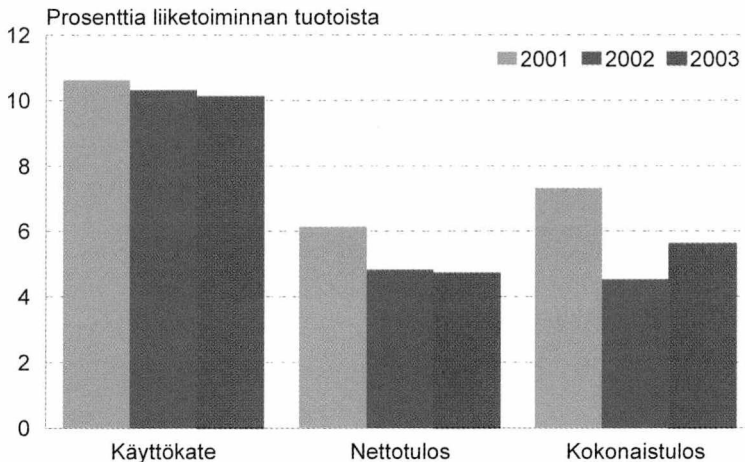
Yrityssektori työllisti 1 267 800 henkilöä, josta pk-yritysten osuus oli 52 prosenttia. Yrityssektorin henkilöstön määrä väheni edellisvuodesta 3 600 henkilöllä.

Kannattavuus

Yrityssektorin kannattavuus ylsi lähes edellisvuoden tasolle. Liikevaihdon kasvulla pystyttiin kattamaan kohonneet kustannukset. Käyttökateen ja nettotuloksen osuudet liiketoiminnan tuotoista ovat pysyneet lähes edellisvuoden tasolla. Kokonaistulos sen sijaan koheni 1,2 prosenttiyksikköä. Kokonaistulosta paransi satunnaisten kulujen pieneminen kolmella miljardilla eurolla edellisvuodesta.

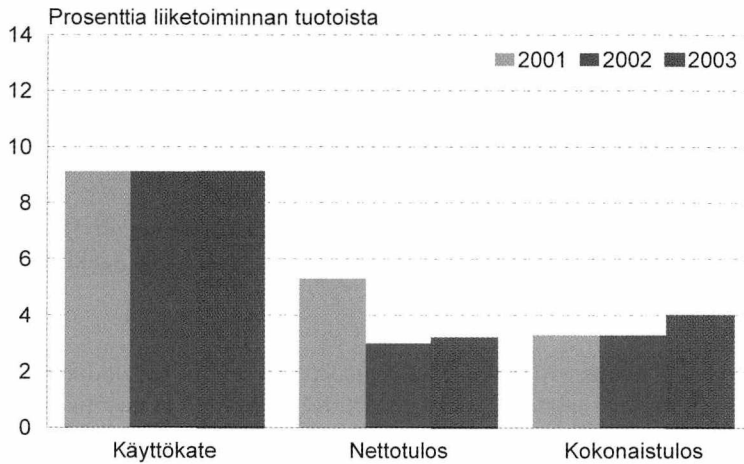
Pk-yritysten käyttökateprosentti on pysynyt kolmen viime vuoden aikana samalla tasolla. Nettotulos- ja kokonaistulosprosentti ovat nousseet.

Kuvio 3. Koko yrityssektorin kannattavuus 2001–2003

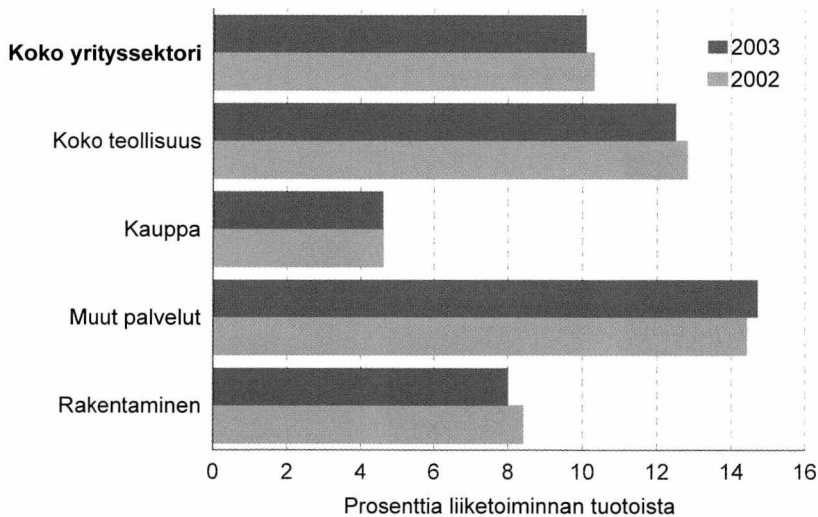

⁴ Ks. määritelmä s. 77

Kuvio 4. Pk-yritysten kannattavuus 2001–2003

Kuvio 5. Koko yritys sektorin käyttökateprosentti päätoimialoittain 2002–2003

Päätoimialojen toiminnan erilaisuudesta johtuen käyttökateprosentit vaihtelevat 4,6 prosentista 14,7 prosenttiin liike toiminnan tuotoista. Suurin kate oli palvelu-yrityksillä ja pienin kaupassa. Palvelualoilla on paljon pieniä yrityksiä, joita pyöritetään yrittäjävoimin pienillä kustannuksilla. Yrittäjien palkkakustannukset on huomioitu tuloslaskelmassa laskennallisen palkkakorjauksen avulla. Teollisuudessa ja rakentamisessa valmistuksen kustannukset vievät suuren osan tuotoista ja kaupassa kauppatarvojen ostot.

Taulukko 1. Yrityssektorin tuloksen muodostuminen

	2002		2003	
	milj.euroa	%	milj.euroa	%
TULOKSEN MUODOSTUMINEN				
Liikevaihto	272 944		281 858	
Liiketoiminnan muut tuotot	4 377		4 563	
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	277 321	100,0	286 421	100,0
Aine- ja tarvikekäyttö	-142 897	-51,5	-147 593	-51,5
Ulkopuoliset palvelut	-21 744	-7,8	-23 343	-8,1
Henkilöstökulut	-42 652	-15,4	-43 525	-15,2
Laskennallinen palkkorjaus	-2 031	-0,7	-2 015	-0,7
Liiketoiminnan muut kulut	-39 955	-14,4	-41 403	-14,5
Valmistevarastojen lisäys/vähennys	398	0,1	436	0,2
Käyttökate	28 441	10,3	28 979	10,1
Poistot ja arvonalentumiset yhteensä	-10 973	-4,0	-12 020	-4,2
Liiketulos	17 472	6,3	16 959	5,9
Rahoitustuotot	10 891	3,9	10 862	3,8
Rahoituskulut	-9 334	-3,4	-8 117	-2,8
Tuloverot	-5 786	-2,1	-6 270	-2,2
Muut välittömät verot	-69	0,0	-74	0,0
Nettotulos	13 175	4,8	13 360	4,7
Satunnaiset tuotot	7 442	2,7	7 298	2,5
Satunnaiset kulut	-9 551	-3,4	-6 438	-2,2
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	1 434	0,5	1 762	0,6
Kokonaistulos	12 501	4,5	15 982	5,6
Tilinpäätössiirrot yhteensä	382	0,1	374	0,1
Laskennallinen palkkorjaus	2 031	0,7	2 015	0,7
Tilikauden tulos	14 914	5,4	18 371	6,4

Taulukko 2. Yrityssektorin tase 2002–2003

	2002		2003	
	milj. euroa	%	milj. euroa	%
VASTAAVAA				
Aineettomat hyödykkeet	8 665	2,6	9 370	2,7
Aineelliset hyödykkeet	86 805	26,3	91 152	26,3
Sijoitukset	107 045	32,5	111 338	32,1
Vaihto-omaisuus	23 587	7,2	24 157	7,0
Pitkäaikaiset saamiset	7 075	2,1	8 516	2,5
Lyhytaikaiset saamiset	73 156	22,2	79 511	22,9
Rahoitusarvopaperit	6 881	2,1	6 940	2,0
Rahat ja pankkisaamiset	16 409	5,0	15 705	4,5
Vastaavaa yhteensä	329 622	100,0	346 688	100,0
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	144 925	44,0	153 479	44,3
Tilinpäätössiirtojen kertymä	16 654	5,1	16 203	4,7
Pakolliset varaukset	1 278	0,4	1 215	0,4
Pitkäaikainen vieras pääoma	78 151	23,7	81 334	23,5
Lyhytaikainen vieras pääoma	88 615	26,9	94 457	27,2
Vastattavaa yhteensä	329 622	100,0	346 688	100,0

Suomalaisten yritysten ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten ja sivuliikkeiden toiminta

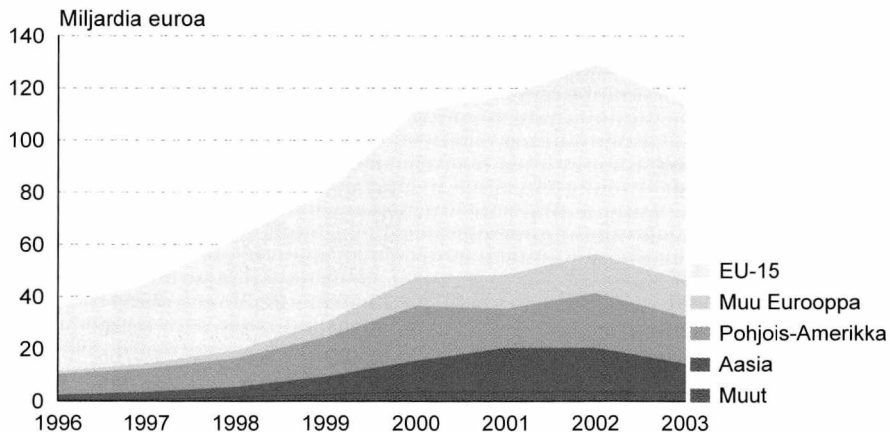
Tiedot suomalaisten yritysten ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten⁵ ja sivuliikkeiden liikevaihdosta ja henkilökunnan määrästä perustuvat Suomen Pankin tuottamaan tilastoon.⁶ Tiedonkeruu toteutetaan suorien sijoitusten⁷ tiedonkeruun yhteydessä ja se liittyy Eurostatin ulkomaisten yritysten liiketoiminnan tilastointia koskevaan pilottihankkeeseen (FATS, Foreign Affiliates Statistics). Suomessa sijaitsevien ulkomaisten tytäryritysten liiketoimintaa koskevasta tilastosta (Inward FATS) vastaa Tilastokeskus.

Suomen Pankin mukaan suomalaisten yritysten ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten ja sivuliikkeiden yhteenlaskettu liikevaihto vuonna 2003 oli 113,9 miljardia euroa ja niiden palveluksessa olevan henkilöstön määrä 331 000. Ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten ja sivuliikkeiden liikevaihto supistui edellisvuodesta 11,2 prosenttia ja henkilöstön määrä 0,8 prosenttia. Suomen Pankin mukaan supistuminen johtui Nordea-ryhmän omistusjärjestelyistä.

Liikevaihto ja henkilöstö maittain

Ulkomailla sijaitsevien tytäryritysten ja sivuliikkeiden yhteenlaskettu liikevaihto ja henkilöstön määrä supistuivat vuodesta 2002 melkein kaikilla alueilla. Ainoastaan Euromaissa sijaitsevien yritysten liikevaihto ja henkilöstön määrä sekä Aasiassa sijaitsevien yritysten henkilöstön määrä kasvoivat. Vuodesta 1996⁸ vuoteen 2002 liikevaihto ja henkilöstön määrä ovat kasvaneet melko tasaisesti kaikilla alueilla.

Kuvio 6. Liikevaihdon kertymä alueittain 1996–2003

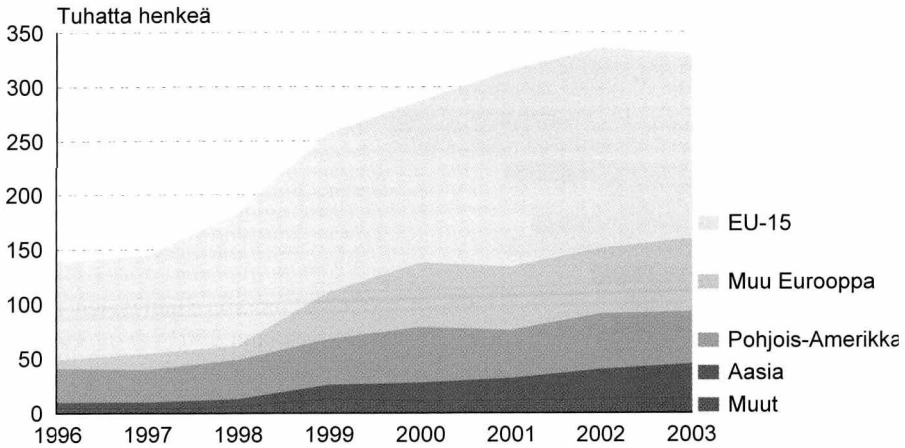
⁵ Ks. määritelmä s. 76

⁶ Suomen Pankin tilastotiedotteet löytyvät osoitteesta http://www.bof.fi/fin/5_tilastot/5.2_Tilastojulkaisut/index.stm.

⁷ Ks. määritelmä s. 76

⁸ FATS-tietoja on kerätty vuodesta 1996 lähtien.

Kuvio 7. Henkilöstön määrä alueittain 1996–2003

Suomalaisten yritysten merkittävin ulkomainen toimialue on EU-maat, joista vuonna 2003 kertyi 59 prosenttia liikevaihdosta ja 51,2 prosenttia henkilöstön määrästä. Euroopan unionin osuus liikevaihdosta kasvoi ja henkilöstön määrästä väheni vuodesta 2002. EU:n ulkopuolisen Euroopan osuus oli liikevaihdosta 11,9 prosenttia ja henkilöstön määrästä 20,3 prosenttia.

Vuonna 2003 Pohjois-Amerikan osuus liikevaihdosta oli 16,0 prosenttia ja henkilöstön määrästä 14,5 prosenttia. Pohjois-Amerikan osuus on pienentynyt vuosittain: vuonna 1996 sen osuus liikevaihdosta ja henkilöstön määrästä oli yli viidesosa. Aasian osuus liikevaihdosta ja henkilöstön määrästä on taas kasvanut tasaisesti vuodesta 1996 ja vuonna 2003 sen osuus liikevaihdosta ja henkilöstön määrästä oli lähes 10 prosenttia.

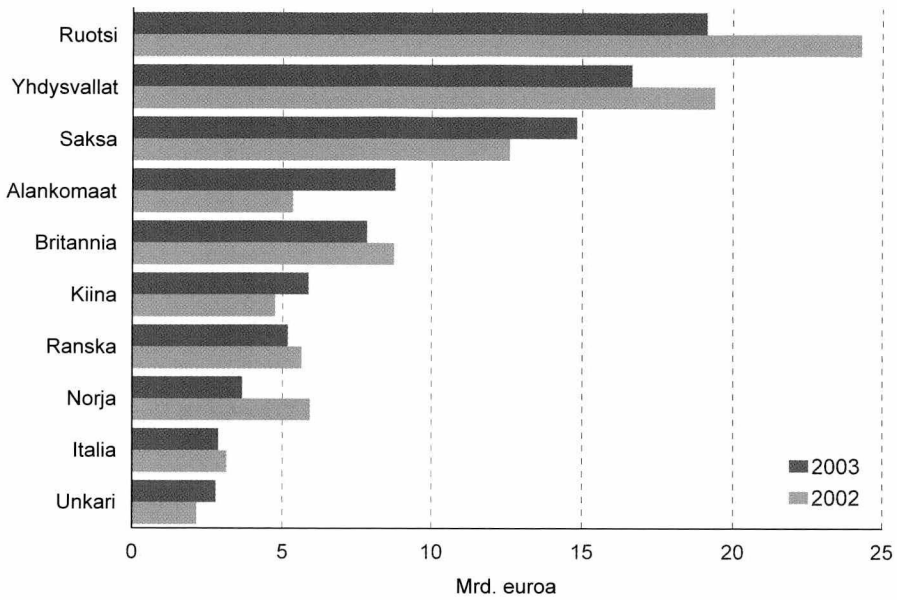
Taulukko 3. Liikevaihto ja henkilöstön määrä alueittain 2002 ja 2003

	Liikevaihto, mrd. euroa		Henkilöstö, 1000 henkeä	
	2002	2003	2002	2003
Yhteensä	128	114	334	331
EU-15	72	67	183	169
Muu Eurooppa	15	14	60	67
Pohjois-Amerikka	21	18	51	48
Aasia	17	11	27	32
Muut maat	4	4	14	14

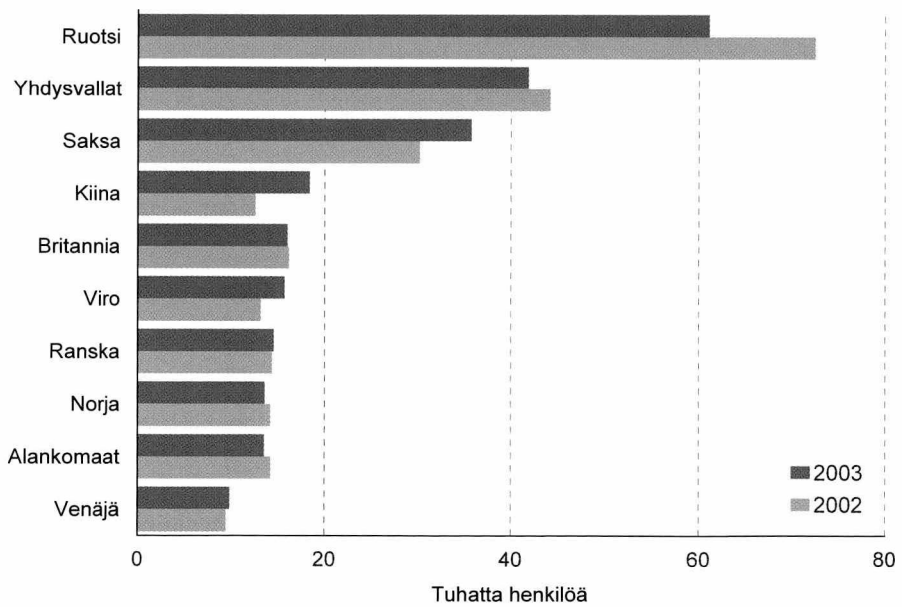
Tärkein tytäryritysten sijaintimaa oli sekä liikevaihdon että henkilöstön määrän perusteella Ruotsi, mistä liikevaihdosta kertyi 16,8 prosenttia ja henkilöstön määrästä 18,5 prosenttia. Toiseksi tärkein sijaintimaa oli USA ja kolmanneksi tärkein Saksa. Ruotsissa ja USA:ssa sijaitsevien tytäryritysten liikevaihto ja henkilökunnan määrä laskivat vuodesta 2002.

Kuvio 8. Liikevaihto maittain 2002 ja 2003, 10 suurinta sijaintimaata

Kuvio 9. Henkilöstö maittain 2002 ja 2003, 10 suurinta sijaintimaata

Liikevaihto ja henkilöstö toimialoittain

Teollisuuden alan yritysten osuus ulkomaisten tytäryritysten ja sivuliikkeiden liikevaihdosta oli 56,8 prosenttia ja henkilöstön määrästä 72,4 prosenttia vuonna 2003. Liikevaihto ja henkilökunnan määrä kasvoivat edellisestä vuodesta: liikevaihto 1,7 prosenttia ja liikevaihto 4,9 prosenttia.

Palvelualoilla toimivien yritysten osuus oli 40 prosenttia liikevaihdosta ja 22,4 prosenttia henkilöstön määrästä. Sekä liikevaihto että henkilöstön määrä supistui palvelualoilla edellisestä vuodesta. Liikevaihto supistui 25,6 prosenttia ja henkilöstön määrä 20,2 prosenttia. Palvelualojen supistuminen johtui pääasiassa rahoitus- ja vakuutuspalvelujen supistumisesta.

Taulukko 4. Liikevaihto ja henkilöstön määrä toimialoittain 2002 ja 2003

	Liikevaihto, mrd. euroa		Henkilöstö, 1000 henkeä	
	2002	2003	2002	2003
Teollisuus yhteensä	64	65	229	240
Metsä	24	23	74	75
Metalli	30	31	100	108
Kemia	6	6	23	25
Muut	4	4	31	33
Palvelut yhteensä	61	46	93	74
Kauppa	47	41	50	53
Rahoitus ja vakuutus	12	2	24	2
Muut	3	3	20	18
Muut toimialat	3	4	12	17

Tehdasteollisuus

Teollisuusyritykset ovat viime vuosina muokanneet yritysten rakenteita yhä uudelleen. Näiden järjestelyjen seurauksena taseiden ajallinen vertailukelpoisuus heikkenee. Tilaston tase-eriä ja niistä laskettuja tunnuslukuja tarkasteltaessa on hyvä muistaa, että suuret muutokset saattavat johtua jatkuvista rakennejärjestelyistä.

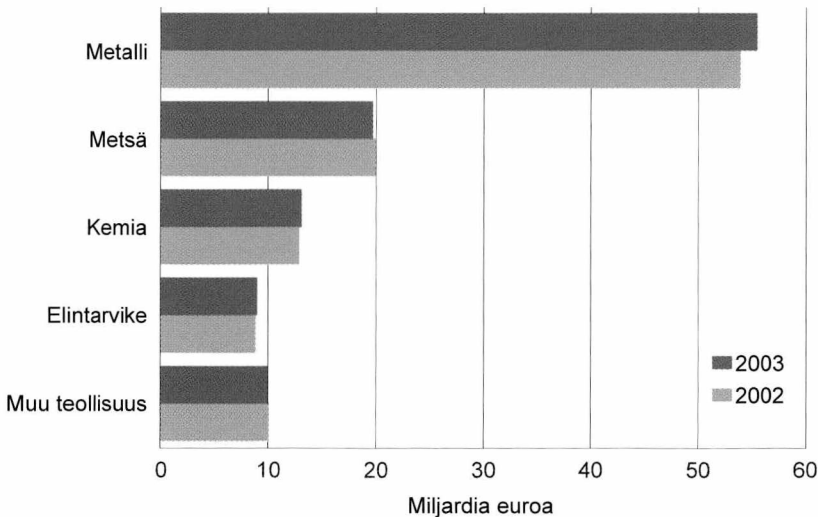
Aikaisemmista julkaisuista poiketen tuloksen muodostumiseen on tuotu uutena elementtinä laskennallinen palkkorjaus, joka on huomioitu myös laskettaessa tunnuslukuja. Asiaa on tarkemmin kuvattu kappaleessa Muutokset tilastossa. Palkkorjauksen vaikutus koko tehdasteollisuuden tunnuslukuihin on 0,1 prosenttiyksikköä ja koko pk-sektorin 0,7 prosenttiyksikköä.

Tehdasteollisuudessa on yrityksiä noin 25 100. Pk-yrityksiä⁹ teollisuudessa on noin 24 200 ja Eu:n määritelmän mukaan suuriksi yrityksiksi luokiteltavia on noin 900. Näistä henkilöstöltään suuria yrityksiä on noin 250. Niiden liikevaihto kattoi kuitenkin yli 70 prosenttia koko teollisuuden liikevaihdosta ja henkilöstöstä hieman yli puolet vuonna 2003. Pk-yritysten liikevaihto oli hieman yli 19 prosenttia teollisuuden liikevaihdosta. Suurin osa yrityksistä oli hyvin pieniä alle 20 henkeä työllistäviä. Pienten yritysten paino jää vähäiseksi toimialoittaisia lukuja tarkasteltaessa. Toimialakohtaiset liikevaihdon ja kannattavuuden kehitysluvut ovat tästä syystä lähellä suurten yritysten tunnuslukuja.

Liikevaihto

Tehdasteollisuuden liikevaihto kasvoi 1,4 prosenttia, 107,1 miljardiin euroon vuonna 2003. Suurten yritysten liikevaihto oli 86,7 miljardia euroa ja pk-yritysten 20,4 miljardia. Pk-yritysten liikevaihdon muutos edellisvuoteen oli 2,7 miljardia. Tästä 2,5 miljardia selittyy Pk-yritysten määritelmän muutoksesta vuonna 2003. Joten todellinen liikevaihdon kasvu oli vain noin prosentin.

Kuvio 10. Teollisuusyritysten liikevaihto päätoimialoittain 2002–2003

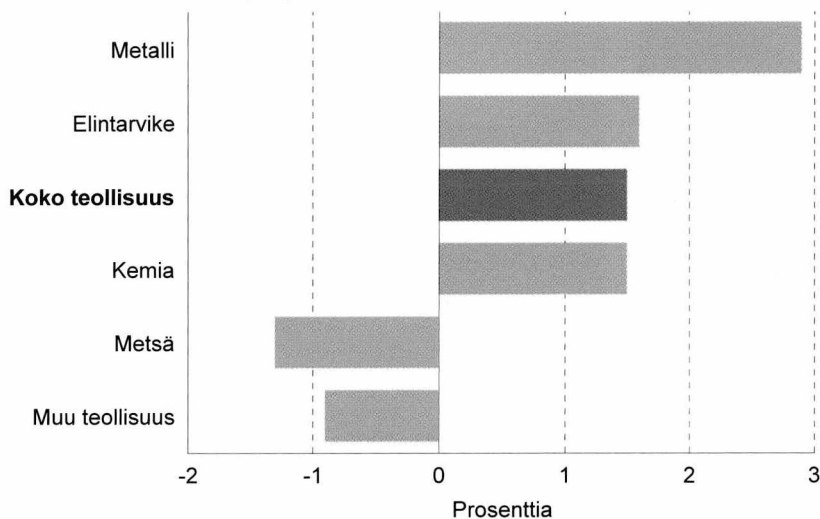

⁹ Ks. määritelmä s.77

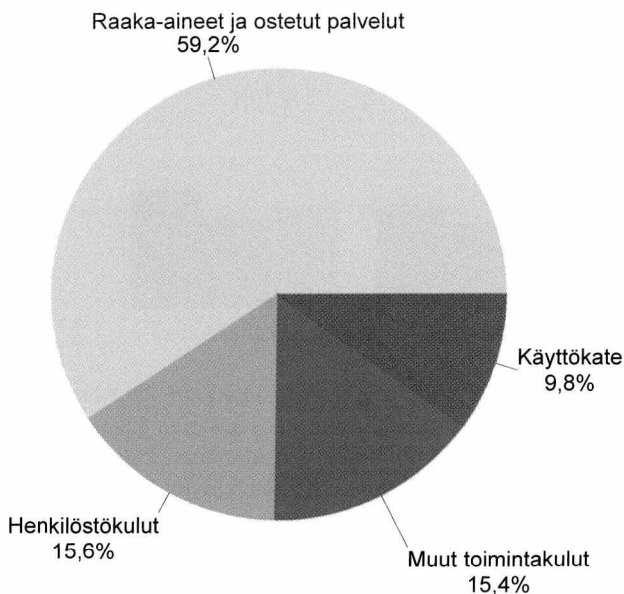
Tehdasteollisuuden liikevaihdon kasvu tuli metalliteollisuudesta, jossa liikevaihto kohosi 1,6 miljardia euroa. Muiden toimialojen liikevaihto pysyi lähes edellisvuoden tasolla.

Tehdasteollisuuden suurimmat tuotot ovat viime vuosina keränneet metalliteollisuusyritykset, ja samalla niiden osuus koko teollisuuden liikevaihdosta on vuosittain kasvanut. Vuonna 2003 metalliteollisuusyritysten liikevaihto oli miltei 52 prosenttia koko tehdasteollisuudesta. Metsäteollisuusyritysten osuus teollisuuden liikevaihdosta oli vähän yli 18 prosenttia. Kemianteollisuuden ja elintarviketeollisuuden osuuksissa ei ole tapahtunut muutoksia. Näiden neljän suurimman toimialan yhteenlaskettu liikevaihto oli 90 prosenttia koko teollisuuden liikevaihdosta.

Kuvio 11. Teollisuusyritysten liikevaihdon muutos toimialoittain 2003

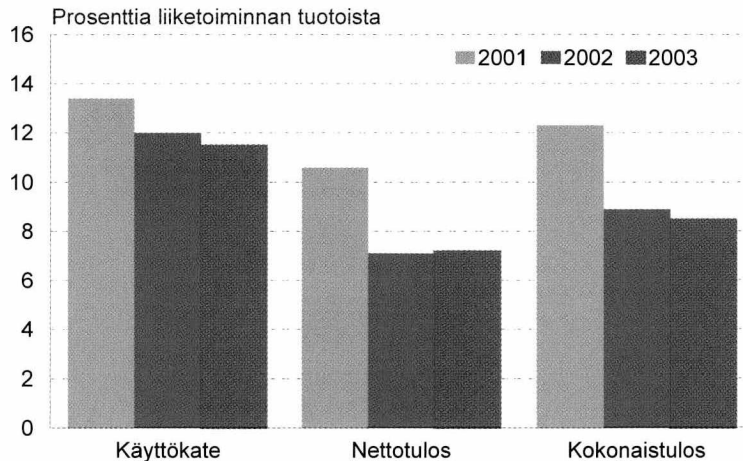
Kuvio 12. Teollisuusyritysten liikevaihdon jakautuminen 2003

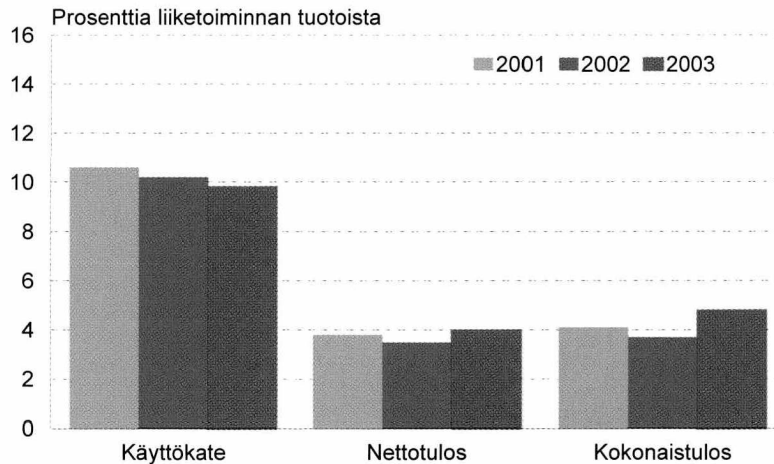
Kannattavuus

Käyttökateen osuus liiketoiminnan tuotoista heikkeni vuonna 2003 puoli prosenttiyksikköä edellisvuoteen verrattuna. Käyttökate laski 11,5 prosenttiin liiketoiminnan tuotoista.

Kuvio 13. Teollisuuden kannattavuus 2001–2003

Kuvio 14. Pk-yritysten kannattavuus 2001–2003

Vaikka yritysten tuotot kasvoivat 1,7 miljardia euroa, heikkeni käyttökate 0,4 miljardia euroa. Käyttökate jäi 12,5 miljardia euroa. Tuottojen kasvu hupeni raaka-ainekustannusten ja muiden liiketoimintamenojen nousuun. Palkkoja maksettiin hieman edellisvuotta vähemmän. Suurten yritysten käyttökate oli 10,5 ja pk-yritysten 2 miljardia euroa.

Metsäteollisuuden käyttökate pieneni edellisvuodesta 0,8 miljardia euroa. Muiden toimialojen kateet olivat hieman edellisvuotta suurempia.

Teollisuuden nettotulos kasvoi edellisvuodesta 0,3 miljardia euroa, kun rahoitustuotot kasvoivat hieman ja rahoituskulut pienenevät yli miljardin. Toimialoitain tarkasteltuna suurin muutos oli metsäteollisuuden rahoituskuluissa, jotka pienenevät 1,3 miljardia euroa.

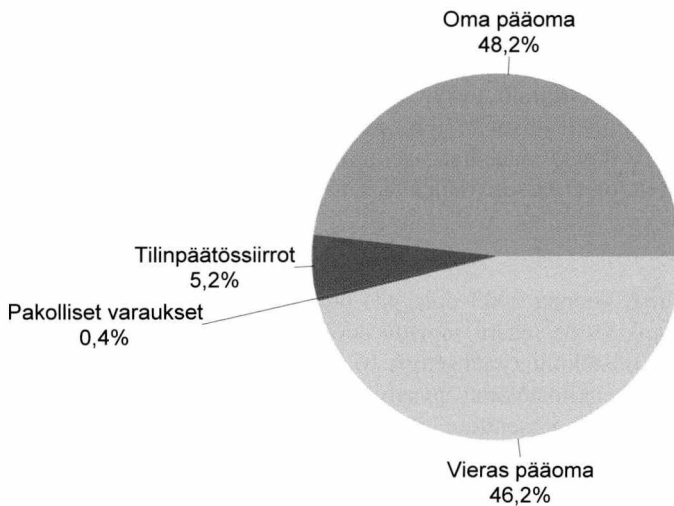
Taulukko 5. Teollisuusyritysten kannattavuuden tunnuslukuja 2001–2003

	Käyttökate			Nettotulos		
	2001 %	2002 %	2003 %	2001 %	2002 %	2003 %
Teollisuus yht.	13,4	12,0	11,5	10,6	7,1	7,2
Metsäteollisuus	15,9	13,6	10,0	17,7	8,8	12,3
Metalliteollisuus	14,0	12,3	12,5	9,6	7,3	7,4

Rahoitus

Tehdasteollisuuden omavaraisuusaste pysyi edelleen hyvänä, vaikka pientä muutosta alaspäin tapahtui. Vuonna 2003 teollisuusyritysten omavaraisuusaste oli 53,4 prosenttia. Omavaraisuusaste on noussut melko tasaisesti 1990-luvulla. Alimmillaan se oli vuonna 1992, jolloin oman pääoman ja varausten osuus taseen loppusummasta oli 31,6 prosenttia.

Kuvio 15. Teollisuusyritysten taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003

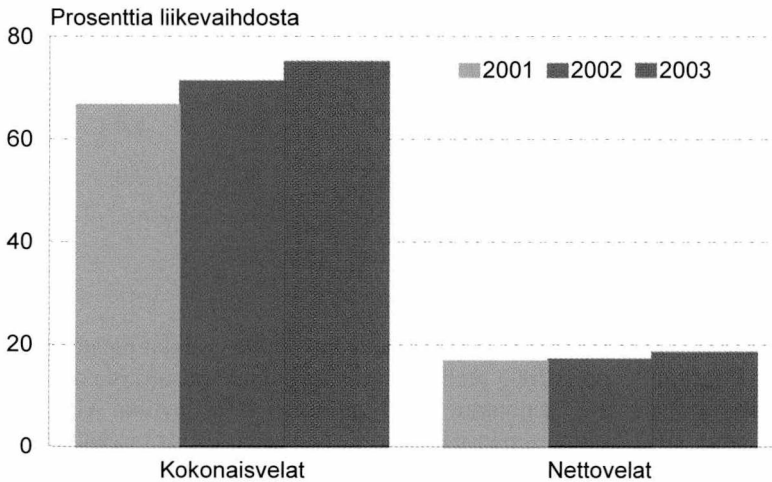
Kokonaisvelkojen osuus liikevaihdosta kasvoi 3,7 prosenttiyksikköä 75,2 prosenttiin, kun velat kasvoivat 5,1 miljardia euroa ja liikevaihto kasvoi vain 1,5 miljardia euroa. Viime vuoden tulorahoituksella yritykset selviäisivät velkojensa maksusta keskimäärin 6 vuodessa.

Toimialoista velkaisempia olivat runsaasti pääomaa sitovat metsäteollisuus ja kemian teollisuus, joiden kokonaisvelat olivat liikevaihtoa suuremmat. Kemian

teollisuudessa velat ovat kaksinkertaistuneet edellisvuodesta, ja olivat 123 prosenttia liikevaihdosta vuonna 2003. Vakavaraisimmat yritykset löytyivät elektroniikkateollisuudesta ja elintarviketeollisuudesta.

Tehdasteollisuudessa kokonaisvelkoja parempi velkaantuneisuuden mittari on nettovelat eli vieras pääoma vähennettynä rahoitusomaisuudella. Rakennejärjestelyjen johdosta monet suuryritykset on jaettu osiin, jotka ovat kiinteästi kytkeytyneitä toisiinsa. Konsernin toisen yrityksen velat ovat usein toisen konserniyrityksen saamia. Nettovelkojen osuus liikevaihdosta oli 18,6 prosenttia.

Kuvio 16. Teollisuusyritysten kokonais- ja nettovelat 2001–2003

Investoinnit

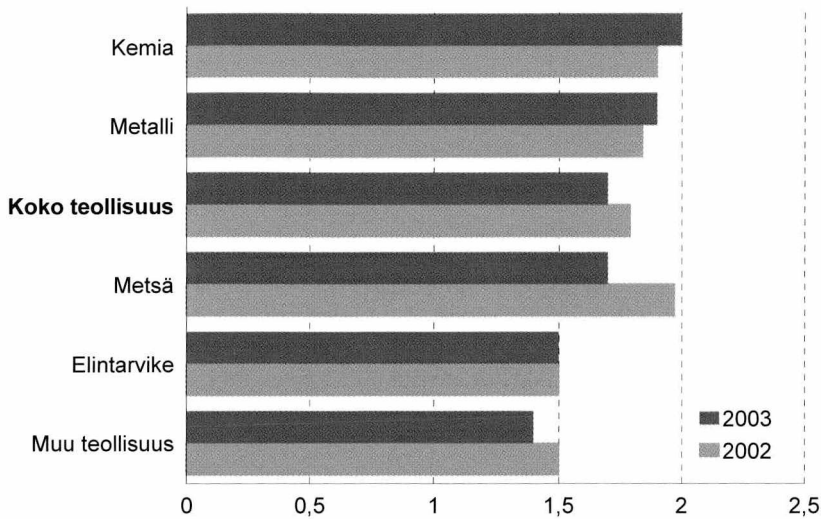
Teollisuusyritysten nettoinvestoinnit pysyivät edelleen varsin matalalla tasolla. Vuonna 2003 nettoinvestoinnit olivat 2,7 prosenttia liikevaihdosta. Rakennuksia, koneita ja kalustoja sekä muuta aineellista käyttöomaisuutta hankittiin vajaalla 3 miljardilla eurolla. Käyttöomaisuusosakkeita hankittiin yli 3 miljardilla eurolla.

Henkilöstö

Tehdasteollisuus työllisti vuonna 2003 noin 421 000 henkeä, joista pk-yritysten osuus oli 151 000. Henkilöstön määrä supistui edellisvuodesta 9 500 henkilöllä. Palkkoja ja muita henkilöstökuluja maksettiin 16,6 miljardia euroa. Henkilöstön supistumisesta johtuen henkilöstökulut pysyivät edellisvuoden tasolla. Niiden osuus liikevaihdosta oli 15,5 prosenttia. Jalostusarvosta kului henkilöstökulujen kattamiseen 56,7 prosenttia.

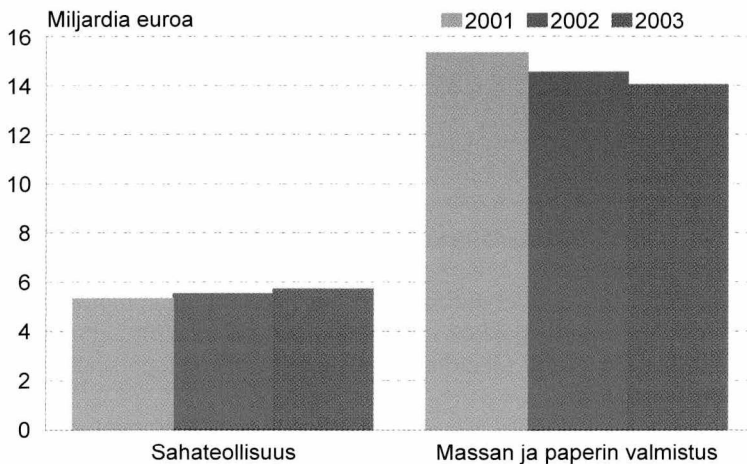
Kuvio 17. Teollisuuden jalostusarvo / henkilöstökulut toimialoittain 2002–2003

Metsäteollisuus

Metsäteollisuudessa oli vuonna 2003 noin 2 900 yritystä, joista suuria yrityksiä oli vajaat 100. Vaikka pk-yritysten lukumäärä metsäteollisuudessa oli moninkertainen verrattuna suuriin yrityksiin, niiden liikevaihdon osuus toimialan liikevaihdosta oli vain 13,5 prosenttia. Massan ja paperin valmistuksessa oli pk-yritysten osuus liikevaihdosta vain 2,5 prosenttia, mutta puutavaran valmistuksessa pk-yritysten osuus liikevaihdosta oli noin 40 prosenttia.

Kuvio 18. Metsäteollisuuden liikevaihto 2001–2003

Liikevaihto ja henkilöstö

Metsäteollisuusyritysten liikevaihto heikkeni jo kolmantena peräkkäisenä vuonna, mutta muutos edellisvuosiin verrattuna oli nyt pienempi. Vuonna 2003 liikevaihto jäi 1,3 prosenttia pienemmäksi kuin vuonna 2002. Vuonna 2003 kertyi liikevaihtoa 19,7 miljardia, josta suurten yritysten osuus oli 17 miljardia ja pk-yritysten osuus 2,7 miljardia.

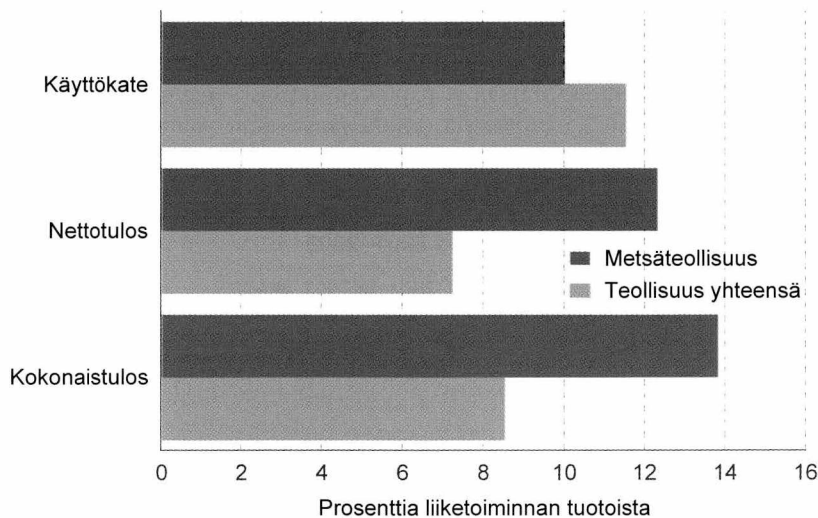
Metsäteollisuuden toimialoista massan ja paperin valmistuksen liikevaihto heikkeni edelleen. Vuonna 2003 sen liikevaihto supistui 3 prosenttia 14 miljardiin euroon. Sen sijaan puutavaran valmistuksen liikevaihto kasvoi 3 prosenttia 5,7 miljardiin euroon.

Vuonna 2003 metsäteollisuudella oli palveluksessaan 65 900 työntekijää, noin 1 800 vähemmän kuin edellisvuonna. Suuret yritykset työllistivät 51 400 henkilöä. Palkkausmenot olivat 2,9 miljardia euroa. Toimialan jalostusarvosta henkilöstökulujen osuus oli 59 prosenttia. Toimialan tuottavuus heikkeni edellisvuodesta, jolloin henkilöstökulujen osuus jalostusarvosta oli 51 prosenttia.

Kannattavuus

Käyttökate kertyi 2 miljardia euroa, 0,8 miljardia vähemmän kuin vuotta aiemmin. Koko metsäteollisuuden käyttökateen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 10 prosenttia. Se heikkeni edellisvuodesta 3,6 prosenttiyksikköä.

Kuvio 19. Metsäteollisuuden kannattavuus verrattuna koko teollisuuteen 2003

Massan ja paperin valmistuksessa käyttökateen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 11,3 prosenttia, noin 5 prosenttiyksikköä vähemmän kuin vuonna 2002. Puutavaran valmistuksessa katteen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 6,7 prosenttia. Se koheni hieman edellisvuodesta.

Metsäteollisuuden toimintakulut kasvoivat edellisvuodesta lähes puoli miljardia euroa. Kulujen osuus liikevaihdosta kasvoi edelleen, kun liikevaihto heikkeni. Raaka-ainekustannukset kasvoivat edellisvuodesta 0,2 miljardia euroa. Niiden suhteellinen osuus liikevaihdosta kasvoi 1,8 prosenttiyksikköä. Palkkoja henki-

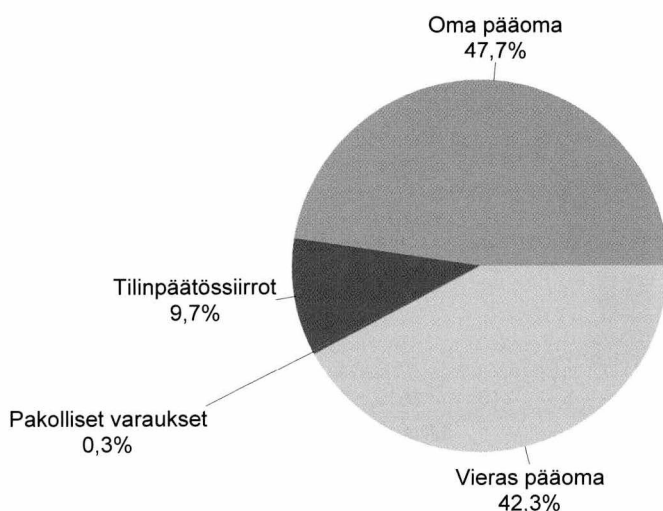
löstökuluineen maksettiin 2,9 miljardia euroa, eli saman verran kuin vuotta aiemmin. Henkilöstökulujen osuus liikevaihdosta kasvoi 0,2 prosenttiyksikköä. Muut toimintakulut kasvoivat edellisvuodesta 0,2 miljardia euroa.

Toimialan jalostusarvo työntekijää kohden oli 73 900 euroa. Liikevaihdon supistumisesta ja kustannusten noususta johtuen jalostusarvo heikkeni edellisvuodesta 9 100 eurolla työntekijää kohden.

Metsäteollisuuden nettotulos koheni 0,7 miljardia euroa edellisvuodesta. Nettotuloksen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 12,3 prosenttia, kun sen osuus vuotta aiemmin oli 8,8 prosenttia. Nettotulosta paransi etenkin rahoituskulujen pieneminen 1,3 miljardilla eurolla. Veroja maksettiin lähes saman verran kuin vuonna 2002.

Myös metsäteollisuuden kokonaistulos koheni edellisvuodesta. Sijoitetulle pääomalle saatiin 8,2 prosentin tuotto, mikä oli 0,7 prosenttiyksikköä enemmän kuin vuonna 2002.

Kuvio 20. Metsäteollisuuden taseen rakenne 2003

Investoinnit

Metsäteollisuuden nettoinvestoinnit aineelliseen käyttöomaisuuteen kasvoivat 0,4 miljardia euroa edellisvuodesta. Rakennuksia, koneita ja kalusteita sekä muuta aineellista käyttöomaisuutta lisättiin 0,8 miljardilla eurolla. Käyttöomaisuusosakkeet kasvoivat 1,9 miljardilla. Toimialan 3,8 miljardin rahoitustulos riitti hyvin investointien kattamiseen.

Metalliteollisuus

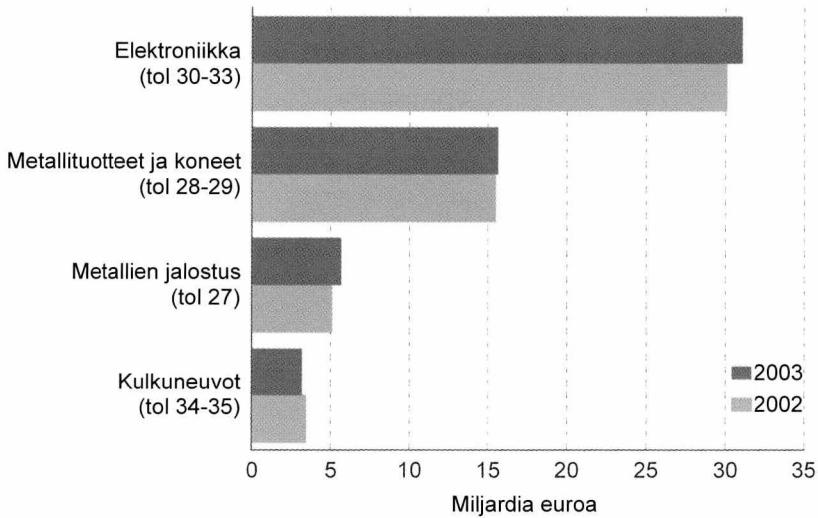
Metalliteollisuudessa oli vuonna 2003 noin 10 600 yritystä, joista suuriksi luokiteltavia oli vajaat 400 ja pk-yrityksiä noin 10 200. Pk-yritysten osuus toimialan liikevaihdosta oli 17 prosenttia ja henkilöstöstä 37 prosenttia.

Liikevaihto ja henkilöstö

Metalliteollisuuden liikevaihto oli 55,4 miljardia euroa kasvaen edellisvuodesta 1,6 miljardia euroa. Liikevaihto kasvoi elektroniikkateollisuudessa miljardi euroa ja metallien jalostuksessa 0,6 miljardia euroa. Kulkuneuvojen valmistuksessa liikevaihto heikkeni 0,2 miljardia euroa edellisvuodesta. Suurten yritysten liikevaihto oli 46,2 miljardia euroa ja pk-yritysten 9,2 miljardia euroa.

Metalliteollisuuden toimialoista selkeästi suurin oli elektroniikkateollisuus, ja sen asema on edelleen vahvistunut Toimialan liikevaihto oli viime vuonna 31 miljardia euroa. Se kattoi 56 prosenttia koko metalliteollisuuden liikevaihdosta ja 29 prosenttia koko tehdasteollisuuden liikevaihdosta.

Kuvio 21. Metalliteollisuuden liikevaihto toimialoittain 2002–2003

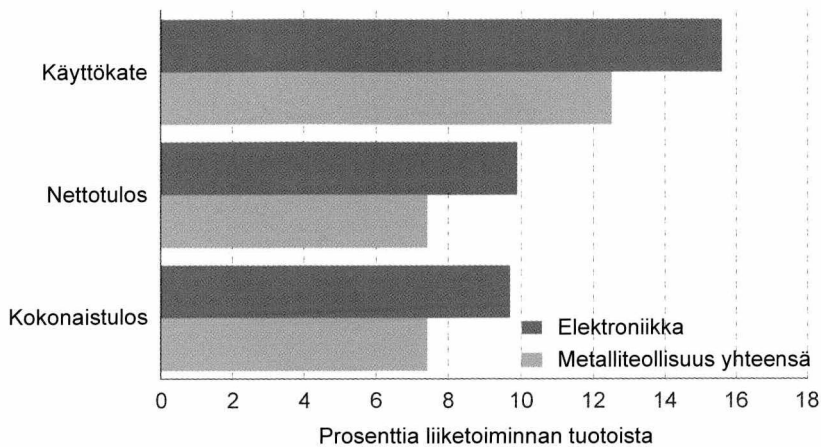

Metalliteollisuus työllisti 203 000 henkilöä, yli 3 000 henkilöä vähemmän kuin vuotta aiemmin. Metalliteollisuuden osuus koko teollisuuden työvoimasta oli 48 prosenttia.

Kannattavuus

Toimialalle jäi käyttökattetta 7 miljardia euroa, 0,3 miljardia euroa edellisvuotta enemmän. Metallin yritykset onnistuivat pitämään raaka-ainekustannukset suhteutettuna liikevaihtoon edellisvuoden tasolla. Sen sijaan palkat ja muut toimintakulut kasvoivat. Katteen osuus liiketoiminnan tuotoista oli 12,5 prosenttia, ja ylitti niukasti edellisvuoden tason. Suurten yritysten kate oli 12,9 ja pk-yritysten 10,2 prosenttia.

Kuvio 22. Elektroniikkateollisuuden kannattavuus verrattuna koko metalliteollisuuteen 2003

Paras käyttökateprosentti oli elektroniikkateollisuudessa, 15,6 prosenttia liikevoiton tuotoista ja oli vähän edellisvuotta parempi. Elektroniikkateollisuuden ansiosta koko metalliteollisuuden kannattavuus on pysynyt suhteellisen hyvänä. Metalliteollisuudessa sekä nettotuloksen että kokonaistuloksen osuus tuotoista oli 7,4 prosenttia.

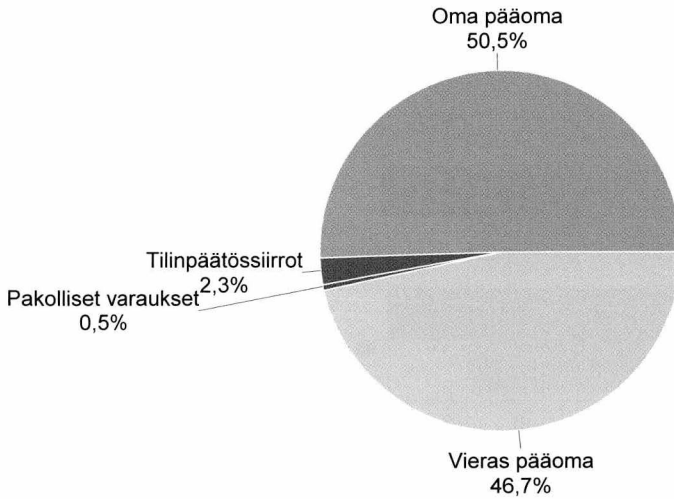
Metalliteollisuuden jalostusarvo henkilöä kohden kohosi 4,4 prosenttia edellisvuodesta. Vuonna 2003 jalostusarvo per henkilö oli 75 300 euroa ja 72 100 euroa vuonna 2002.

Rahoitusrakenne

Metalliteollisuuden kokonaisvelat olivat noin 58 prosenttia liikevaihdosta. Kokonaisvelkojen osuus jäi lähes edellisvuoden tasolle. Koko metalliteollisuuden tasolla nettovelkoja, vieras pääoma vähennettynä rahoitusomaisuudella ja saamisilla, ei ole. Alatoimialojen velkaantuneisuus vaihteli paljon. Eniten nettovelkaa oli metallien jalostuksessa, 62 prosenttia liikevaihdosta. Vakavaraisin ala puolestaan oli elektroniikkateollisuus, jolla oli huomattavasti enemmän rahoitusomaisuutta kuin velkaa. Metalliteollisuus pystyisi vuoden 2003 rahoitustuloksellaan selviämään nykyisten velkojensa maksusta vähän yli viidessä vuodessa.

Omavaraisuusaste oli 52,7 prosenttia eli lähes saman suuruinen kuin vuotta aiemmin. Myöskään sijoitetun pääoman tuotto prosentissa ei tapahtunut merkittävää muutosta. Toimiala sai sijoitetulle pääomalle 13,7 prosentin tuoton.

Kuvio 23. Metalliteollisuuden taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003

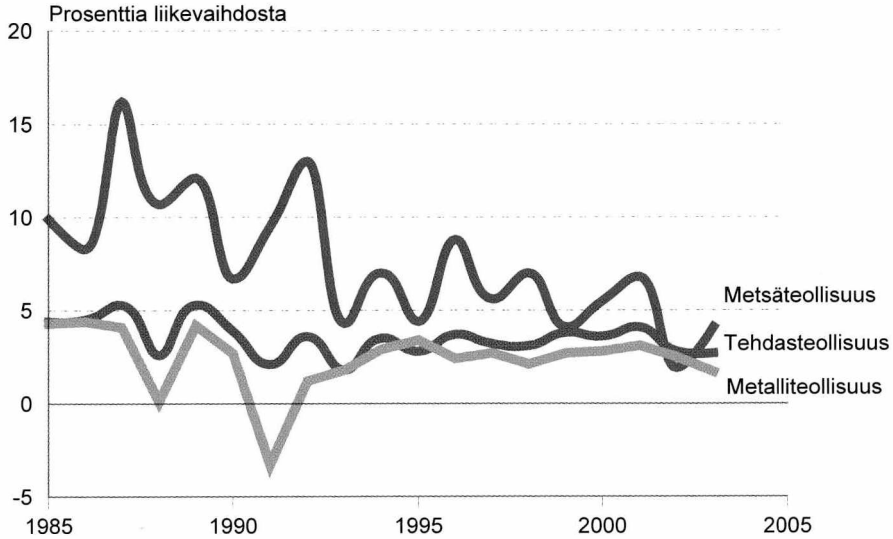

Investoinnit

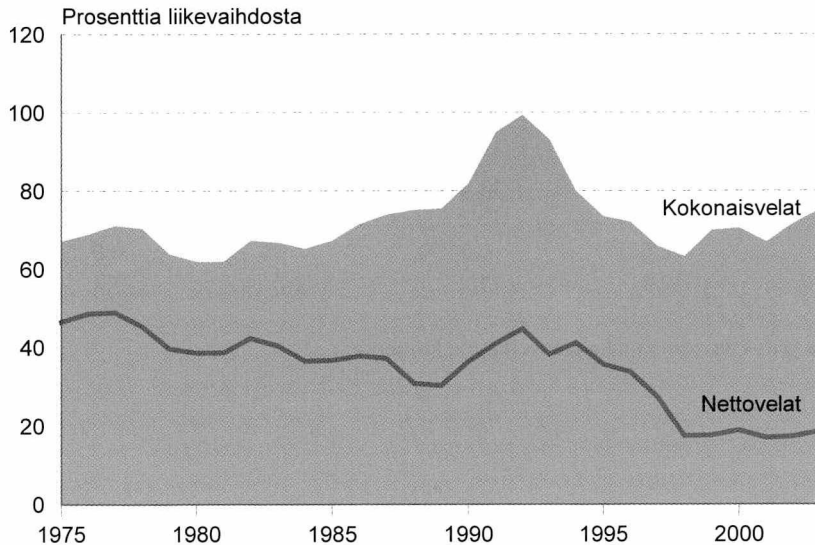
Metallialan nettoinvestointien osuus liikevaihdosta jäi 1,7 prosenttiin. Rakennuksia, koneita, laitteita ja muuta aineellista käyttöomaisuutta hankittiin 0,9 miljardilla eurolla. Käyttöomaisuusosakkeita hankittiin 0,9 miljardilla eurolla. Yritykset pystyisivät maksamaan hyvin supistuneet investointinsa vuoden 2003 tulorahoituksella.

Teollisuuden aikasarjat

Kuvio 24. Teollisuusyritysten nettoinvestoinnit aineelliseen käyttöomaisuuteen 1985–2003

Kuvio 25. Teollisuusyritysten kokonaisvelat ja nettovelat 1975–2003

Nettovelat = Kokonaisvelat - rahoitusomaisuus (sis. myös pitkä- ja lyhytaikaiset saamiset sekä muut saamiset sijoituksista)

Metalliteollisuuden aikasarja

Taulukko 6. Metalliteollisuuden kannattavuus¹ 1974–2003

Vuosi	Käyttökate % lv:sta	Rahoitustulos % lv:sta	Nettotulos % lv:sta	Kokonaistulos % lv:sta
1974	13,3	10,2	4,5	4,3
1975	10,3	6,8	2,5	2,6
1976	8,8	4,8	0,2	0,5
1977	8,8	4,5	0,2	-0,1
1978	12,0	7,5	2,1	2,1
1979	11,6	7,8	2,2	3,0
1980	11,0	7,1	2,3	2,4
1981	9,7	5,7	1,5	1,4
1982	10,5	6,5	2,5	1,9
1983	11,4	7,3	2,6	2,8
1984	12,5	8,6	3,4	3,9
1985	10,8	7,1	2,2	3,0
1986	10,5	5,4	0,3	3,8
1987	11,9	7,8	2,0	4,9
1988	11,7	8,9	3,0	4,2
1989	10,7	8,8	2,8	2,5
1990	8,4	5,9	1,1	1,6
1991	6,5	3,0	-1,9	-1,2
1992	9,8	4,9	1,2	-1,7
1993	12,6	9,5	5,0	0,9
1994	11,5	10,3	6,4	5,4
1995	12,3	10,4	6,6	6,2
1996	12,0	9,9	5,8	5,3
1997	13,9	11,3	7,6	8,7
1998	15,0	23,2	19,5	19,9
1999	14,3	11,5	7,8	8,7
2000	15,1	11,9	9,0	10,4
2001	14,6	13,2	10,1	11,6
2002	12,6	9,8	7,6	8,9
2003	12,8	11,2	7,7	7,7

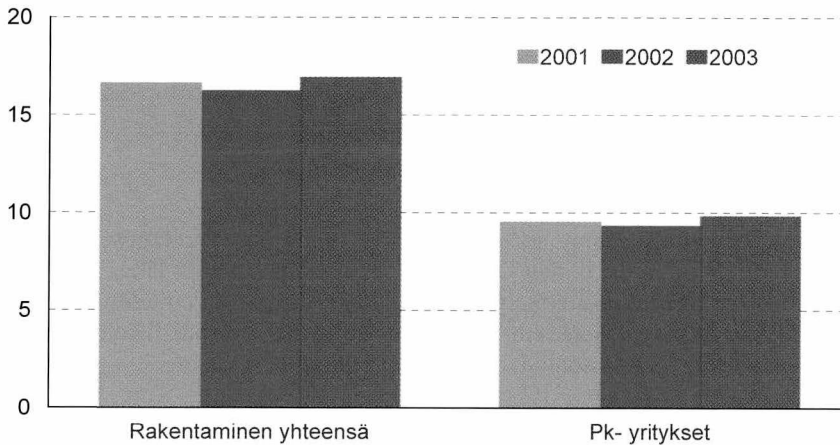
¹ mukana yritykset, joilla on kahdenkertainen kirjanpito

Rakentaminen

Rakentamisessa toimi noin 30 000 yritystä vuonna 2003, joista suuria yrityksiä oli noin 150. Pienten ja keski suurten yritysten osuus on rakentamisessa merkittävä. Rakentaminen työllisti 123 900 henkilöä, joista 71 prosenttia työskenteli pk-yrityksissä¹⁰. Koko yritys sektorin työllisistä rakentamisen osuus oli 6 prosenttia.

Vuonna 2003 liikevaihtoa kertyi rakentamisessa yhteensä 16,9 miljardia euroa. Tästä summasta pk-yritykset tuottivat hieman yli puolet. Edellisestä vuodesta rakentamisen liikevaihto kasvoi suurten yritysten ansiosta yli neljä prosenttia, reilut 0,6 miljardia euroa.

Kuvio 26. Rakentamisen liikevaihto yhteensä ja pk-yritysten liikevaihto 2001–2003

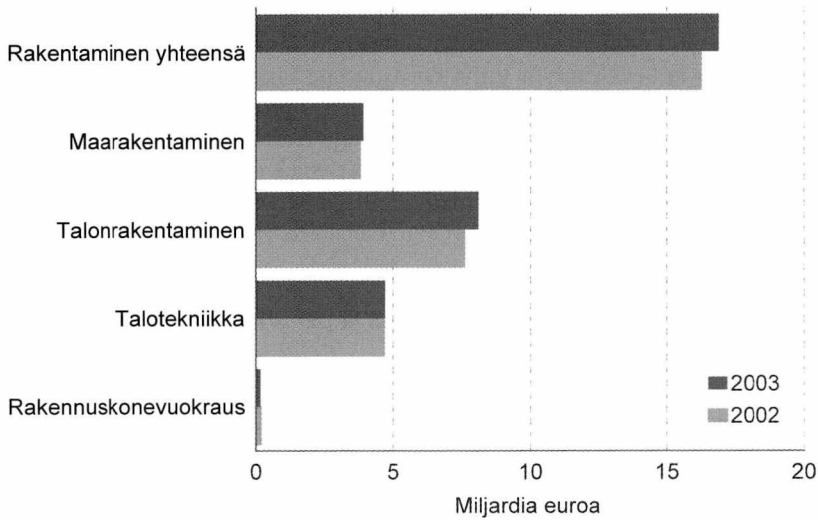
Tavallisesti rakentaminen luokitellaan neljään eri sektoriin. Rakentamisessa liikevaihtoa tuottaa eniten talonrakentaminen, mutta suurin työllistäjä on talotekniikka.

Taulukko 7. Sektoreiden osuudet rakentamisessa vuonna 2003

Rakentamisen sektorit	Osuus-% yrityksistä	Osuus-% liikevaihdosta	Osuus-% henkilöstöstä
Talonrakentaminen	36	48	34
Maarakentaminen	21	23	24
Talotekniikka	42	28	40
Rakennuskonevuokraus	1	1	2
Yhteensä	100	100	100

¹⁰ Ks. määritelmä s.77

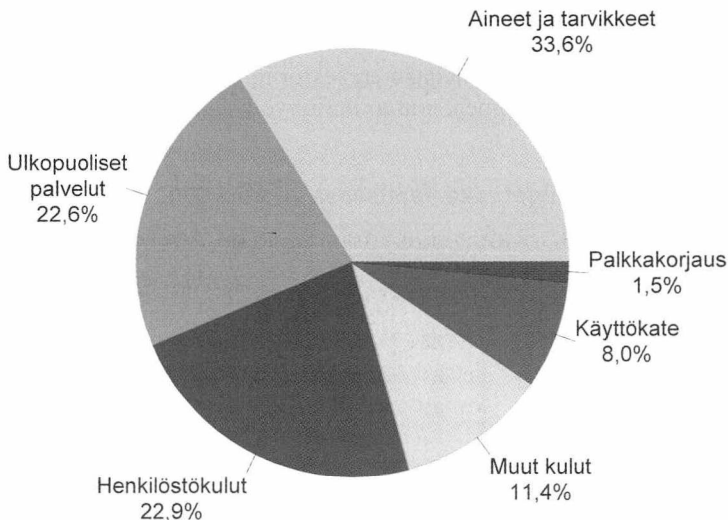
Kuvio 27. Rakentamisen liikevaihto sektoreittain 2002–2003

Toimialan kulurakenne

Liiketoiminnan tuotoista aine- ja tarvikkeiden käyttöön osuus oli rakentamisessa reilu kolmasosa eli 5,7 miljardia euroa. Ulkopuolisia palveluja ostettiin lähes yhtä paljon kuin maksettiin henkilöstökuluja, 3,8 miljardia. Sektoreista eniten ulkopuolisia palveluja käytti talonrakentaminen. Juoksevien menojen osuus liiketoiminnan tuotoista oli yhteensä 92 prosenttia.

Kuvio 28. Rakentamisen kulurakenne 2003

Tilastokeskus ja Elinkeinoelämän keskusliitto toteuttivat yhteistyönä yritysten liiketoimintasuhteet kyselyn syksyllä 2003. Tämän mukaan ulkoistaminen tai ali-hankinta oli yleisempää rakentamisessa kuin teollisuudessa ja palveluissa. Monilla yrityksillä oli lukuisia kumppaneita joiden kanssa niillä oli liiketoimintasuhteita. Ydinliiketoiminnassa yli 10 yhteistyökumppania oli teollisuudessa hieman alle 50

prosentilla vastaajista, palveluissa 59 prosentilla ja rakentamisessa peräti 66 prosentilla. Omien resurssien puutteen mainitsi erittäin merkittäväksi liiketoimintasuhteiden syyksi 65 prosenttia rakennusalanyrityksistä.

Kannattavuus

Käyttökatteella mitattuna rakentamisen kannattavuudessa ei ole viime vuosina tapahtunut suuria muutoksia. Toimialan käyttökateprosentti oli 8 ja muutos edellisestä vuodesta vain -0,4 prosenttiyksikköä. Myös eri sektoreilla kannattavuus on pysynyt melko tasaisena, sillä käyttökateprosentin muutos edellisestä vuodesta jäi alle prosenttiyksikön.

Vuonna 2003 toteutettu yrittäjien palkkaokaisu laski kannattavuutta kuvaavien tunnuslukujen tasoa koko rakentamisessa 1,5 prosenttiyksikköä. Sektoreilla palkkaokaisun vaikutus vaihteli 1–3 prosenttiyksikön välillä. Eniten palkkakorjaus vaikutti pk-sektorin tunnuslukuihin.

Taulukko 8. Palkkaokaisun vaikutus rakentamisen pk-sektorin käyttökateprosenttiin vuonna 2003

PK- sektori	Palkkaokaistu käyttökate-%	Oikaisun vaikutus %-yksikköä
Talonrakentaminen	8,7	1,3
Maarakentaminen	17,4	3,4
Talotekniikka	9,1	3,7
Rakennuskonevuokraus	27	1,9
Rakentaminen yhteensä	10,8	2,7

Hyvän kuvan kannattavuuden tasaisesta kehityksestä antavat mikroyritysten tunnusluvut toimialatasolla ja niiden mediaanit. Mikroyritysten käyttökate palkkaokaisu laski hieman päälle 5 prosenttiyksikköä.

Taulukko 9. Mikroyritysten kannattavuuden tunnuslukuja 2002–2003

Vuosi	Toimialan käyttökate-%	Käyttökateen mediaani	Toimialan nettotulos-%	Nettotuloksen mediaani	Toimialan kokonaistulos-%	Kokonaistuloksen mediaani
2002	13,4	14,3	4,9	3,2	5,1	3,4
2003	13,4	14,2	4,6	3,1	4,9	3,2

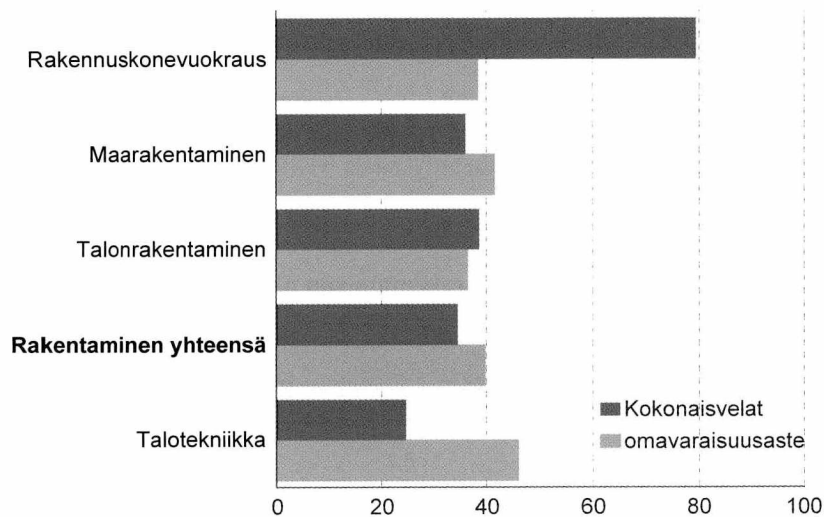
Rahoitus

Rakentamisessa vieras pääoma lisääntyi ja omavaraisuus heikkeni. Toimialan omavaraisuusaste taseen loppusummasta oli 39,8 vuonna 2003. Tunnusluku laski edellisestä vuodesta lähes kaksi prosenttiyksikköä. Tunnusluku heikkeni myös jokaisella eri sektorilla 1–2 prosenttiyksikköä. Rakentamisen omavaraisuusastetta laski suuret yritykset. Niiden omavaraisuusaste oli maa- ja vesirakentamisessa

44 prosenttia, eli hyvä, ja muilla sektoreilla tyydyttävä 33–35 prosentin paikkeilla. Sen sijaan pk-yrityksillä omavaraisuusaste parani eri sektoreilla vajaan prosentin. Niiden omavaraisuusaste oli hyvä, noin 40.

Vuonna 2003 konkurssiin haettujen rakennusyritysten määrä oli 441 kpl. Määrä laski edellisestä vuodesta 50 yrityksellä.

Kuvio 29. Rakentamisen kokonaisvelkojen osuus liikevaihdosta ja omavaraisuusaste 2003

Teollisuuden ja rakentamisen tilastotaulut 2003

Taulukko 10. Tuloksen muodostuminen teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla

	C	D	E	F
	Mineraalien kaivu	Tehdas- teollisuus	Sähkö-, kaasus- lämpö- ja vesi- huolto	Rakenta- minen yhteensä
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
Liikevaihto	807 911	107 136 597	8 536 742	16 876 833
Liiketoiminnan muut tuotot (pl. käyttäöm. myyntivoitot)	8 000	1 853 560	124 187	120 944
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	815 911	108 990 156	8 660 929	16 997 778
Aine- ja tarvikkeikäyttö	-181 626	-56 354 999	-4 505 864	-5 702 791
Ulkopuoliset palvelut	-190 447	-7 068 360	-341 172	-3 845 251
Henkilöstökulut	-130 536	-16 556 519	-673 336	-3 898 511
Lakennallinen palkkorjaus	-4 573	-153 303	-861	-262 090
Liiketoiminnan muut kulut	-175 469	-16 548 435	-1 042 561	-2 003 759
Valmisteverastojen lisäys/vähennys, +/-	8 500	171 392	78 130	80 338
Käyttökate	141 761	12 479 932	2 175 265	1 365 713
Poistot ja arvonalentumiset	-71 145	-5 346 432	-824 977	-451 736
Liiketulos	70 616	7 133 498	1 350 288	913 977
Rahoitustuotot	13 728	8 068 510	296 517	134 646
Rahoituskulut	-17 874	-4 216 582	-705 131	-164 620
Tuloverot	-22 501	-3 080 975	-136 837	-301 775
Muut välittömät verot	-199	-28 314	3 055	-10 039
Nettotulos	43 770	7 876 138	807 893	572 190
Satunnaiset tuotot	1 922	3 727 209	114 929	230 469
Satunnaiset kulut	-32 873	-3 177 691	-727 571	-213 636
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	32 743	834 634	48 756	57 499
Kokonaistulos	45 562	9 260 289	244 006	646 523
Tilinpäätössierrot yhteensä	700	239 094	-5 735	-2 553
Laskennallinen palkkorjaus	4 573	153 303	861	262 090
Tilikauden tulos	50 834	9 652 687	239 133	906 059
Rahoitustulos	114 914	13 222 571	1 632 870	1 023 926
Saadut konserniavustukset	0	3 098 866	84 476	156 714
Maksetut konserniavustukset	31 938	2 577 701	449 855	164 398

Taulukko 11. Tase teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla

	C Mineraalien kaivu 1000 euroa	D Tehdas- teollisuus 1000 euroa	E Sähkö-, kaasu- lämpö- ja vesi- huolto 1000 euroa	F Rakenta- minen yhteensä 1000 euroa
VASTAAVAA				
Aineettomat hyödykkeet	17 580	4 579 439	671 731	228 914
Aineelliset hyödykkeet	469 626	28 321 622	10 763 411	1 930 440
Sijoitukset	132 271	71 577 056	7 621 132	1 486 281
Vaihto-omaisuus	113 610	9 614 591	525 630	2 546 519
Pitkäaikaiset saamiset	20 928	4 193 193	440 565	220 993
Lyhytaikaiset saamiset	205 798	47 969 955	1 951 558	3 313 121
Rahoitusarvopaperit	3 139	2 277 412	379 487	149 064
Rahat ja pankkisaamiset	55 044	5 547 902	695 126	1 157 575
Vastaavaa yhteensä	1 017 997	174 081 171	23 048 641	11 032 908
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	418 637	83 285 383	7 882 421	3 677 288
Tilinpäätössiirtojen kertymä	83 274	9 001 250	2 869 520	165 171
Pakolliset varaukset	8 566	632 465	12 954	95 592
Pitkäaikainen vieras pääoma	257 764	33 233 637	9 439 508	1 574 218
Lyhytaikainen vieras pääoma	249 757	47 928 435	2 844 238	5 520 639
Vastattavaa yhteensä	1 017 997	174 081 170	23 048 641	11 032 907
Korollinen vieras pääoma	344 904	53 548 288	7 188 141	2 545 191
Päätetty / ehdotettu osingonjako	20 785	4 881 962	121 898	154 906
KÄYTTÖOMAISUUDEN MUUTOKSET				
Aineettomien hyödykkeiden lisäykset	5 161	974 755	119 611	165 490
Aineettomien hyödykkeiden vähennykset	27	653 316	11 091	3 378
Aineellisten hyödykkeiden lisäykset	113 859	4 333 473	1 006 721	704 137
Aineellisten hyödykkeiden vähennykset	36 550	1 455 883	216 171	217 502
Käyttöomaisuusosakkeiden lisäykset	12 184	10 806 416	370 337	142 663
Käyttöomaisuusosakkeiden vähennykset	35 003	7 418 507	183 124	65 357

Taulukko 12. Tunnusluvut teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla

	C	D	E	F
	Mineraalien kaivu	Tehdas- teollisuus	Sähkö-, kaasus- lämpö- ja vesi- huolto	Rakenta- minen yhteensä
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
Yritysten lukumäärä	1 093	25 087	1 055	30 702
Liiketoiminnan laajuus				
Liiketoiminnan tuotot yhteensä, 1000 euroa	815 911	108 990 156	8 660 929	16 997 778
Jalostusarvo, 1000 euroa	276 870	29 189 754	2 849 462	5 526 314
Henkilöstön lkm	3 638	420 721	15 423	123 296
Aineelliset nettoinvestoinnit, 1000 euroa	77 309	2 877 589	790 550	486 635
Tehokkuus				
Liikevaihto / henkilöstö, 1000 euroa	222	255	554	137
Jalostusarvo / henkilöstökulut	2,0	1,7	4,2	1,3
Kannattavuus				
Käyttökate-%	17,4	11,5	25,1	8,0
Rahoitustulos-%	14,1	12,1	18,9	6,0
Nettotulos-%	5,4	7,2	9,3	3,4
Kokonaistulos-%	5,6	8,5	2,8	3,8
Sijoitetun pääoman tuotto-%	9,6	10,1	9,1	15,7
Rahoitus				
Omavaraisuusaste, %	49,5	53,4	46,7	39,8
Kokonaisvelat/liikevaihto, %	64,1	75,2	143,8	34,6
Quick ratio	1,1	1,2	1,1	1,1

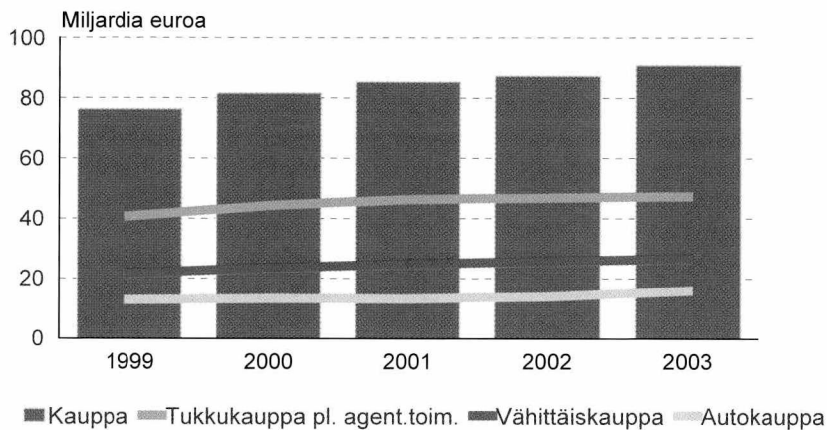

Kauppa

Kaupan toimiala koostuu auto-, tukku- ja vähittäiskaupasta sekä agentuuritoiminnasta. Yritysten lukumäärä pienentyi edellisvuodesta noin 200 yrityksellä ja oli 46 300. Henkilöstön lukumäärä sen sijaan kasvoi 800 henkilöllä edellisvuoteen verrattuna ollen 230 800 henkilöä. Vuonna 2003 tilinpäätöstilastossa ovat mukana myös yhdenkertaista kirjanpitoa pitävät yritykset, joita kaupassa on 1 500.

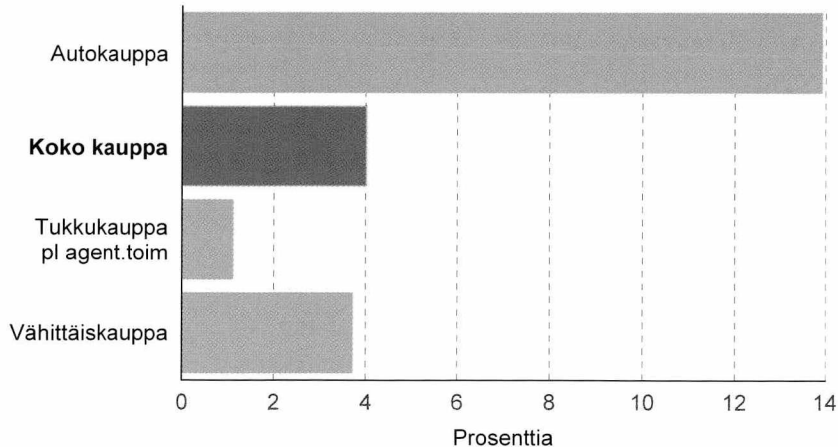
Kaupan yritykset keräsivät liikevaihtoa 90,7 miljardia euroa. Kasvua vuotta aiemmasta oli 4 prosenttia eli 3,5 miljardia euroa. Liikevaihdon kasvusta 55 prosenttia tuli autokaupasta. Jalostusarvoa kauppa keräsi 12 miljardia euroa, mikä oli 3,5 prosenttia enemmän kuin edellisvuonna. Henkilöä kohden laskettuna jalostusarvoa saatiin 52 000 euroa.

Kuvio 30. Kaupan toimialojen liikevaihto vuosina 1999–2003

Kaupan yrityksistä lähes viidesosa on autokauppoja, neljäsosa tukkukauppoja ja lähes puolet vähittäiskauppoja. Agentuuritoiminta on kaupan pienin toimiala, sen osuus on 8 prosenttia yritysten lukumäärästä.

Kuvio 31. Kaupan liikevaihdon muutos toimialoittain 2003

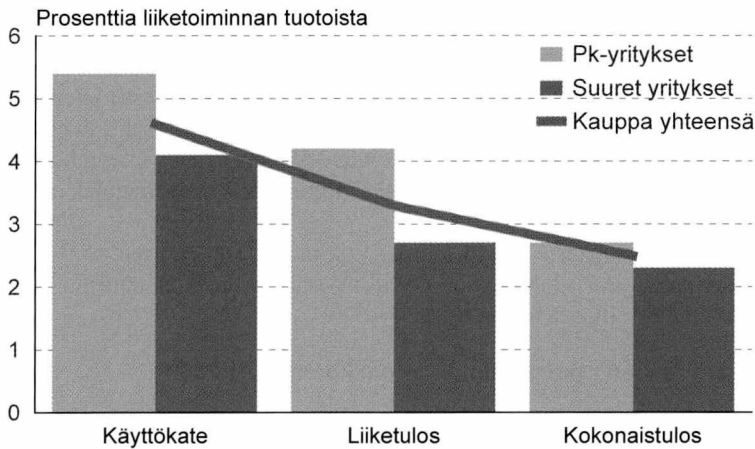

Eu-komission uuden pk-yritysten¹¹ määritelmän mukaan kaupan toimialalla toimivista yrityksistä lähes 99 prosenttia kuului pk-sektoriin vuonna 2003. Liikevaihtoa pk-yritykset kerryttivät runsaat 43 prosenttia toimialan liikevaihdosta eli 39,3 miljardia euroa ja niissä työskenteli 60 prosenttia kaupan henkilöstöstä. Jalostusarvoa pk-yritykset keräsivät 6,6 miljardia euroa, mikä oli 1,2 miljardia enemmän kuin suurilla yrityksillä. Henkilöä kohden laskettuna pk-yritykset saivat jalostusarvoa 47 900 euroa.

Kannattavuus

Vaikka kaupan kannattavuuden tunnusluvuissa ei tapahtunut olennaisia muutoksia verrattaessa edellisiin vuosiin, kohenivat kaikki katteet euromääräisesti. Myyntikatetta kaupassa kertyi 20,6 miljardia euroa eli 0,9 miljardia enemmän kuin vuotta aiemmin. Käyttökate jäi 4,3 miljardia euroa.

Kuvio 32. Kaupan yritysten kannattavuus 2003, pk- ja suuret yritykset

Nettotulos, jota kertyi 2,2 miljardia euroa, oli 245 miljoonaa euroa suurempi kuin edellisvuonna. Nettotuloksen vahvistumiseen vaikutti muun muassa rahoitustuottojen kasvu 168 miljoonalla eurolla. Tilikauden tulos pysyi edellisvuosien tapaan 3 prosentin tuntumassa ja sitä jäi 2,7 miljardia euroa.

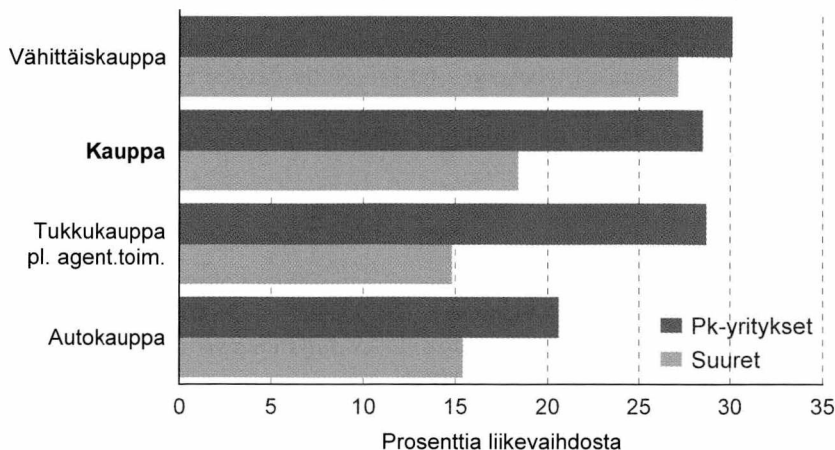
Taulukko 13. Kaupan toimialojen kannattavuus 2003, pk- ja suuret yritykset.

	Autokauppa		Tukkukauppa (pl.agent.toim.)		Vähittäiskauppa	
	PK %	Suuret %	PK %	Suuret %	PK %	Suuret %
Käyttökate	4,4	4,8	5,6	3,5	5,2	4,9
Liiketulos	3,5	3,7	4,4	2,3	4,0	3,0
Kokonaistulos	2,4	2,5	3,0	2,0	2,4	2,9
Tilikauden tulos	3,5	2,5	3,3	2,0	3,8	2,8

Pk-yritysten toiminta oli kaikilla laskemillamme tunnusluvuilla mitattuna kannattavampaa kuin suurten. Myyntikatetta pk-sektorille kertyi 11,2 miljardia euroa eli 28,5 prosenttia liikevaihdosta, kun se suurilla oli 10 prosenttiyksikköä vähemmän. Tilikauden tulosta pk-yritykset saivat 1,4 miljardia euroa.

¹¹ Ks. pk-yritysten määritelmä sivu 77

Kuvio 33. Kaupan toimialojen myyntikate 2003, pk- /suuret yritykset

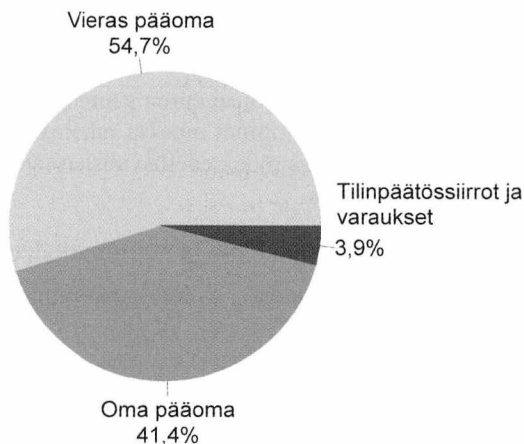

Rahoitus

Kaupan omavaraisuusaste heikentyi prosenttiyksikön verran edellisestä vuodesta ja oli 44,8 prosenttia taseesta. Kokonaisvelat kasvoivat runsaan miljardin ja nettovelat vajaan miljardin vuotta aiemmasta. Kokonaisvelkojen osuus liikevaihdosta oli 24,7 ja nettovelkojen 19,2 prosenttia. Maksuvalmiutta kuvaava quick ratio heikkeni tyydyttävälle tasolle.

Pk-yritysten omavaraisuusaste oli 43,1 prosenttia taseesta ja suurten 45,9 prosenttia. Nettovelat suhteessa liikevaihtoon olivat pk-yrityksillä 17 ja suurilla 20,8 prosenttia. Quick ratio oli pk-sektorilla hyvä.

Kuvio 34. Kaupan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003

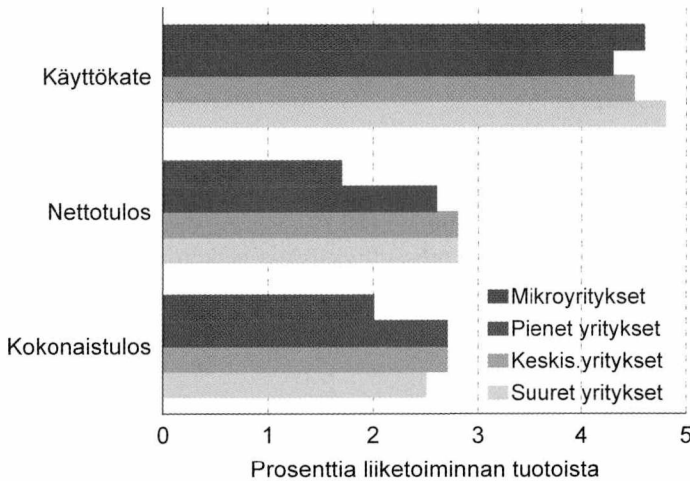

Autokauppa

Autokauppa kävi edelleen vilkkaasti, liikevaihtoa kertyi 15,8 miljardia euroa vuonna 2003. Kasvua vuotta aiemmasta oli 1,9 miljardia euroa eli 13,9 prosenttia. Alalla työskenteli 36 400 henkilöä, noin 600 henkilöä enemmän kuin edellisvuonna. Jalostusarvoa autokaupassa saatiin 1,9 miljardia euroa, mikä oli 11,2 prosenttia edellisvuotista enemmän.

Autokaupan pk-sektorin osuus liikevaihdosta oli 51 prosenttia ja se työllisti 68 prosenttia henkilöstöstä. Jalostusarvoa pk-yritykset saivat 1,1 miljardia, henkilöä kohden laskettuna 45 300 euroa.

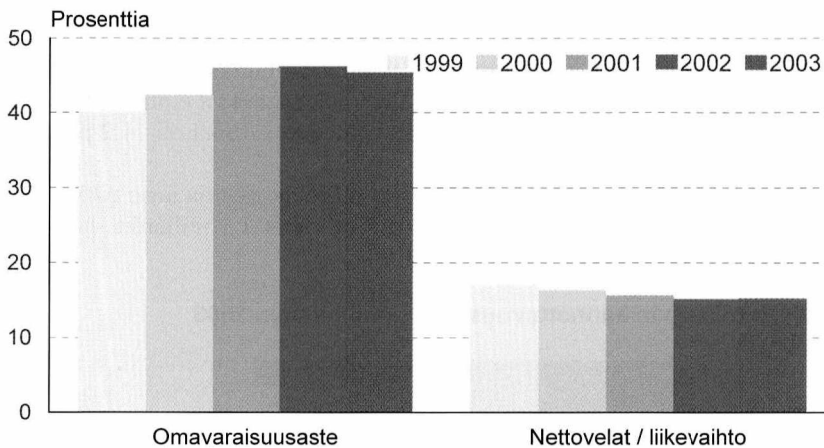
Kuvio 35. Autokaupan kannattavuus suuruusluokittain 2003

Autokaupan kannattavuus koheni hieman. Käyttökate kertyi 737 miljoonaa euroa, 123 miljoonaa euroa edellisvuotista enemmän. Tilikauden tulosta jäi 483 miljoonaa euroa, mikä oli edellisen vuoden tapaan 3 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

Kannattavuuden tunnusluvut olivat myyntikatetta lukuun ottamatta suurilla yrityksillä hieman paremmat kuin pk-yrityksillä. Esimerkiksi rahoitustulosta suuret yritykset kerryttivät lähes prosenttiyksikön verran enemmän kuin pk-yritykset, joille sitä kertyi 3,2 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Sen sijaan myyntikatetta pk-yritykset saivat runsaat 5 prosenttiyksikköä enemmän kuin suuret yritykset, joilla se oli 15,4 prosenttia liikevaihdosta.

Kuvio 36. Autokaupan rahoituksen tunnuslukuja 1999–2003

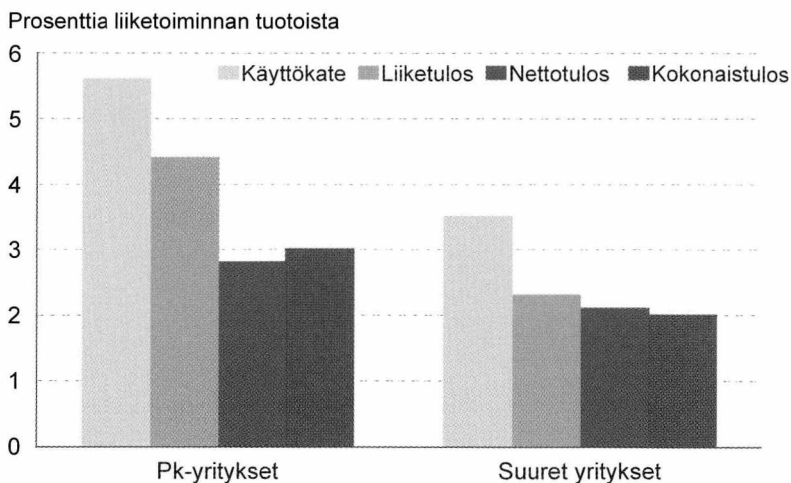
Viime vuosien aikana autokaupan rahoitusasema on pysynyt vakaana. Vuonna 2003 omavaraisuusaste oli 45,3 prosenttia taseesta, kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon ovat pysytelleet 19 prosentin tuntumassa. Pk-sektorin omavaraisuusaste, joka oli 42,4 prosenttia taseesta, oli 5,3 prosenttiyksikköä heikompi kuin suurten yritysten.

Tukkukauppa

Vuonna 2003 tukkukauppoja toimi 11 500, ne keräsivät kaupan liikevaihdosta 52 prosenttia ja työllistivät kolmasosan kaupan henkilöstöstä. Liikevaihto, jota kertyi 47,3 miljardia euroa, kasvoi edellisvuodesta puoli miljardia, kasvuprosentin ollessa 1,1. Henkilöstöä toimiala työllisti 75 800 henkilöä.

Pk-sektorin keräämä liikevaihto 17,4 miljardia euroa kattoi lähes 37 prosenttia toimialan liikevaihdosta. Tukkukaupan henkilöstöstä 59 prosenttia työskenteli pk-yrityksissä. Jalostusarvoa pk-sektorille kertyi 2,8 miljardia euroa, henkilöä kohden laskettuna 63 200 euroa. Suurissa yrityksissä jalostusarvoa henkilöä kohden kertyi 78 700 euroa.

Kuvio 37. Tukkukaupan kannattavuus 2003, pk- ja suuret yritykset

Kannattavuus

Tukkukaupan kannattavuus pysyi edellisvuosien tapaan vakaana. Aine- ja tarvikke- kulut veivät tuotoista runsaat 80 prosenttia, henkilöstökulut 6,5 ja muut kulut 8,8 prosenttia, jolloin muiden kulujen kattamiseen jäi 2,1 miljardia euroa, käyttökate- prosenttin ollessa 4,3. Tilikauden tulosta saatiin 1,2 miljardia euroa edellisvuoden tapaan.

Pk-yritysten toiminta oli kannattavampaa kuin suurten. Esimerkiksi myyntika- tetta pk-yritykset saivat 28,7 prosenttia liikevaihdosta, kun se suurilla jäi hieman alle 15 prosentin.

Rahoitus

Tukkukaupan omavaraisuusaste heikentyi prosenttiyksikön verran edellisestä vuodesta ja oli 45,8 prosenttia taseesta. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon kasvoivat prosenttiyksiköllä 25,7 prosenttiin. Maksuvalmiutta kuvaava quick ratio on pysynyt edellisten vuosien tapaan hyvänä.

Taulukko 14. Tukkukaupan rahoituksen tunnuslukuja suuruusluokittain 2003

	Mikro- yritykset	Pienet yritykset	Keskisuuret yritykset	Suuret yritykset
	%	%	%	%
Omavaraisuusaste	44,1	46,2	44,1	46,2
Kokonaisvelat/liikevaihto	27,7	23,0	24,4	26,2
Nettovelat/liikevaihto	18,7	16,8	20,4	22,1

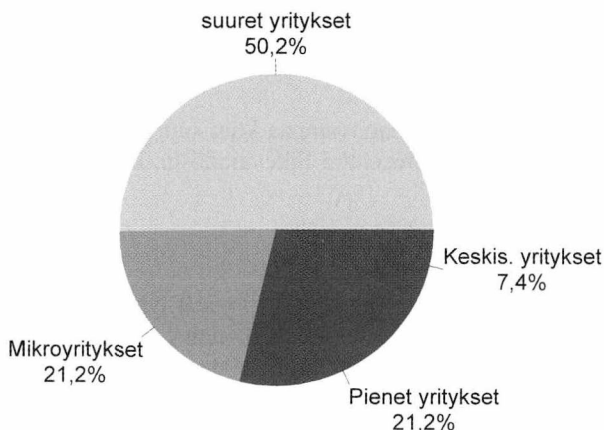
Pk-sektorin omavaraisuusaste oli lähes 45 prosenttia taseesta ja kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon 24,9 prosenttia. Maksuvalmiutta kuvaava quick ratio oli pk-yrityksillä hyvä ja suurilla tyydyttävä.

Vähittäiskauppa

Vähittäiskaupan 22 100 yritystä keräsivät liikevaihtoa 26,5 miljardia euroa, lähes kolmanneksen koko kaupan liikevaihdosta. Toimialalla työskenteli 113 000 henkilöä, miltei puolet kaupan henkilöstöstä. Vaikka vähittäiskauppojen lukumäärä pieneni edelliseen vuoteen verrattuna parilla sadalla, liikevaihto kuitenkin kasvoi lähes miljardilla eurolla, kasvuprosenttin ollessa 3,7.

Pk-sektorin osuus vähittäiskauppojen lukumäärästä oli 99 prosenttia. Liike- vaihdosta pk-yritykset keräsivät puolet ja henkilöstöstä ne työllistivät 56 prosenttia. Vähittäiskaupan jalostusarvo kasvoi lähes 3 prosenttia edellisvuodesta ja oli 4,5 miljardia euroa, josta pk-sektori keräsi hieman yli puolet.

Kuvio 38. Vähittäiskaupan liikevaihdon jakautuminen suuruusluokittain 2003

Kannattavuus

Vähittäiskaupan kannattavuudessa ei tapahtunut olennaisia muutoksia edellisvuoteen verrattuna. Varsinaisten toimintakulujen vähentämisen jälkeen muiden kulojen kattamiseen jäi 1,4 miljardia euroa, käyttökateen ollessa 5,1 prosenttia liike-toiminnan tuotoista. Tilikauden tulosta vähittäiskaupat saivat 0,9 miljardia euroa eli 3,3 prosenttia tuotoista.

Pk-yritysten kannattavuus oli myynti- ja käyttökateella sekä liiketuloksella mitattuna parempi kuin suurilla yrityksillä. Pk-yritysten myyntikate oli 30,1 prosenttia liikevaihdosta ja liiketulos 4 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, kun vastaavat tunnusluvut suurilla yrityksillä olivat 27,1 ja 3.

Vuonna 2003 tilastossa on toteutettu palkkorjaus, jolla on merkitystä kannattavuuden tunnuslukuihin sellaisilla toimialoilla, joilla yrittäjien oman palkatoman työpanoksen merkitys on suuri.¹² Palkkorjauksen vaikutus vähittäiskaupan katteisiin oli mikroyrityksissä 3,2 prosenttiyksikköä, pk-sektorilla 1,4 ja koko toimialalla 0,7 prosenttiyksikköä.

Rahoitus

Vuodesta 1999 lähtien omavaraisuusaste on vahvistunut 6 prosenttiyksikköä ja oli 44,4 prosenttia taseesta vuonna 2003. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon pysyivät edellisvuoden tapaan runsaan 24 prosentin tuntumassa. Maksuvalmius säilyi tyydyttävänä.

Suurten yritysten omavaraisuusaste oli runsaat 6 prosenttiyksikköä vahvempi kuin pk-yrityksillä, joilla se oli 40,7 prosenttia taseesta. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon olivat suurilla yrityksillä 26 prosenttia ja pk-yrityksillä 3,6 prosenttiyksikköä vähemmän.

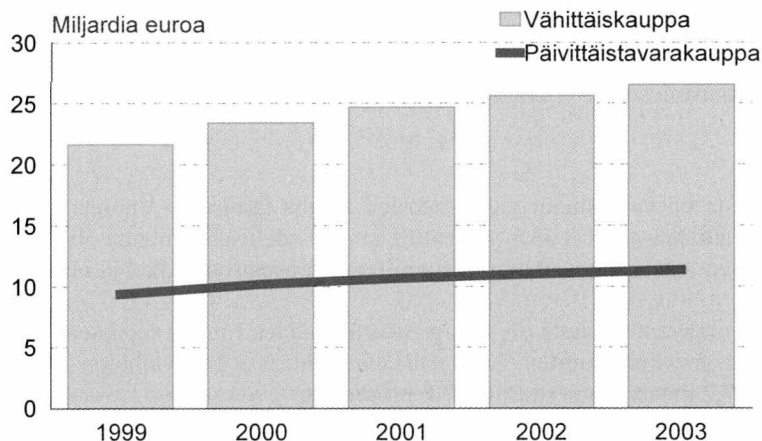
¹² Ks. muutokset tilastossa s.7

Päivittäistavarakauppa

Päivittäistavarakauppa kattaa elintarvikkeiden, juomien ja tupakan erikoistumattoman vähittäiskaupan (TOL 5211), hedelmien ja vihannesten vähittäiskaupan (TOL 5221), lihan ja lihatuotteiden vähittäiskaupan (TOL 5222), kalan, äyriäisten ja nilviäisten vähittäiskaupan (TOL 5223), leipomotuotteiden ja makeisten vähittäiskaupan (TOL 5224) sekä muun päivittäistavaroiden vähittäiskaupan erikoismyymälöissä (TOL 5227).

Päivittäistavarakaupassa toimi vajaat 4 600 yritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 11,3 miljardia euroa ja henkilöstöä ne työllistivät 40 000. Vaikka yritysten lukumäärä pieneni edellisvuodesta hieman yli sadalla yrityksellä, kasvoi liikevaihto melkein 3 prosentilla ja henkilöstön määrä runsaalla 300 henkilöllä. Päivittäistavarakaupan osuus koko vähittäiskaupan liikevaihdosta oli 43 ja henkilöstöstä 35 prosenttia.

Kuvio 39. Vähittäiskaupan ja päivittäistavarakaupan liikevaihto 1999–2003

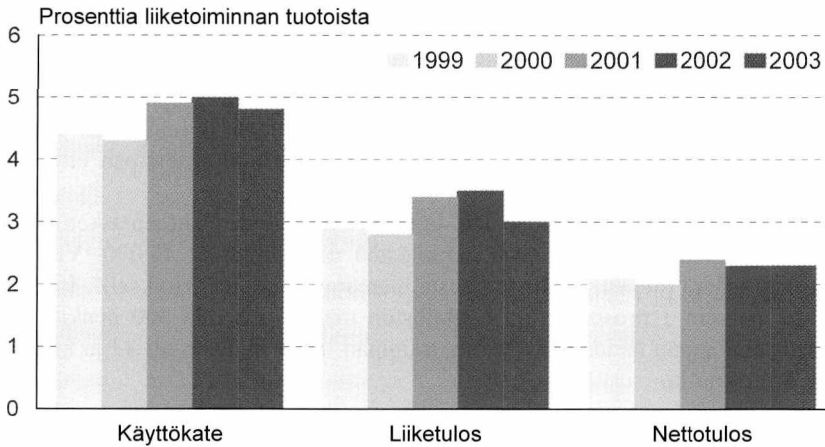
Pk-yritysten osuus päivittäistavarakauppojen liikevaihdosta oli noin 42 prosenttia ja ne työllistivät runsaat 44 prosenttia henkilöstöstä. Jalostusarvoa pk-sektori kertyi 0,6 miljardia euroa, henkilöä kohden laskettuna 36 200 euroa.

Kannattavuus

Päivittäistavarakaupan kannattavuus pysyi ennallaan. Toimintakulut lohkaisivat yli 95 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, jolloin käyttökatetta jäi 4,8 prosenttia. Liiketulos heikkeni puoli prosenttiyksikköä edellisestä vuodesta ja oli 3 prosenttia. Rahoitustuotot ovat euromääräisesti hieman kasvaneet vuotta aiemmasta ja rahoituskulut vastaavasti pienentyneet. Vuonna 2003 rahoitustulosta saatiin 4 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Tilikauden tulokseksi päivittäistavarakauppa sai 3 prosenttia tuotoista eli 345 miljoonaa euroa.

Kuvio 40. Päivittäistavarakaupan tunnuslukuja 1999–2003

Toimintakulujen vähentämisen jälkeen pk-yrityksillä jäi 195 miljoonaa euroa muiden kulujen kattamiseen, käyttökateen ollessa 4 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Kokonaistulosta pk-yritykset saivat 2 prosenttia tuotoista.

Rahoitus

Omavaraisuusaste on vahvistunut viime vuosien aikana tasaisesti. Vuonna 2003 toimialan omavaraisuusaste oli 46,1 prosenttia, kun se edellisenä vuonna oli 44,3. Kokonaisvelkojen suhde liikevaihtoon pieneni puoli prosenttiyksikköä ja oli 23,4 prosenttia.

Pk-yritysten omavaraisuusaste oli 41,6 prosenttia, jääden runsaat 6 prosenttiyksikköä heikommaksi kuin suurten. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon olivat pk-yrityksillä 17,2 prosenttia ja suurilla 27,8 prosenttia.

Kaupan tilastotaulut 2003

Taulukko 15. Tuloslaskelma kaupan toimialoilla

	Auto- kauppa	Tukku- kauppa (pl agent.t.)	Vähittäis- kauppa	Kauppa
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
TULOSEN MUODOSTUMINEN				
Liikevaihto	15 829 686	47 297 437	26 503 130	90 697 665
Liiketoiminnan muut tuotot (pl. käyttöom. myyntivoitot)	90 855	1 086 654	268 632	1 469 979
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	15 920 540	48 384 091	26 771 762	92 167 644
Aine- ja tarvikkeikäyttö	-12 971 787	-37 889 447	-18 917 779	-70 052 638
Ulkopuoliset palvelut	-119 571	-975 770	-111 562	-1 437 209
Henkilöstökulut	-1 109 184	-3 168 101	-2 972 559	-7 441 215
Laskennallinen palkkorjaus	-89 442	-43 975	-181 821	-348 028
Liiketoiminnan muut kulut	-896 999	-4 270 063	-3 232 238	-8 665 290
Valmisteverastojen lisäys/vähennys, +/-	3 664	19 596	4 202	28 128
Käyttökate	737 222	2 056 329	1 360 006	4 251 393
Poistot ja arvonalentumiset	-159 809	-574 091	-426 354	-1 193 157
Liiketulos	577 412	1 482 238	933 652	3 058 236
Rahoitustuotot	117 999	533 284	241 162	919 790
Rahoituskulut	-121 681	-353 616	-169 818	-662 531
Tuloverot	-168 367	-512 154	-379 417	-1 091 932
Muut välittömät verot	-1 644	-5 365	-3 981	-11 897
Nettotulos	403 720	1 144 386	621 598	2 211 667
Satunnaiset tuotot	81 241	283 334	214 621	587 370
Satunnaiset kulut	-117 392	-360 156	-152 152	-636 501
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	19 737	65 580	34 499	120 350
Kokonaistulos	387 307	1 133 145	718 566	2 282 885
Tilinpäätössirrot yhteensä	5 849	20 128	-15 526	20 470
Laskennallinen palkkorjaus	89 442	43 975	181 821	348 028
Tilikauden tulos	482 597	1 197 248	884 861	2 651 383
Rahoitustulos	563 530	1 718 478	1 047 952	3 404 824
Saadut konserniavustukset	68 236	203 490	137 753	409 805
Maksetut konserniavustukset	103 624	301 567	98 154	507 777

Taulukko 16. Tase kaupan toimialoilla

	Auto- kauppa	Tukku- kauppa (pl agent.t.)	Vähittäis- kauppa	Kauppa
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
VASTAAVAA				
Aineettomat hyödykkeet	61 039	600 806	338 576	1 048 048
Aineelliset hyödykkeet	995 426	3 200 701	2 406 744	6 707 769
Sijoitukset	276 320	4 322 345	1 868 050	6 566 215
Vaihto-omaisuus	1 953 609	3 703 321	2 869 114	8 629 920
Pitkäaikaiset saamiset	111 918	967 310	159 296	1 250 226
Lyhytaikaiset saamiset	1 451 935	7 583 203	1 979 814	11 749 514
Rahoitusarvopaperit	66 821	900 266	919 157	1 905 290
Rahat ja pankkisaamiset	497 952	1 446 436	1 021 082	3 104 757
Vastaavaa yhteensä	5 415 020	22 724 388	11 561 834	40 961 740
VASTATTAVAA				
Oma pääoma	2 269 893	9 471 213	4 684 680	16 797 468
Tilinpäätössiirtojen kertymä	167 772	800 340	431 437	1 411 985
Pakolliset varaukset	62 803	105 253	16 876	185 855
Pitkäaikainen vieras pääoma	767 902	1 977 064	1 656 324	4 496 077
Lyhytaikainen vieras pääoma	2 146 651	10 370 519	4 772 517	18 070 355
Vastattavaa yhteensä	5 415 020	22 724 388	11 561 834	40 961 739
Korollinen vieras pääoma	1 046 194	4 431 249	2 731 731	8 500 992
Päätetty / ehdotettu osingonjako	109 279	576 705	181 497	876 001
KÄYTTÖOMAISUUDEN MUUTOKSET				
Aineettomien hyödykkeiden lisäykset	20 798	182 525	88 330	307 251
Aineettomien hyödykkeiden vähennykset	2 390	12 067	14 028	28 746
Aineellisten hyödykkeiden lisäykset	278 323	576 153	765 836	1 650 025
Aineellisten hyödykkeiden vähennykset	135 274	221 854	279 453	646 736
Käyttöomaisuusosakkeiden lisäykset	26 895	243 815	89 259	360 567
Käyttöomaisuusosakkeiden vähennykset	8 296	169 340	55 742	234 787

Taulukko 17. Tunnusluvut kaupan toimialoilla

	Auto- kauppa	Tukku- kauppa (pl agent.t.)	Vähittäis- kauppa	Kauppa
Yritysten lukumäärä	8 997	11 487	22 147	46 349
Liiketoiminnan laajuus				
Liiketoiminnan tuotot yhteensä, 1000 euroa	15 920 540	48 384 091	26 771 762	92 167 644
Jalostusarvo, 1000 euroa	1 935 848	5 268 406	4 514 386	12 040 635
Henkilöstön lkm	36 433	75 764	113 028	230 769
Aineelliset nettoinvestoinnit, 1000 euroa	143 049	354 299	486 382	1 003 289
Tehokkuus				
Liikevaihto / henkilöstö, 1000 euroa	434	624	234	393
Jalostusarvo / henkilöstökulut	1,6	1,6	1,4	1,5
Kannattavuus				
Käyttökate-%	4,6	4,3	5,1	4,6
Rahoitustulos-%	3,5	3,6	3,9	3,7
Nettotulos-%	2,5	2,4	2,3	2,4
Kokonaistulos-%	2,4	2,3	2,7	2,5
Sijoitetun pääoman tuotto-%	19,6	13,2	14,6	14,5
Rahoitus				
Omavaraisuusaste, %	45,3	45,8	44,4	44,8
Kokonaisvelat/liikevaihto, %	18,6	25,7	24,2	24,7
Quick ratio	1,0	1,0	0,8	0,9

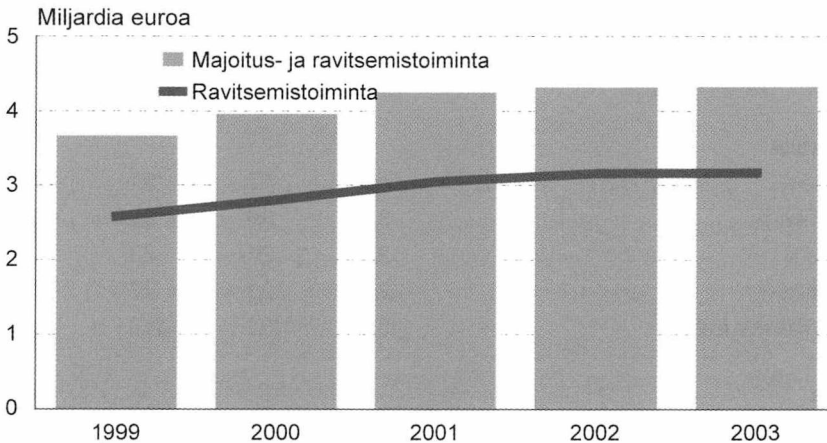
Majoitus- ja ravitsemistoiminta

Majoitustoimintaan kuuluu hotellien lisäksi leirintäalueet ja muu majoitustoiminta. Ravitsemistoimintaan kuuluvat ravintolat, kahvila-ravintolat, ruokakioskit, kahvi-, olut- ja drinkkibaarit, henkilöstö- ja laitosruokalat sekä ateriapalvelut.

Majoitus- ja ravitsemistoiminnassa oli 10 100 yritystä vuonna 2003. Vaikka yritysten lukumäärä kasvoi muutamalla kymmenellä ja liikevaihtoakin kertyi lähes 9 miljoonaa euroa edellisvuotista enemmän, väheni henkilöstön lukumäärä 900 henkilöllä. Liikevaihtoa nämä yritykset keräsivät 4,3 miljardia euroa ja työllistivät 49 700 henkilöä. Jalostusarvoa majoitus- ja ravitsemistoiminnan yritykset saivat 1,6 miljardia euroa, mikä oli yhtä paljon kuin vuotta aiemmin. Henkilöä kohden laskettuna jalostusarvoa kertyi 32 400 euroa.

Valtaosa toimialan yrityksistä, 98 prosenttia, kuului pk-sektoriin. Liikevaihdosta ne keräsivät vajaat 65 prosenttia ja työllistivät henkilöstöstä noin 66 prosenttia. Pk-sektorille kertyi jalostusarvoa miljardi euroa eli 63 prosenttia toimialan jalostusarvosta.

Kuvio 41. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihto 1999–2003

Kannattavuus

Kannattavuuden tunnuslukuja oikaistiin laskennallisella palkkorjauksella¹³, jonka vaikutus majoitus- ja ravitsemistoiminnassa oli -1,9 prosenttia.

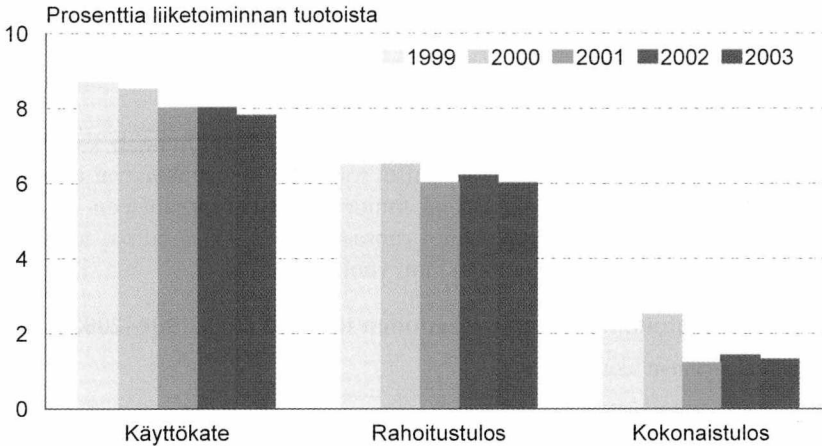
Taulukko 18. Palkkorjauksen vaikutus majoitus- ja ravitsemistoiminnassa

	Käyttökate ml palkka- korjaus	Palkkorjauksen vaikutus mikroyrityksiin	Palkkorjauksen vaikutus pk- yrityksiin	Palkkorjauksen vaikutus koko toimialan yrityksiin
	%	%-yksikköä	%-yksikköä	%-yksikköä
Majoitus- ja ravitsemistoiminta	7,8	5,2	3,0	1,9
Majoitustoiminta	10,3	5,0	1,6	0,8
Ravitsemistoiminta	6,9	5,2	3,4	2,4

¹³ Ks. muutokset tilastossa sivu 7

Vuodesta 2000 lähtien majoitus- ja ravitsemistoiminnan kannattavuus on hieman heikentynyt. Vuonna 2003 aine- ja tarvikekäyttöön sekä ulkopuolisiin palveluihin kului 37 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, henkilöstökulut veivät 29 ja liiketoiminnan muut kulut runsaat 26 prosenttia, jolloin käyttökate jäi 7,8 prosenttia eli 343 miljoonaa euroa. Tilikauden tulosta, joka oli 3,3 prosenttia tuotoista, kertyi edellisvuoden tapaan 145 miljoonaa euroa.

Kuvio 42. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan kannattavuuden tunnuslukuja 1999–2003

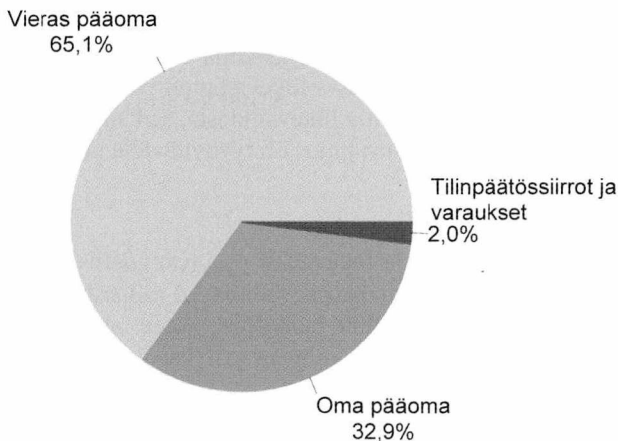

Toimintakulujen jälkeen pk-yrityksille jäi käyttökate 208 miljoonaa euroa. Tilikauden tulosta pk-sektori sai 134 miljoonaa euroa eli 4,7 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, kun tämä tunnusluku suurilla yrityksillä jäi alle prosentin.

Rahoitus

Toimialan rahoitusasema heikkeni edellisvuodesta. Omavaraisuusaste putosi 1,4 prosenttiyksikköä 34,8 prosenttiin taseesta. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon lisääntyivät 1,5 prosenttiyksikköä ja olivat 35,9 prosenttia. Maksuvalmius pysyi edellisvuoden tapaan hyvänä.

Kuvio 43. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003

Pk-sektorin omavaraisuusaste, joka oli 31,2 prosenttia taseesta, oli runsaat 9 prosenttiyksikköä heikempi kuin suurten yritysten. Kokonaisvelat verrattuna liikevaihtoon jäivät kummallakin sektorilla alle 36 prosentin. Maksuvalmiutta kuvaava quick ratio oli pk-yrityksillä tyydyttävä ja suurilla yrityksillä hyvä.

Majoitustoiminta

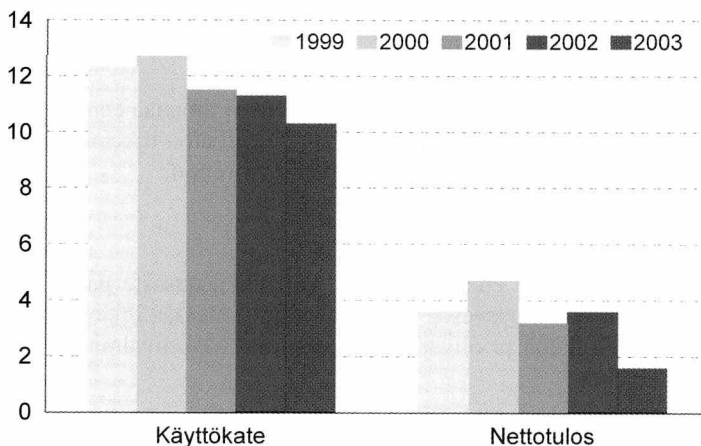
Majoitustoiminnan yrityksiä oli 1 500, jotka keräsivät liikevaihtoa 1,2 miljardia euroa. Henkilöstöä ne työllistivät 11 400. Edelliseen vuoteen verrattuna yritysten lukumäärä ja liikevaihto kasvoivat hieman, sen sijaan henkilöstön lukumäärä pysyi edellisen vuoden tasolla.

Kannattavuus

Kaikilla laskemillamme välituloksilla tarkasteltuna majoitustoiminnan kannattavuus heikkeni edellisestä vuodesta. Varsinaiset toimintakulut lohkaisivat noin 90 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, jolloin muiden kulujen kattamiseen jäi 121 miljoonaa euroa. Tilikauden tulosta saatiin runsaat 22 miljoonaa euroa, mikä oli hieman yli 6 miljoonaa euroa vähemmän kuin vuotta aiemmin.

Kuvio 44. Majoitustoiminnan kannattavuuden tunnuslukuja 1999–2003

Prosenttia liiketoiminnan tuotoista

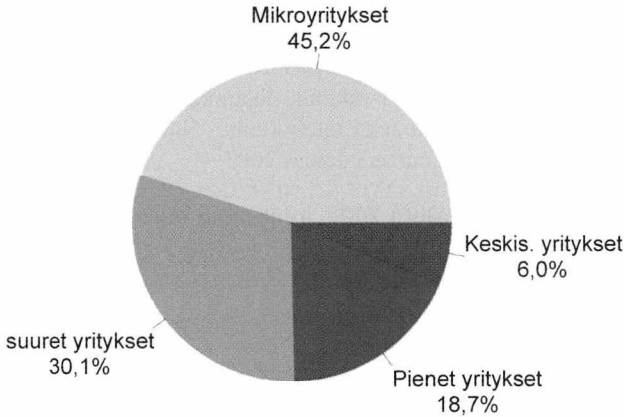
Rahoitus

Toimialan omavaraisuusaste heikkeni yli 2 prosenttiyksiköllä edellisvuodesta ja oli 34,3 prosenttia taseesta. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon vähenivät melkein 3 prosenttiyksiköllä, ja olivat 56,6 prosenttia liikevaihdosta, sen sijaan nettovelat pysyivät 47 prosentin tuntumassa. Maksuvalmius oli tyydyttävällä tasolla.

Ravitsemistoiminta

Ravitsemistoiminnassa yritysten lukumäärä ja liikevaihto pysyivät edellisen vuoden tasolla. Yrityksiä toimi 8 600 ja ne kerryttivät liikevaihtoa 3,2 miljardia euroa. Henkilöstön lukumäärä sen sijaan supistui 900 henkilöllä, joten ala työllisti 38 200 henkilöä. Pk-sektorin osuus ravitsemistoiminnan yrityksistä oli 99 prosenttia, liikevaihdosta 70 ja henkilöstöstä 69 prosenttia.

Kuvio 45. Ravitsemistoiminnan liikevaihto suuruusluokittain 2003

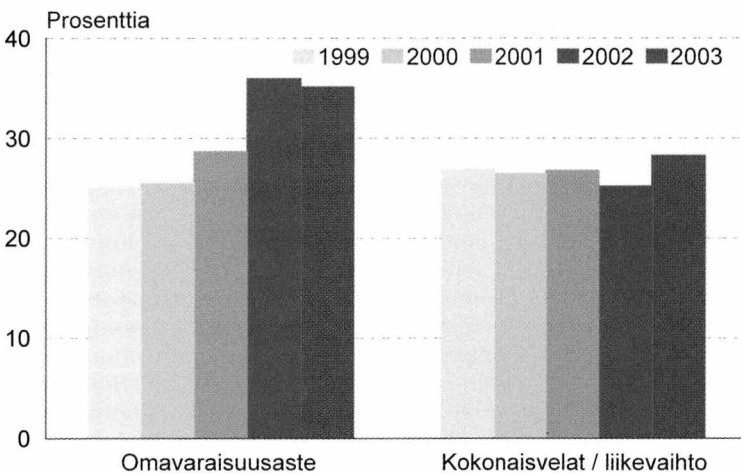
Kannattavuus

Ravitsemistoiminnan aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut veivät liki 43 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Henkilöstökuluihin käytettiin 30 ja varsinaisen liiketoiminnan muihin kuluihin 21 prosenttia, jolloin käyttökattetta jäi 222 miljoonaa euroa eli 6,9 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Tilikauden tulokseksi saatiin 3,8 prosenttia tuotoista eli 122 miljoonaa euroa. Tulosta kertyi 5,9 miljoonaa euroa edellisvuotista enemmän.

Rahoitus

Ravitsemistoiminnan rahoitusasema heikentyi edellisvuoteen nähden. Omavaraisuusaste heikkeni prosenttiyksikön verran 35,1 prosenttiin taseesta. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon kasvoivat noin 3 prosenttiyksiköllä ja olivat 28,2 prosenttia. Maksuvalmius pysyi hyvänä.

Kuvio 46. Ravitsemistoiminnan rahoituksen tunnuslukuja 1999–2003

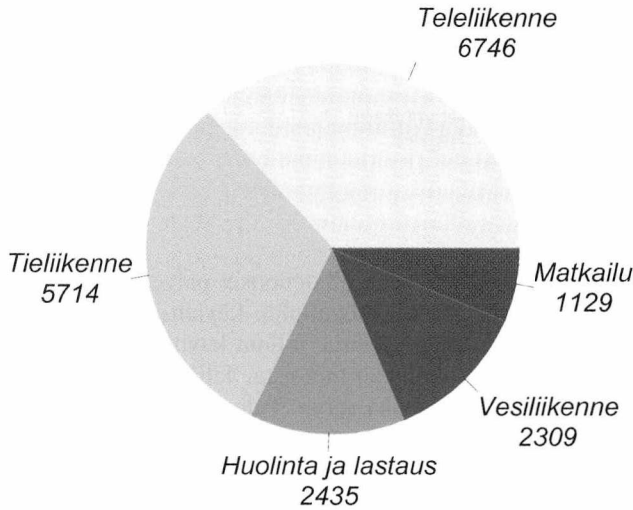

Liikenne

Liikenteen toimialoista julkaisussa ovat mukana linja-autoliikenne, taksiliikenne, kuorma-autoliikenne, vesiliikenne, huolinta ja rahtaus, lastinkäsittely, matkatoimistot ja muu matkailua palveleva toiminta sekä teleliikenne. Näillä toimialoilla kertyi liikevaihtoa yhteensä 18,3 miljardia euroa vuonna 2003.

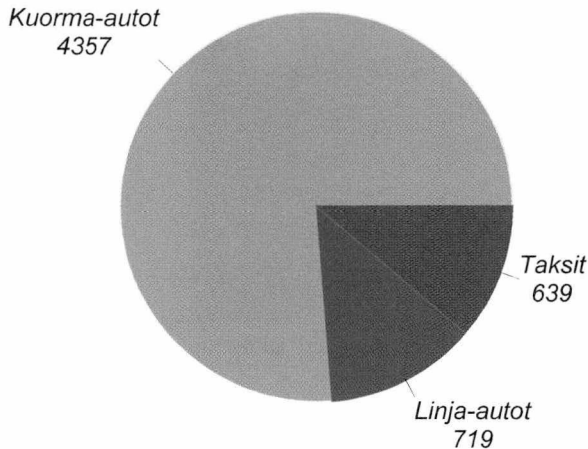
Kuvio 47. Liikenteen toimialojen liikevaihto 2003, miljoonaa euroa

Tieliikenne

Tieliikenne käsittää ns. kumipyöraliikenteen. Alla olevassa kuviossa esitetään tieliikenteen liikevaihdon toimialoittaiset jakaumat.

Kuvio 48. Tieliikenteen toimialojen liikevaihto 2003, miljoonaa euroa

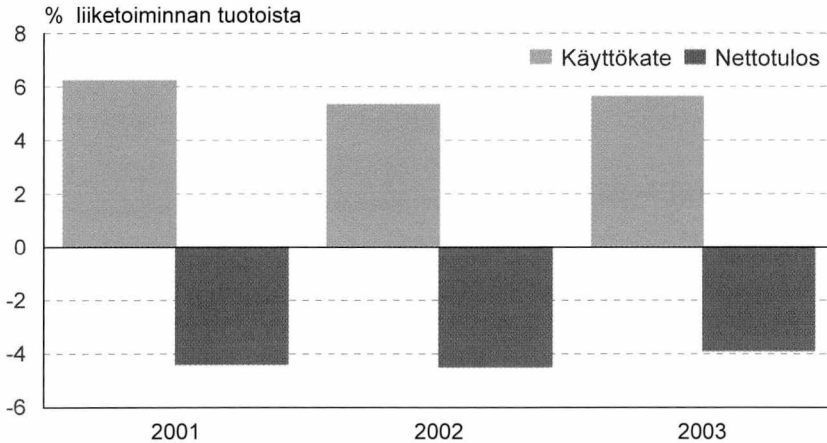
Linja-autoliikenne

Linja-autoliikenne sisältää yhdistettynä toimialat 60212 (säännöllinen linja-autoliikenne) ja 60231 (linja-autojen tilausliikenne). Lisäksi tilastossa on mukana kunnallisten liikennelaitosten tilinpäätöstiedot. Helsingin Liikennelaitoksesta on mukana linja-autoliikenteen osuus.

Toimialan 482 yrityksen palveluksessa oli henkilöstöä yhteensä 11 900. Linja-autoliikennettä harjoittavien yritysten liikevaihto oli 719 miljoonaa euroa vuonna 2003. Liikevaihto kasvoi noin prosentilla edellisvuodesta. Koko toimialan käyttökate oli 13 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Käyttökate laski noin prosenttiyksikön verran edellisvuodesta. Nettotulos nousi lievästi plussalle.

Pääkaupunkiseudulla ja Turussa harjoitettu sopimusliikenne on edelleen tappiollista. Ankaran kilpailun ja liikennöinnin erityispiirteiden vuoksi sopimusliikenteen kannattavuus oli erityisen heikko verrattuna koko toimialaan keskimäärin. Sopimusliikennettä harjoittavien yritysten käyttökate oli vajaa 6 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Nettotulos oli sen sijaan 4 prosenttia miinuksella. Julkisen liikenteen suoritetilaston mukaan linja-autoilla tehtiin 345 miljoonaa matkaa vuonna 2003. Näistä sopimusliikenteen matkoja oli 165 miljoonaa. On huolestuttavaa, että sopimusliikennettä harjoittavien yritysten kannattavuus on jatkuvasti näinkin huono. Näiden yritysten busseilla matkustaa sentään lähes puolet koko linja-autoliikenteen matkustajista.

Kuvio 49. Sopimusliikenteen kannattavuus vuosina 2001–2003

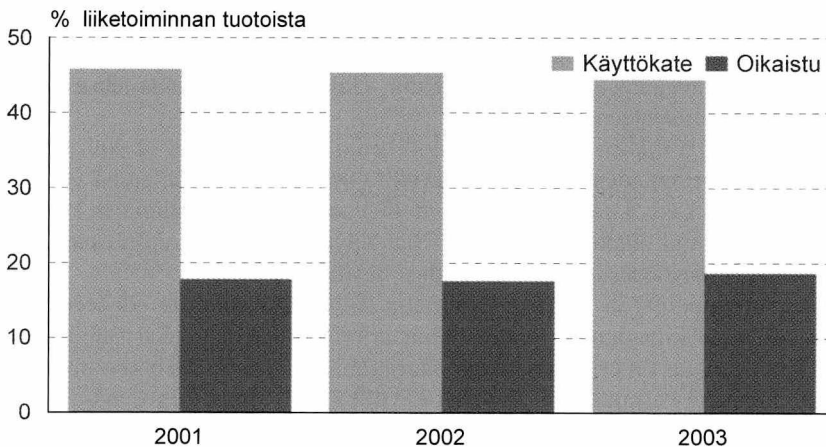

Taksiliikenne

Taksiliikenteessä toimi vuonna 2003 noin 8 300 yritystä ja ammatinharjoittajaa. Yhdenkertaista kirjanpitoa pitäviä ns. ammatinharjoittajia oli noin 1 800. Niiden osuus koko toimialan liikevaihdosta oli 15 prosenttia. Lähes kaikki taksirytykset ovat alle 10 henkeä työllistäviä mikroyrityksiä.

Taksiliikenteen erityispiirteenä on muihin liikenteen toimialoihin verrattuna se, että toimintaa pyörittävät pääasiassa yrittäjät omalla työllään nostamatta itselleen palkkaa yrityksestään. Tämän vuoksi laskennallisella palkkorjauksella oikaistut kannattavuusluvut antavat taksiliikenteen kannattavuudesta aivan toisenlaisen kuvan kuin mitä julkisuudessa usein kuulee puhuttavan.

Kuvio 50. Palkkakorjauksen vaikutus taksiliikenteen kannattavuuteen vuosina 2001–2003

Taksiliikenteen lukuja tarkasteltaessa on kuitenkin syytä muistaa, että palkkakorjauksen laskennassa käytettyjen perusaineistojen tarkentumisesta johtuen vuoden 2003 palkkakorjaus on laadullisesti parempitasoinen aikaisempiin vuosiin verrattuna. Taksiliikenteen osalta näyttää siltä, että aikaisempien vuosien palkattoman yrittäjätyöpanoksen määrä on estimoitunut jonkin verran suuremmaksi kuin vuonna 2003. Tämän vuoksi on suhtauduttava varauksella tilaston osoittamaan noin prosenttiyksikön suuruiseen kannattavuuden parantumiseen vuonna 2003. Paremminkin kannattavuus on säilynyt samalla tasolla vuosina 2001–2003 eli oikaistu nettotulos lienee aavistuksen verran plussalla.

Kuorma-autoliikenne

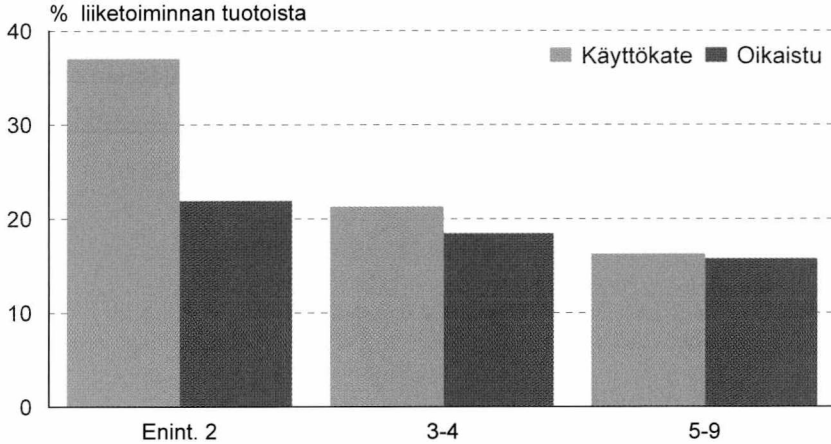
Kuorma-autoliikenteessä toimi 11 128 yritystä ja ammatinharjoittajaa vuonna 2003. Yhdenkertaista kirjanpitoa pitäviä ammatinharjoittajia oli noin 900.

Kuorma-autoliikenteen yhteenlaskettu liikevaihto oli 4,4 miljardia euroa vuonna 2003 ja kasvoi 6 prosenttia edellisvuoteen verrattuna. Kuorma-autoyritykset työllistivät 41 100 henkilöä vuonna 2003. Vuotta aiemmin toimialan henkilöstömäärä oli noin 40 700 ammatinharjoittajat mukaan lukien. Vuonna 2002 henkilöstömäärä kasvoi hypähdysmäisesti toimialajärjestelyjen ansiosta, kun alalle muodostui merkittävä vaikuttaja Postin yhtiöittäessä jakelutoimintansa ja näin muodostettu yhtiö on luokiteltu tieliikenteen tavarankuljetukseen.

Laskennallisen palkkakorjauksen vaikutus kuorma-autoliikenteen kannattavuuslukuihin on merkittävä. Kuorma-autoliikenteessä tyypillinen yritys on luonnollinen henkilö, joka harjoittaa elinkeinoaan toiminimellä tai ammatinharjoittajana ja työllistää alle 10 henkeä. Näissä omistaja ei ota itselleen täyttä palkkaa ja taseessa oma pääoma on yksityisottojen takia negatiivinen. Tämän vuoksi koko toimialan kannattavuusluvut näyttävät ilman palkkakorjausta paremmilta kuin useimmilla muilla toimialoilla. Tilinpäätöstilaston laskennallinen palkkakorjaus on tehty vain alle 10 henkeä työllistävillä ns. mikroyrityksille. Kuorma-autoliikennettä on kuitenkin syytä tarkastella hieman tarkemmalla tasolla. Alle kymmenen hengen mikroyritykset on edelleen luokiteltu seuraavasti:

Henkilöitä	Yrityksiä
Enintään 2	7 310
3-4	2 330
5-9	886
Yhteensä	10 526

Kuvio 51. Kuorma-autoliikenteen mikroyritysten kannattavuus 2003

Vesiliikenne

Päätoimintanaan vesiliikennettä harjoittavien yritysten liikevaihto oli 2,4 miljardia euroa vuonna 2003. Liikevaihto kasvoi 6 prosenttia edellisvuodesta. Vesiliikenteen tärkeimmät toimialat ovat ulkomaan henkilökuljetus ja tavarankuljetus. Niiden lisäksi vesiliikennettä harjoitetaan myös Suomen rannikoilla sekä sisävesillä.

Vesiliikenteen kannattavuus heikkeni edelleen reilut pari prosenttiyksikköä edellisvuodesta. Alan pitkään laantunut investointitahti kääntyi ulosliputuksen puolelle eli aineellisen käyttöomaisuuden nettomyynnit olivat 94 miljoonaa euroa, kun 1990-luvun huippuvuosina investoinnit saattoivat olla jopa puolet liikevaihdosta.

Huolinta ja lastinkäsittely

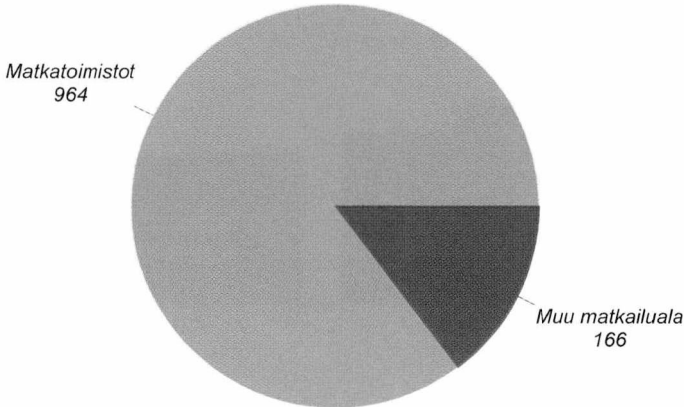
Huolintayritysten liikevaihto oli 1,9 miljardia euroa, josta rahtien ja muiden ostettujen palvelujen osuus oli 1,2 miljardia euroa. Liikevaihto kasvoi 3 prosenttia edellisvuodesta. Kansainvälisten ketjujen kiristynyt kilpailu kalliine yritysjärjestelyineen on heikentänyt huolintayritysten kannattavuutta vuoden 1997 huipusta. Vuonna 2003 huolintayritykset kykenivät vaivoin pitämään ennallaan parin vuoden takaiset nousuvoittoiset kannattavuusluvut.

Lastinkäsittelyalan yritysten liikevaihto oli 535 miljoonaa euroa vuonna 2003. Kasvuvauhti oli hieman parempi kuin huolinnassa eli 4 prosenttia edellisvuodesta. Käyttökate oli 13 ja nettotulos 5 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Käyttökate heikkeni yhdellä ja nettotulos puolella prosenttiyksiköllä edellisvuodesta.

Matkailu

Toimialan lukuihin sisältyy 220 varsinaista matkatoimistoa ja 650 muuta matkailua palvelevaa toimintaa harjoittavaa yritystä, joiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 1,1 miljardia euroa. Se oli lähes sama kuin edellisvuonna. Varsinaisten matkatoimistojen osuus liikevaihdosta oli 86 prosenttia. Matkatoimistojen kannattavuuskehitys oli vaihteeksi positiivinen. Käyttökate ja rahoitustulosprosentti paranivat kumpikin vajaan prosenttiyksikön verran ja nettotulos nousi lievästi positiiviseksi. Muun matkailua palvelevan toiminnan kannattavuus pysytteli ennallaan.

Kuvio 52. Matkailun liikevaihto toimialoittain vuonna 2003, miljoonaa euroa

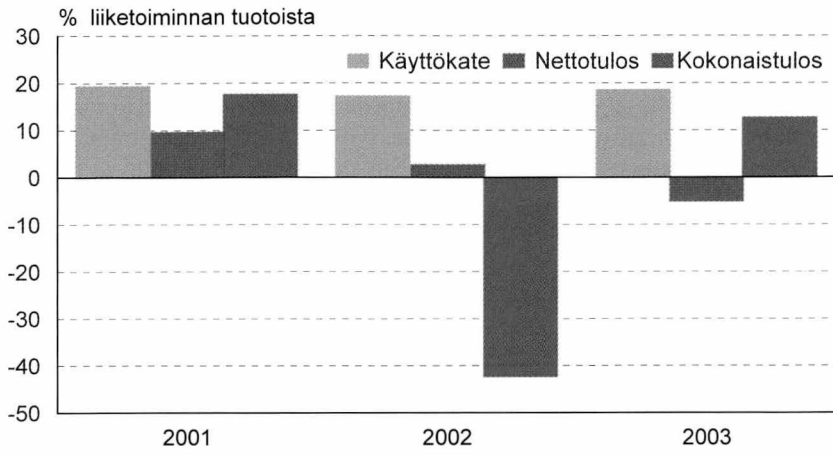

Teleliikenne

Telealan tilastointi kattaa puhelinliikenteen ohella myös kaikki muut teleliikenteen toimialat. Teleliikenteessä on mukana yhteensä 295 yritystä joiden yhteenlasketut liiketoiminnan tuotot olivat 6,9 miljardia euroa vuonna 2003. Kasvuvahti oli 5 prosenttia edellisvuodesta.

Telealan kehitystä ja kannattavuutta on viime vuosina rasittaneet suuret virheinvestoinnit. Näistä on aiheutunut suuria ylimääräisiä poistokirjauksia, joiden aiheuttamien tappioiden verovaikutukset on vastaavasti kirjattu verosaamisina taseisiin. Tämän vuoksi koko toimialan kannattavuuslukuun tulisi suhtautua suurella varauksella. Voidaan hyvällä syyllä sanoa, että parhaiten telealan kannattavuutta kuvaakin käyttökate ja liikevoitto. Käyttökateprosentti kasvoi prosenttiyksikön verran ja oli 18,6 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Liikevoittoprosentti lähes kaksinkertaistui ollen 7 prosenttia tuotoista.

Kuvio 53. Telealan kannattavuus 2001–2003

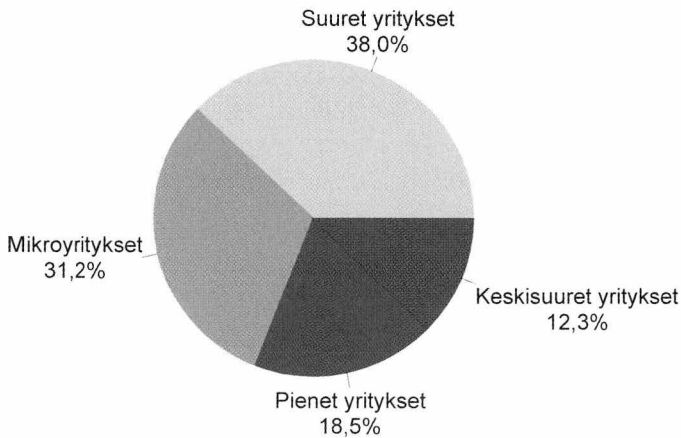

Liike-elämän palvelut

Liike-elämää palvelevista toimialoista julkaisussa ovat mukana tietojenkäsittelypalvelu, lakiasianpalvelu, kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu, liikkeenjohdon konsultointi, hallintayhtiöt, tekninen palvelu, mainostoimistot, muu markkinointipalvelu, vartiointi- ja turvallisuuspalvelu, siivous, työvoiman vuokraus, muut palvelut liike-elämälle, koulutus, terveydenhuoltopalvelu, ympäristöhuolto ja pesula-toiminta.

Vuoden 2003 tilinpäätöstilastossa näiden toimialojen yrityksiä oli 47 300, mikä on 1 400 yritystä enemmän kuin vuotta aiemmin. Henkilöstön lukumäärä kasvoi 4 500 henkilöllä edellisvuodesta ja oli 182 300. Liikevaihtoa palvelualan yritykset kerryttivät 16,4 miljardia euroa, kasvua edellisvuodesta oli 3,5 prosenttia.

Kuvio 54. Liike-elämän palvelujen liikevaihto suuruusluokittain 2003

Liike-elämän palvelujen yrityksistä 99 prosenttia on pk-sektorin yrityksiä. Ne keräsivät liikevaihdosta 62 prosenttia ja työllistivät 61 prosenttia henkilöstöstä. Jalostusarvoa pk-yritykset¹⁴ kerryttivät 5,3 miljardia euroa, isoilla yrityksillä se jäi 3,3 miljardiin euroon. Henkilöä kohden laskettuna jalostusarvoa pk-sektorille kertyi 47 400 euroa.

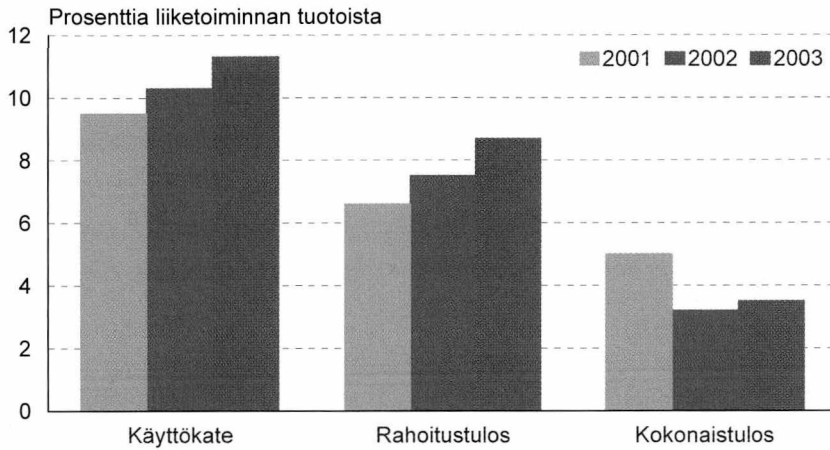
Kannattavuus

Liike-elämän palvelujen kannattavuus koheni käyttökatteella ja rahoitustuloksella mitattuna noin prosenttiyksikön verran vuotta aiemmasta. Kokonaistulosta kertyi 578 miljoonaa euroa, mikä oli 3,5 prosenttia liiketoiminnan tuotoista.

Kannattavuus pk-yrityksissä oli rahoitustulosta lukuunottamatta parempi kuin suurissa yrityksissä. Pk-yrityksille jäi käyttökatetta 1,2 miljardia euroa eli 11,7 prosenttia tuotoista, kun vastaava tunnusluku suurilla yrityksillä oli prosenttiyksikön verran heikompi. Nettotulosta pk-yritykset kerryttivät 4,6 prosenttia tuotoista, kun se suurilla painui 0,4 prosenttia miinukselle.

¹⁴ Ks. pk-yritysten määritelmä sivu 77

Kuvio 55. Liike-elämän palvelujen kannattavuuden tunnuslukuja 2001–2003

Vuonna 2003 tilastossa on toteutettu palkkakorjaus, jolla on merkitystä kannattavuuden tunnuslukuihin sellaisilla toimialoilla, joilla yrittäjien oman palkattoman työpanoksen merkitys on suuri.¹⁵ Alla olevassa taulukossa on esitetty mikroyritysten käyttökate, jossa palkkakorjauksen vaikutus on mukana.

Taulukko 19. Käyttökate eräillä liike-elämän palvelujen toimialoilla 2003, mikro- ja pk-yritykset

	Käyttökate			
	Mikroyritykset		Pk-yritykset	
	ml.palkka- korjaus %	ilman palkka korjausta %	ml.palkka- korjaus %	ilman palkka korjausta %
Tietojenkäsittelypalvelu	8,1	14,0	5,1	6,8
Vartiointi- ja turvallisuuspalvelu	5,9	15,6	7,0	11,1
Siivous	17,3	33,1	14,7	23,4
Lakiasianpalvelu	23,3	33,6	22,3	26,8
Kirjanpito- ja tilintarkastuspalvelu	16,7	28,7	16,0	25,3
Liikkeenjohdon konsultointi	10,4	17,3	9,6	14,1
Tekninen palvelu	11,4	18,9	11,2	15,0
Mainostoimistot	9,7	12,7	5,5	6,6
Muu markkinointipalvelu	9,7	13,3	14,2	15,8
Työvoiman vuokraus	5,1	12,0	7,8	8,7
Koulutus	11,2	20,5	9,4	14,7
Terveystuotopalvelu	23,1	40,6	21,1	34,9
Ympäristöhuolto	20,7	26,4	19,8	22,5
Pesulatoiminta	14,3	20,7	13,8	16,5

Rahoitus

Liike-elämän palvelujen omavaraisuusaste pysyi edellisvuoden tasolla, noin 53 prosentissa taseesta. Kokonais- ja nettovelat suhteessa liikevaihtoon pienenevät

¹⁵ Ks. muutokset tilastossa s. .7

runsaalla prosenttiyksiköllä vuotta aiemmasta. Maksuvalmiutta kuvaava quick ratio säilyi edellisvuosien tapaan hyvänä, ollen 1,5 vuonna 2003.

Taulukko 20. Liike-elämän palvelujen rahoituksen tunnuslukuja 2003

	Pienet yritykset %	Suuret yritykset %	Koko palvelut %
Omavaraisuusaste	51,3	56,2	53,5
Kokonaisvelat / liikevaihto	36,4	45,1	39,7
Nettovelat / liikevaihto	18,5	35,2	24,8

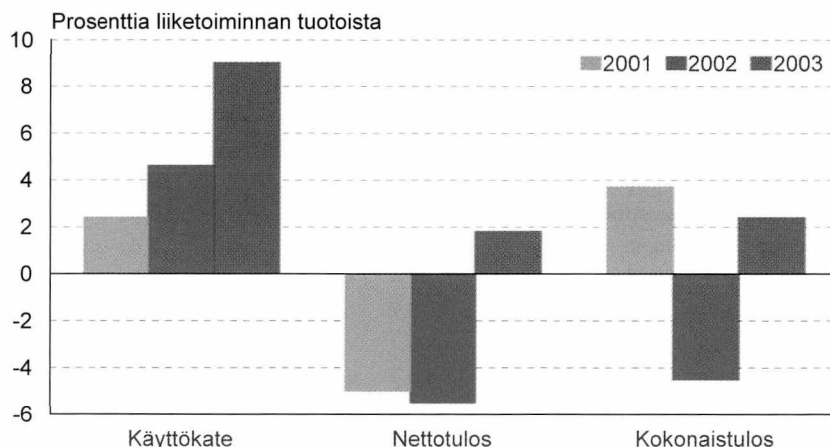
Tietojenkäsittelypalvelu

Tietojenkäsittelypalvelun toimialaan kuuluvat atk-laitteistokonsultointi, ohjelmistojen suunnittelu, valmistus ja konsultointi, tietojenkäsittely, tietokanta ja -verkkopalvelut, konttori- ja tietokoneiden korjaus ja huolto sekä muualla luokittelematon tietojenkäsittelypalvelu.

Tietojenkäsittelypalvelussa toimi 4 100 yritystä vuonna 2003. Yritysten yhteenlaskettu liikevaihto oli 4,1 miljardia euroa, mikä oli 1,6 prosenttia edellisvuotista suurempi, henkilöstöä ala työllisti 36 100. Henkilöstön määrä pieneni 1 400 edellisvuodesta. Tietojenkäsittelypalvelun yrityksistä 97 prosenttia toimi pk-sektorilla, ne keräsivät liikevaihdosta 46 prosenttia ja työllistivät noin puolet alan henkilöstöstä.

Kannattavuus

Kuvio 56. Tietojenkäsittelypalvelun kannattavuus 2001–2003

Tietojenkäsittelypalvelun kannattavuus parani olennaisesti. Varsinaisten toimintakulujen vähentämisen jälkeen jäi 372 miljoonaa euroa muiden kulujen kattamiseen. Käyttökateprosentti koheni 4,4 prosenttiyksiköä vuotta aiemmasta ja oli 9 prosenttia tuotoista. Varsinkin liiketoiminnan muiden kulujen pieneneminen vahvisti käyttökateä.

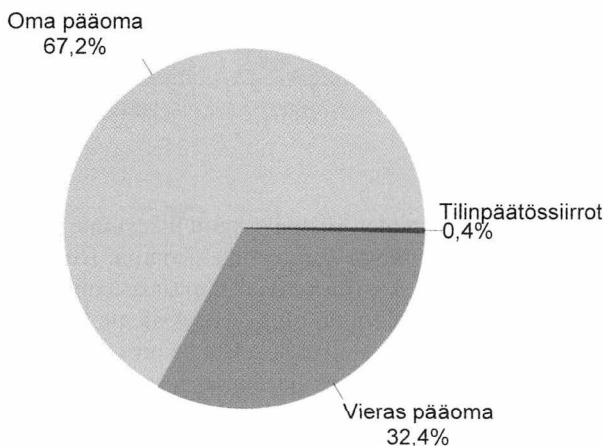
Nettotulosta kertyi 300 miljoonaa euroa edellisvuotista enemmän. Rahoitustuottojen voimakas kasvu ja rahoituskulujen pieneneminen nostivat nettutuloksen

1,8 prosenttiin liiketoiminnan tuotoista, kun se edellisvuonna oli 5,5 prosenttia miinuksella. Tilikauden tulosta saatiin 131 miljoonaa euroa.

Pk-yritysten kannattavuus oli huomattavasti heikompi kuin suurten. Esimerkiksi käyttökatetta pk-sektorille jäi 5,1 prosenttia liiketoiminnan tuotoista, kun vastaava tunnusluku suurilla yrityksillä oli 12,4 prosenttia. Rahoituserien ja verojen jälkeen pk-sektorin nettotulos painui miinukselle prosentin verran. Tilikauden tulos sitä vastoin oli 8 miljoonaa euroa voitollinen.

Rahoitus

Kuvio 57. Tietojenkäsittelypalvelun taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003

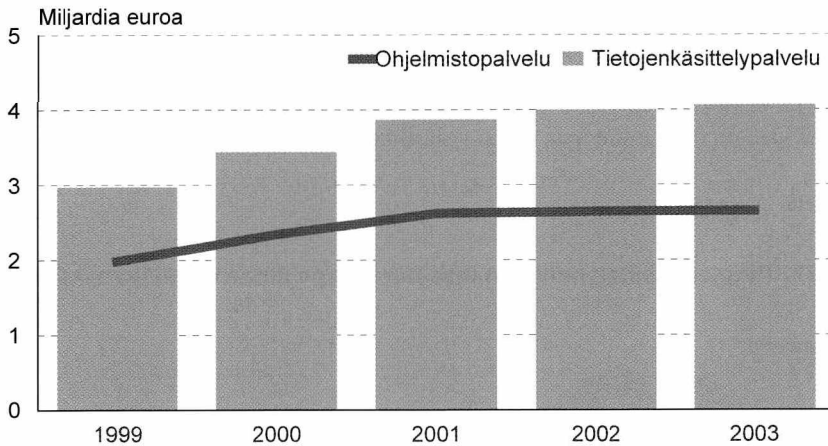

Tietojenkäsittelypalvelun omavaraisuusaste on viime vuosien aikana vahvistunut tasaisesti ja oli 67,4 prosenttia taseesta vuonna 2003. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon olivat 34,2 prosenttia, lähes 6 prosenttiyksikköä edellisvuotista pienemmät. Maksuvalmiutta kuvaava quick ratio oli edellisten vuosien tapaan hyvällä tasolla. Pk-yritysten omavaraisuusaste oli 55,2 prosenttia taseesta ja kokonaisvelkojen suhde liikevaihtoon 39,2 prosenttia.

Ohjelmistopalvelu

Suurin osa tietojenkäsittelypalvelun yrityksistä oli ohjelmistojen suunnittelu-, valmistus- ja konsultointiyrityksiä. Näitä ohjelmistopalvelun yrityksiä toimi 3 000, liikevaihtoa niille kertyi 2,7 miljardia euroa. Tietojenkäsittelypalvelun henkilöstöstä 66 prosenttia eli 23 800 työskenteli ohjelmistopalveluissa.

Kuvio 58. Tietojenkäsittely- ja ohjelmistopalvelun liikevaihto 1999–2003

Tekninen palvelu

Teknisen palvelun yrityksiä toimi 6 700 ja niiden yhteenlaskettu liikevaihto oli 2,9 miljardia euroa, mikä oli 7,4 prosenttia suurempi kuin vuotta aiemmin. Henkilöstöä toimialan yrityksissä työskenteli 29 300, kasvua henkilöstömäärässä oli 1 700.

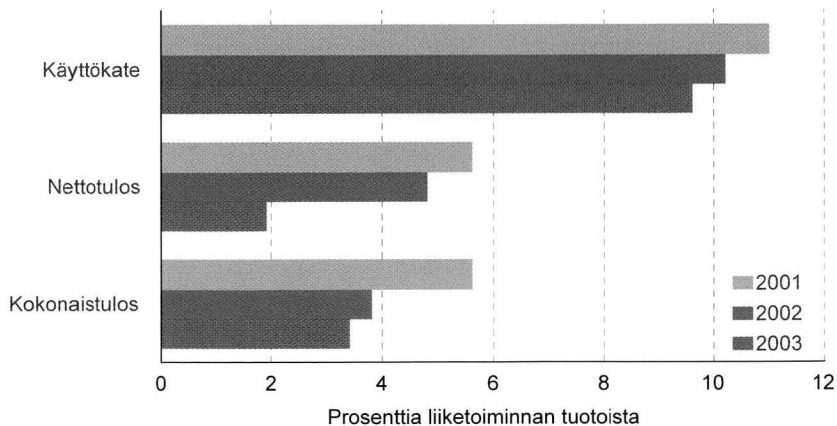
Teknisen palvelun yrityksistä lähes 98 prosenttia oli pk-yrityksiä, ne keräsivät liikevaihdosta runsaat 61 prosenttia ja työllistivät henkilöstöstä 66 prosenttia.

Koko toimialalla jalostusarvoa kertyi 1,5 miljardia euroa, josta pk-yritysten osuus oli 65 prosenttia. Henkilöä kohden laskettuna toimialan jalostusarvo oli 51 400 euroa.

Kannattavuus

Vuodesta 2001 alkaen toimialan kannattavuus on heikentynyt. Vuonna 2003 toimintakulut veivät 90 prosenttia liiketoiminnan tuotoista ja käyttökatetta jäi 280 miljoonaa euroa eli 9,6 prosenttia. Nettotuloksen heikentyminen 3 prosenttiyksiköllä aiheutui rahoituskulujen ja verojen kasvusta. Vuonna 2003 nettotulosta saatiin 54 miljoonaa euroa eli 1,9 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Tilikauden tuloista kertyi noin 169 miljoonaa euroa edellisvuoden tapaan.

Kuvio 59. Teknisen palvelun kannattavuuden tunnuslukuja 2001–2003

Pk-yritysten toiminta oli huomattavasti kannattavampaa kuin suurten, esimerkiksi käyttökattetta pk-yritykset saivat runsaat 11 prosenttia tuotoista kun se suurilla jäi 7 prosenttiin. Tilikauden tulosta pk-sektorille jäi lähes 172 miljoonaa euroa, suurilla se painui liki 3 miljoonaa euroa miinukselle.

Rahoitus

Omavaraisuusaste heikkeni 4,4 prosenttiyksiköllä edellisvuodesta ja oli 45,8 prosenttia taseesta vuonna 2003. Kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon kasvoivat melkein 9 prosenttiyksiköllä ja olivat 45,1 prosenttia. Toimialan maksuvalmius säilyi edellisvuosien tapaan hyvänä.

Pk-sektorin rahoitusasema oli huomattavasti vahvempi kuin suurten yritysten. Esimerkiksi omavaraisuusaste oli 50,6 prosenttia taseesta ja kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon 38,3 prosenttia, vastaavat tunnusluvut suurilla yrityksillä olivat 39,4 ja 55,4 prosenttia.

Taulukko 21. Teknisen palvelun rahoituksen tunnuslukuja suuruusluokittain 2003

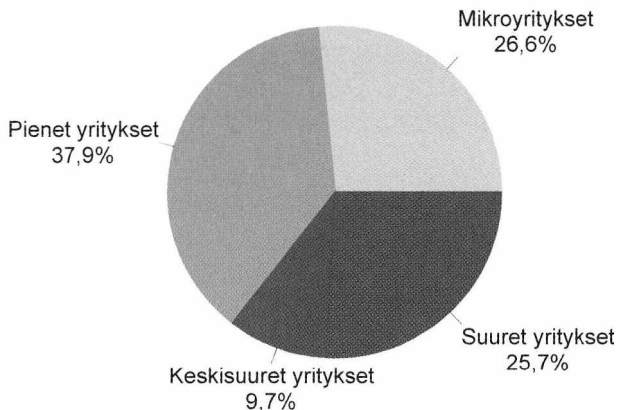
	Mikro- yritykset %	Pienet yritykset %	Keskisuuret yritykset %	Suuret yritykset %
Omavaraisuusaste	56,1	43,2	48,7	39,4
Kokonaisvelat / liikevaihto	33,8	47,8	34,2	55,4
Nettovelat / liikevaihto	11,5	31,0	20,9	44,6

Mainostoimistot

Viime vuosien aikana mainostoimistojen lukumäärä on ollut hienoisessa kasvussa, sen sijaan liikevaihto ja henkilöstön lukumäärä ovat supistuneet. Vuonna 2003 mainostoimistoja oli 2 000 ja ne keräsivät liikevaihtoa hieman yli miljardi euroa, työllistäen 4 500 henkilöä.

Pk-yritysten osuus mainostoimistojen lukumäärästä oli 99 prosenttia, liikevaihdosta ne keräsivät 74 prosenttia ja työllistivät 90 prosenttia toimialan henkilöstöstä.

Kuvio 60. Mainostoimistojen liikevaihto suuruusluokittain 2003

Kannattavuus

Mainostoimistojen kaikki kannattavuuden tunnusluvut heikkenivät vajaalla prosenttiyksiköllä edellisvuodesta. Myyntikatetta kertyi 39,5 prosenttia liikevaihdosta. Varsinaisten toimintakulujen jälkeen jäi 50 miljoonaa euroa muiden kulujen kattamiseen, käyttökatteen ollessa 4,8 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Tilikauden tulosta kertyi 40,6 miljoonaa euroa, mikä oli 4 prosenttia tuotoista.

Pk-yrityksillä aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut veivät runsaat 57 prosenttia liiketoiminnan tuotoista. Henkilöstökuluihin meni 22 prosenttia ja muihin kuluihin 15 prosenttia. Käyttökate jäi 5,5 prosenttia tuotoista. Suurilla yrityksillä aine- ja tarvikekäyttö sekä ulkopuoliset palvelut lohkaisivat lähes 83 prosenttia tuotoista, henkilöstökuluihin ja liiketoiminnan muihin kuluihin meni noin 14 prosenttia, jolloin käyttökatetta jäi vajaat 3 prosenttia tuotoista. Tilikauden tulos oli sekä suurilla että pk-yrityksillä 4 prosentin tuntumassa.

Taulukko 22. Mainostoimistojen kulurakenne suuruusluokittain 2003

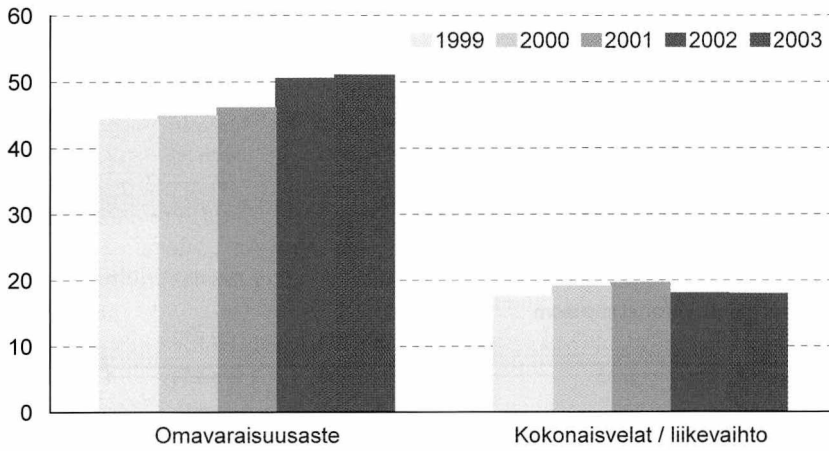
	Mikro- yritykset %	Pienet yritykset %	Keskisuuret yritykset %	Suuret yritykset %
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	100,0	100,0	100,0	100,0
Aine- ja tarvikekäyttö	-31,4	-62,1	-72,9	-82,5
Ulkopuoliset palvelut	-8,2	-3,5	-1,2	-0,3
Henkilöstökulut	-28,4	-19,4	-15,9	-8,6
Liiketoiminnan muut kulut	-22,5	-11,5	-8,6	-5,6
Käyttökate	9,7	3,6	1,3	2,9
Poistot	-2,6	-1,7	-0,8	-0,6
Liiketulos	7,0	1,9	0,6	2,3
Rahoitustuotot, -kulut ja verot	-2,6	-0,4	0,4	1,8
Nettotulos	4,4	1,5	1,0	4,1
Tilikauden tulos	8,1	1,6	1,0	4,1

Rahoitus

Mainostoimistojen rahoitusasema on viime vuosien aikana vahvistunut, omavaraisuusasteen ollessa 51 prosenttia taseesta vuonna 2003. Kokonais- ja nettovelat suhteessa liikevaihtoon ovat vähentyneet ja olivat 17,9 ja 9,3 prosenttia. Maksuvalmius säilyi hyvänä.

Pk-yritysten omavaraisuusaste oli 45,1 prosenttia taseesta ja kokonaisvelat suhteessa liikevaihtoon 20,6 prosenttia.

Kuvio 61. Mainostoimistojen rahoituksen tunnuslukuja 1999–2003

Liike-elämän palvelujen tilastotaulut 2003

Taulukko 23. Tuloksen muodostuminen liike-elämän palveluissa

	Tietojenkäsittely- palvelu	Tekninen palvelu	Mainos- toimistot
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
TULOSEN MUODOSTUMINEN			
Liikevaihto	4 057 646	2 893 043	1 024 152
Liiketoiminnan muut tuotot (pl. käyttöom. myyntivoitot)	60 861	32 912	4 788
Liiketoiminnan tuotot yhteensä	4 118 508	2 925 956	1 028 940
Aine- ja tarvikkeikäyttö	-430 772	-498 779	-619 692
Ulkopuoliset palvelut	-473 927	-358 229	-38 157
Henkilöstökulut	-1 753 651	-1 156 748	-183 680
Lakennallinen palkkorjaus	-33 083	-68 731	-8 366
Liiketoiminnan muut kulut	-1 061 129	-557 757	-129 834
Valmisteverastojen lisäys/vähennys, +/-	5 658	-5 557	296
Käyttökate	371 603	280 154	49 509
Poistot ja arvonalentumiset	-256 499	-141 503	-16 200
Liiketulos	115 104	138 651	33 310
Rahoitustuotot	206 413	55 745	20 254
Rahoituskulut	-119 639	-48 696	-4 881
Tuloverot	-123 070	-89 539	-18 692
Muut välittömät verot	-2 815	-1 708	-411
Nettotulos	75 993	54 453	29 580
Satunnaiset tuotot	95 252	66 082	8 809
Satunnaiset kulut	-79 252	-54 226	-6 245
Käyttöomaisuuden myyntivoitot	4 977	34 078	45
Kokonaistulos	96 970	100 387	32 189
Tilinpäätössirrot yhteensä	552	-69	93
Laskennallinen palkkorjaus	33 083	68 731	8 366
Tilikauden tulos	130 605	169 050	40 647
Rahoitustulos	332 492	195 956	45 779
Saadut konserniavustukset	37 961	35 090	5 186
Maksetut konserniavustukset	35 117	40 687	3 511

Taulukko 24. Tase liike-elämän palveluissa

	Tietojenkäsittely- Tekninen palvelu palvelu		Mainos- toimistot
	1000 euroa	1000 euroa	1000 euroa
VASTAAVAA			
Aineettomat hyödykkeet	263 483	131 614	20 840
Aineelliset hyödykkeet	278 625	278 102	37 551
Sijoitukset	1 582 488	556 595	69 477
Vaihto-omaisuus	54 280	137 626	9 917
Pitkäaikaiset saamiset	111 703	54 122	8 995
Lyhytaikaiset saamiset	1 317 479	947 961	140 098
Rahoitusarvopaperit	231 276	122 538	10 183
Rahat ja pankkisaamiset	486 350	335 572	77 760
Vastaavaa yhteensä	4 325 685	2 564 131	374 822
VASTATTAVAA			
Oma pääoma	2 857 577	1 082 771	189 894
Tilinpäätössiirtojen kertymä	6 121	15 996	625
Pakolliset varaukset	10 194	34 423	438
Pitkäaikainen vieras pääoma	175 457	266 894	34 293
Lyhytaikainen vieras pääoma	1 276 336	1 164 046	149 572
Vastattavaa yhteensä	4 325 685	2 564 131	374 822
Korollinen vieras pääoma	328 381	490 039	49 779
Päätetty / ehdotettu osingonjako	123 500	64 421	9 677
KÄYTTÖOMAISUUDEN MUUTOKSET			
Aineettomien hyödykkeiden lisäykset	130 851	85 339	3 510
Aineettomien hyödykkeiden vähennykset	9 659	2 247	302
Aineellisten hyödykkeiden lisäykset	93 321	95 070	13 039
Aineellisten hyödykkeiden vähennykset	22 036	45 675	3 628
Käyttöomaisuusosakkeiden lisäykset	104 503	121 511	583
Käyttöomaisuusosakkeiden vähennykset	65 972	81 852	1 082

Taulukko 25. Tunnusluvut liike-elämän palveluissa

	Tietojenkäsittely- palvelu	Tekninen palvelu	Mainos- toimistot
Yritysten lukumäärä	4 137	6 690	1 981
Liiketoiminnan laajuus			
Liiketoiminnan tuotot yhteensä, 1000 euroa	4 118 508	2 925 956	1 028 940
Jalostusarvo, 1000 euroa	2 158 337	1 505 633	241 554
Henkilöstön lkm	36 063	29 283	4 494
Aineelliset nettoinvestoinnit, 1000 euroa	71 285	49 395	9 410
Tehokkuus			
Liikevaihto / henkilöstö, 1000 euroa	113	99	228
Jalostusarvo / henkilöstökulut	1,2	1,2	1,3
Kannattavuus			
Käyttökate-%	9,0	9,6	4,8
Rahoitustulos-%	8,1	6,7	4,4
Nettotulos-%	1,8	1,9	2,9
Kokonaistulos-%	2,4	3,4	3,1
Sijoitetun pääoman tuotto-%	8,5	10,8	20,8
Rahoitus			
Omavaraisuusaste, %	67,4	45,8	51,0
Kokonaisvelat/liikevaihto, %	34,2	45,1	17,9
Quick ratio	1,7	1,4	1,5

Liite 1. Kuvio- ja taulukkoluetelo

Kuviot

Kuvio 1. Koko yrityssektorin liikevaihto päätoimialoittain 2002–2003.....	12
Kuvio 2. Suurten ja pk-yritysten liikevaihto päätoimialoittain 2003	12
Kuvio 3. Koko yrityssektorin kannattavuus 2001–2003.....	13
Kuvio 4. Pk-yritysten kannattavuus 2001–2003.....	14
Kuvio 5. Koko yrityssektorin käyttökateprosentti päätoimialoittain 2002–2003..	14
Kuvio 6. Liikevaihdon kertymä alueittain 1996–2003.....	16
Kuvio 7. Henkilöstön määrä alueittain 1996–2003.....	17
Kuvio 8. Liikevaihto maittain 2002 ja 2003, 10 suurinta sijaintimaata.....	18
Kuvio 9. Henkilöstö maittain 2002 ja 2003, 10 suurinta sijaintimaata.....	18
Kuvio 10. Teollisuusyritysten liikevaihto päätoimialoittain 2002–2003	20
Kuvio 11. Teollisuusyritysten liikevaihdon muutos toimialoittain 2003.....	21
Kuvio 12. Teollisuusyritysten liikevaihdon jakautuminen 2003.....	21
Kuvio 13. Teollisuuden kannattavuus 2001–2003	22
Kuvio 14. Pk-yritysten kannattavuus 2001–2003.....	22
Kuvio 15. Teollisuusyritysten taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003	23
Kuvio 16. Teollisuusyritysten kokonais- ja nettovelat 2001–2003	24
Kuvio 17. Teollisuuden jalostusarvo / henkilöstökulut toimialoittain 2002–2003.	25
Kuvio 18. Metsäteollisuuden liikevaihto 2001–2003.....	25
Kuvio 19. Metsäteollisuuden kannattavuus verrattuna koko teollisuuteen 2003.	26
Kuvio 20. Metsäteollisuuden taseen rakenne 2003	27
Kuvio 21. Metalliteollisuuden liikevaihto toimialoittain 2002–2003	28
Kuvio 22. Elektroniikkateollisuuden kannattavuus verrattuna koko metalliteollisuuteen 2003.....	29
Kuvio 23. Metalliteollisuuden taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003	30
Kuvio 24. Teollisuusyritysten nettoinvestoinnit aineelliseen käyttöomaisuuteen 1985–2003	31
Kuvio 25. Teollisuusyritysten kokonaisvelat ja nettovelat 1975–2003.....	31
Kuvio 26. Rakentamisen liikevaihto yhteensä ja pk- yritysten liikevaihto 2001–2003	33
Kuvio 27. Rakentamisen liikevaihto sektoreittain 2002–2003.	34
Kuvio 28. Rakentamisen kulurakenne 2003	34
Kuvio 29. Rakentamisen kokonaisvelkojen osuus liikevaihdesta ja omavaraisuusaste 2003	36
Kuvio 30. Kaupan toimialojen liikevaihto vuosina 1999–2003.....	40
Kuvio 31. Kaupan liikevaihdon muutos toimialoittain 2003	40
Kuvio 32. Kaupan yritysten kannattavuus 2003, pk- ja suuret yritykset.....	41
Kuvio 33. Kaupan toimialojen myyntikate 2003, pk- /suuret yritykset.....	42
Kuvio 34. Kaupan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003.....	42
Kuvio 35. Autokaupan kannattavuus suuruusluokittain 2003.....	43

Kuvio 36. Autokaupan rahoituksen tunnuslukuja 1999–2003.....	44
Kuvio 37. Tukkukaupan kannattavuus 2003, pk- ja suuret yritykset.....	44
Kuvio 38. Vähittäiskaupan liikevaihdon jakautuminen suuruusluokittain 2003 ...	46
Kuvio 39. Vähittäis- ja päivittäistavara-kaupan liikevaihto 1999–2003	47
Kuvio 40. Päivittäistavara-kaupan kannattavuus 1999–2003	48
Kuvio 41. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan liikevaihto 1999–2003.....	52
Kuvio 42. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan kannattavuus 1999–2003	53
Kuvio 43. Majoitus- ja ravitsemistoiminnan taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003	53
Kuvio 44. Majoitustoiminnan kannattavuus 1999-2003.....	54
Kuvio 45. Ravitsemistoiminnan liikevaihto suuruusluokittain 2003.....	55
Kuvio 46. Ravitsemistoiminnan rahoituksen tunnuslukuja 1999–2003	55
Kuvio 47. Liikenteen toimialojen liikevaihto 2003, miljoonaa euroa.....	56
Kuvio 48. Tieliikenteen toimialojen liikevaihto 2003, miljoonaa euroa	56
Kuvio 49. Sopimusliikenteen kannattavuus 2001–2003.....	57
Kuvio 50. Palkkakorjauksen vaikutus taksiliikenteen kannattavuuteen 2001–2003	58
Kuvio 51. Kuorma-autoliikenteen mikroyritysten kannattavuus 2003	59
Kuvio 52. Matkailun liikevaihto toimialoitain vuonna 2003, miljoonaa euroa.	60
Kuvio 53. Telealan kannattavuus 2001–2003.....	61
Kuvio 54. Liike-elämän palvelujen liikevaihto suuruusluokittain 2003	62
Kuvio 55. Liike-elämän palvelujen kannattavuuden tunnuslukuja 2001–2003....	63
Kuvio 56. Tietojenkäsittelypalvelun kannattavuus 2001–2003	64
Kuvio 57. Tietojenkäsittelypalvelun taseen rakenne ilman ennakkomaksuja 2003	65
Kuvio 58. Tietojenkäsittely- ja ohjelmistopalvelun liikevaihto 1999–2003.....	66
Kuvio 59. Teknisen palvelun kannattavuuden tunnuslukuja 1999–2003	66
Kuvio 60. Mainostoimistojen liikevaihto suuruusluokittain 2003	67
Kuvio 61. Mainostoimistojen rahoituksen tunnuslukuja 1999–2003	69

Taulukot

Taulukko 1. Yrityssektorin tuloksen muodostuminen	15
Taulukko 2. Yrityssektorin tase 2002–2003	15
Taulukko 3. Liikevaihto ja henkilöstön määrä alueittain 2002 ja 2003	17
Taulukko 4. Liikevaihto ja henkilöstön määrä toimialoittain 2002 ja 2003	19
Taulukko 5. Teollisuusyritysten kannattavuuden tunnuslukuja 2001–2003	23
Taulukko 6. Metalliteollisuuden kannattavuus ¹ 1974–2003	32
Taulukko 7. Sektoreiden osuudet rakentamisessa vuonna 2003	33
Taulukko 8. Palkkaoikaisun vaikutus rakentamisen pk-sektorin käyttökateprosenttiin vuonna 2003	35
Taulukko 9. Mikroyritysten kannattavuuden tunnuslukuja 2002–2003	35
Taulukko 10. Tuloksen muodostuminen teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla	37
Taulukko 11. Tase teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla	38
Taulukko 12. Tunnusluvut teollisuuden ja rakentamisen toimialoilla	39
Taulukko 13. Kaupan toimialojen kannattavuus 2003, pk-/suuret yritykset	41
Taulukko 14. Tukkukaupan rahoituksen tunnuslukuja suuruusluokittain 2003 ...	45
Taulukko 15. Tuloslaskelma kaupan toimialoilla	49
Taulukko 16. Tase kaupan toimialoilla	50
Taulukko 17. Tunnusluvut kaupan toimialoilla	51
Taulukko 18. Palkkakorjauksen vaikutus majoitus- ja ravitsemistoiminnassa	52
Taulukko 19. Käyttökate erällä liike-elämän palvelujen toimialoilla 2003, mikro- ja pk-yritykset	63
Taulukko 20. Liike-elämän palvelujen rahoituksen tunnuslukuja 2003	64
Taulukko 21. Teknisen palvelun rahoituksen tunnuslukuja suuruusluokittain 2003	67
Taulukko 22. Mainostoimistojen kulurakenne suuruusluokittain 2003	68
Taulukko 23. Tuloksen muodostuminen liike-elämän palveluissa	70
Taulukko 24. Tase liike-elämän palveluissa	71
Taulukko 25. Tunnusluvut liike-elämän palveluissa	72

Liite 2. Tilinpäätöstilaston tuoteseloste

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2003 -julkaisussa kuvataan yrityssektorin eri toimialojen tuloksen muodostumista, kannattavuutta ja taseen rakennetta tilinpäätöstietojen näkökulmasta. Tekstiosa sisältää katsaukset teollisuuden, rakentamisen, kaupan, majoitus- ja ravitsemistoiminnan, liikenteen ja liike-elämän palvelujen kehitykseen vuosina 2001–2003. Julkaisun liitteenä oleva CD-ROM sisältää laajan taulukko-osan tarkalla toimialatasolla. Excel-tauluissa esitetään toimialoittain tuloksen muodostuminen, taseet ja tunnusluvut vuosilta 2001–2003 sekä tunnusluvut suuruusluokittain vuodelta 2003.

Keskeiset käsitteet

Tuloslaskelma

Tuloslaskelman erät on määritelty kirjanpito-laissa ja -asetuksessa. Virallisesta tilinpäätöskaavasta poiketen julkaisun tauluissa liiketoiminnan muista tuotoista on käyttöomaisuuden myyntivoitot siirretty satunnaisten erien jälkeen. Lisäksi tuloslaskelmassa on esitetty omana eränä laskennallinen palkkorjaus. Verot esitetään heti rahoitustuottojen ja -kulujen jälkeen.

Tunnusluvut

Tunnusluvut on laskettu Yritystutkimusneuvottelukunnan ohjeita noudattaen niin pitkälle kuin se on tietosisällön puolesta mahdollista. Tunnuslukuja laskettaessa on huomioitu myös laskennallinen palkkorjaus. Jos sijoitetun pääoman tuottoa laskettaessa yrityksen oma pääoma on negatiivinen, on oma pääoma skaalattu nolllaksi. Tällöin sijoitettu pääoma on vähintään vieraan pääoman suuruinen. Tunnuslukujen kaavat esitetään sivulla 91.

Suorat sijoitukset

Kansainvälisen valuuttarahaston ohjeiden mukaan suoralla sijoituksella tarkoitetaan pääomasijoitusta, jonka yritys tekee toisessa maassa sijaitsevaan yritykseen pysyvän taloudellisen suhteen luomiseksi ja määräysvallan saamiseksi. Käytännössä sijoitus tilastoidaan suoraksi sijoitukseksi, jos yrityksen omistusosuus tai äänivalta ulkomaisessa yrityksessä on vähintään 10 %.

Sijoitus tilastoidaan sen ulkomaisen yrityksen sijaintimaahan, johon sijoitus Suomesta välittömästi tehdään. Tämä pätee myös silloin, kun lopullinen kohde on toisessa maassa sijaitseva välillisesti omistettu ulkomainen yritys.

Ulkomainen tytäryritys

Ulkomaisia tytäryrityksiä ovat suorien sijoitusten kohteet, joissa sijoittajan omistusosuus on yli 50 %. Julkaisun liikevaihto- ja henkilökuntaluvuissa ei ole otettu huomioon omistusosuutta, vaan ne ovat ulkomaisten tytäryritysten kokonaislukuja.

Tilastoyksikkö

Tilastoyksikkönä on itsenäinen yritys. Tilasto ei kuvaa konserneja eikä yrityksen toimipaikkoja.

Tilikausi

Tilinpäätösaineisto on tilikaudelta, joka päättyi 1.1.2003–31.12.2003 välisenä aikana.

Pk-yritys

EU:n komission suositus (6.5.2003) pienten ja keskisuurten (PK) yritysten määritelmästä (2003/361/EY, Euroopan yhteisöjen virallinen lehti N:o L124/2003) määrittelee Pk-yritykset sekä pienet yritykset seuraavien sääntöjen mukaan:

1. Pienet ja keskisuuret yritykset määritellään yrityksiksi,
  - joiden palveluksessa on vähemmän kuin 250 työntekijää ja joiden
    - vuosiliikevaihto on enintään 50 miljoonaa euroa tai
    - taseen loppusumma on enintään 43 miljoonaa euroa
  - ja jotka täyttävät kohdassa 4 määritellyn perusteen riippumattomuudesta.
2. Kun on tarpeen tehdä ero pienten ja keskisuurten yritysten välillä, 'pieni yritys' määritellään yritykseksi,
  - jonka palveluksessa on vähemmän kuin 50 työntekijää ja jonka
    - vuosiliikevaihto on enintään 10 miljoonaa euroa tai
    - taseen loppusumma on enintään 10 miljoonaa euroa
  - ja joka täyttää kohdassa 4 määritellyn perusteen riippumattomuudesta.
3. Kun on tarpeen tehdä ero pienten ja mikroyritysten välillä, mikroyritysten määritellään yritykseksi,
  - jonka palveluksessa on vähemmän kuin 10 työntekijää ja jonka
    - vuosiliikevaihto on enintään 2 miljoonaa euroa tai
    - taseen loppusumma on enintään 2 miljoonaa euroa
  - ja joka täyttää kohdassa 4 määritellyn perusteen riippumattomuudesta.
4. Riippumattomia yrityksiä ovat ne yritykset, joiden pääomasta tai äänivaltaisista osakkeista 25 prosenttia tai enemmän ei ole yhden sellaisen yrityksen omistuksessa tai sellaisten yritysten yhteisomistuksessa, joihin ei voida soveltaa tilanteen mukaan joko Pk-yrityksen tai pienen yrityksen määritelmää.

Tilinpäätöstilastossa yritysten kokoluokitteluna on käytetty edellä mainittua EU:n komission suositusta. Tämän johdosta jakautuminen kokoluokkiin eroaa merkittävästi Suomen yritykset -julkaisussa esitetyistä lukumääristä. Pääasiallinen syy on ehto riippumattomuudesta. Suomen yritykset -julkaisussa pienet ja keskisuuret yritykset on määritelty vain henkilökunnan perusteella.

Toimiala

Tilinpäätöstilastossa noudatetaan tilastovuodesta 2002 lähtien Toimialaluokitus 2002-luokitusstandardi, joka korvaa aikaisemman TOL 1995:n. Toimialaluokituksesta löytyy lisätietoa Tilastokeskuksen verkkosivuilta Luokitusten yhteydestä (<http://tilastokeskus.fi/tk/tt/luokitukset/index.html>).

Yksittäisen yrityksen toimiala määritellään Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisterissä (<http://www.stat.fi/tk/ys/yritysrekisteri/index.html>). Kaikille yrityksille ja varsinaisille toimipaikoille määritellään itsenäisesti toimiala luokituksen tarkimmalla tasolla. Monitoimipaikkaisen yrityksen päätoimiala määräytyy yrityksen eri toimialoilla syntyvän arvonlisäyksen (jalostusarvon) perusteella. Yrityksen kunkin toimialan arvonlisäys saadaan kertomalla toimialoittainen työllisten määrä kyseisen alan keskimääräisellä arvonlisäyksellä. Yrityksen päätoimiala on se, jossa arvonlisäys on suurin. Päätoimiala määritellään vaiheittain toi-

mialaluokituksen kirjaintasolta tarkimmalle tasolle. Kun yritys luokitellaan päätoimialansa mukaan tiettyyn toimialaan, lasketaan siihen yrityksen koko toiminta. Muunalaisten yritysten muu kuin päätoiminta tulee siis mukaan.

Taustalla vaikuttavat lait ja asetukset

Kirjanpitolaki ja -asetus (30.12.1997 / 1336)

Tilinpäätöstilastot on laadittu vuoden 2000 tilastotiedoista lähtien 30.12.1997 voimaan tullutta uutta kirjanpitolakia ja -asetusta noudattaen.

Yritystutkimusneuvottelukunta uudisti tilinpäätösanalyysissä käytettävien tunnuslukujen kaavat kirjanpitolain ja -asetuksen uudistuksen yhteydessä. Yksi keskeisempiä kaavojen muutoksia oli kannattavuuden tunnuslukujen vertailukohteen muutos ja arvonlennusten käsittely poistoina. Aikaisemmin kannattavuuden tunnuslukuja verrattiin liikevaihtoon, mutta uusissa kaavoissa vertailukohteenä on liikevaihto lisättyä liiketoiminnan muilla tuotoilla. Tilinpäätöstilastossa uudet tunnuslukaavat otettiin käyttöön samanaikaisesti uusien tuloslaskelma- ja tasekaavojen kanssa.

Tilastoalan asetukset

Tärkeimmät Tilinpäätöstilastojen laadintaan vaikuttavat tilastoalan asetukset ovat seuraavat:

1. **Yritystoiminnan rakennetilastoasetus.** Keskeinen vuosittaisten yritystoiminnan tilastojen laatimista ohjaava asetus (Council Regulation No 58/97 concerning structural business statistics).
2. **Tilastoyksikköasetus.** Yritystoiminnan tilastoinnissa sovellettava tilastoyksiköitä koskeva asetus (Council Regulation No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community).
3. **Toimialaluokitusasetus.** Toimialaluokitus 2002 perustuu Euroopan unionin yhteiseen toimialaluokitukseen, NACE 2002:een, joka on vahvistettu Euroopan unionin komission asetuksella, ((EC) No 29/2002 of 19 December 2001 amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 on the statistical classification of activities in the European Community).

Tilinpäätöstilaston tietolähteet

Yritysrekisteri

Tilaston peruskehikon muodostaa Tilastokeskuksen yritys- ja toimipaikkarekisteri. Yritysrekisteristä saadaan tilaston keskeiset luokitusmuuttujat kuten toimiala, sektori, oikeudellinen muoto, omistajatyypit, alue sekä henkilöstön määrä ja suuruusluokka. Tilinpäätöstilaston tilastotiedostoon on yritykset valittu käyttäen samoja rajauksia toiminta-ajan, henkilöstön ja liikevaihdon suhteen kuin yritysrekisterissä. Tilinpäätöstilastossa on mukana myös ammatinharjoittajat.

Elinkeinoverotusaineisto

Tilinpäätöstietokanta perustuu verohallinnon elinkeinoverotusaineistoon ja Tilastokeskuksen yritystiedusteluun. Elinkeinoverotusaineisto sisältää kaikkien elin-

keinoverotuslain alaisten yritysten ja ammatinharjoittajien tilinpäätöstiedot. Aineisto perustuu verohallinnolle yritysverotusta varten toimitettuihin tilinpäätöstietoihin ja se on ollut Tilastokeskuksen käytettävissä vuodesta 1994 lähtien. Vuositilaston tilastotiedostot muodostetaan yritysten tuloslaskelma- ja tasetiedoista.

Elinkeinoverotusaineisto on tärkeä yritystilastojen tietolähde, jota ei kuitenkaan sellaisenaan voi käyttää tilastotuotantoon. Aineiston laatu tarkistetaan ja mahdolliset puutteet korjataan monivaiheisella ohjelmalla. Verohallinnon aineistosta on täysin virheetöntä noin 90 prosenttia. Lisäksi puutteet pystytään paikallistamaan ja korjaamaan noin 9 prosentille aineistosta. Vajaat prosentit tiedoista imputoidaan käyttäen Donor- eli lähimmän naapurin menetelmää.

Yritystiedustelu

Tilastokeskuksen yritystiedustelu lähetetään kaikille suurille yrityksille. Suuren yrityksen luokittelukriteerinä käytetään henkilöstön määrää ja raja poikkeaa toimialoittain (10, 20 tai 50 henkeä). Kyselyyn poimitaan lisäksi pienistä rakentamisen ja kaupan yrityksistä otos. Tuloslaskelma- ja tasetietojen osalta Tilastokeskuksella ja verohallinnolla on ollut yhtenäinen tietosisältö (uuden kirjanpitolain mukainen) vuodesta 2000 lähtien. Yhteinen tiedonkeruu on toteutettu vuodesta 2001. Kyselylomakkeet löytyvät Internet-sivulta:

http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_lomakkeet.html

Yritystiedustelun peittävyys

Vuoden 2003 aineistossa on 6 846 yrityskyselyn hyväksytyä vastausta. Toimialoittain nämä jakaantuivat: teollisuus 2 636, rakentaminen 703, kauppa 1 407, majoitus- ja ravitsemistoiminta 230, liikenne 755 ja liike-elämän palvelut 1 115 yritystä. Näiden yritysten peittävyys koko toimialan kaikkien yritysten liikevaihdosta oli teollisuudessa 92 prosenttia, rakentamisessa 59, kaupassa 73, majoitus- ja ravitsemistoinnassa 48, liikenteessä 71 ja liike-elämän palveluissa 52 prosenttia.

Vuoden 2003 tilinpäätöstietokanta sisältää yhteensä noin 226 000 yrityksen tilinpäätöstiedot. Tilastossa on mukana 27 200 teollisuusyritystä, 30 700 rakennusyritystä, 46 300 kaupan yritystä, 10 100 yritystä majoitus- ja ravitsemistoinnasta sekä 23 000 yritystä liikenteen ja 78 400 yritystä liike-elämän palvelutoimialoilta.

Tilinpäätöstilaston tietojen saatavuus

Tilastokeskuksen tilinpäätösaineisto kattaa yritystoiminnan kaikki toimialat ja sisältää siten tietoja myös muilta toimialoilta, kuin mitä tässä julkaisussa on esitetty. Tilinpäätöstietokanta kattaa vuodet 1995–2003. Aineistosta on mahdollista tuottaa tietoja asiakkaiden tietotarpeiden mukaan muun muassa tarkimmalla toimialatasolla, alueittain, kokoluokittain tai valitusta yritysryhmästä.

Yritystoiminnan tulos ja taseet -julkaisu ilmestyy vuosittain. Yritystoiminnan tulos 2004, ennakkotietoja ilmestyy heinäkuussa 2005 ja vuoden 2004 lopulliset tiedot julkaistaan alkuvuonna 2006.

Toimialoittaisia tilinpäätöstietoja julkaistaan myös Tilastokeskuksen Internet-sivuilla <http://tilastokeskus.fi/til/yri.html> ja StatFin -palvelukannassa (linkki edellä mainitulta Internet-sivulta).

Tilaston vertailukelpoisuus

Julkaisussa esitetään vuoden 2003 lukujen lisäksi vastaavat luvut vuosilta 2001 ja 2002. Nämä luvut saattavat poiketa **Yritystoiminnan tulos ja taseet 2002** -julkaisussa esitetyistä luvuista. Erot johtuvat yritysjoukon määrittelystä. Nyt mukana on myös ammatinharjoittajat. Suuruusluokkien määrittämistä on tarkistettu. Myös se on aiheuttanut jonkin verran muutoksia aiemmin julkaistuihin lukuihin. Aikaisemmista vuosista poiketen julkaisussa esitetään tuloksen muodostuminen toimialoittain kaikista yrityksistä.

Vuoden 2003 lukuja on aiemmin julkaistu **Yritystoiminnan tulos 2003, ennakkotietoja** -julkaisussa. Koko yrityssektorin tasolla liikevaihto on 0,3 prosenttia ennakkotiedoissa ilmoitettua suurempi, mutta toimialoittain on eroja. Ennakkotiedot perustuivat yritysjoukkoon, joka kattoi 69 prosenttia Suomen yrityksistä ja 87 prosenttia kokonaisliikevaihdosta. Ennakkojulkaisussa ei ollut mukana ammatinharjoittajia. Perusaineiston täydentyminen ja lopettamistietojen päivittäminen ovat myös aiheuttaneet muutoksia.

Liiketoiminnan kuukausikuvaajien liikevaihto on laskettu verohallinnon maksuvalvonta-aineistosta. Liikevaihdon määrittely arvonlisäveroilmoituksessa ei täysin vastaa tuloslaskelman liikevaihtoa.

Suomen yritykset 2003 -julkaisussa yritysten määrä on 5 800 suurempi. Ero syntyy pääasiassa rahoitus- ja vakuutus toiminnan sekä julkisen hallinnon yritysten puuttumisesta tilinpäätöstilaston luvuista. Koko yrityssektorin liikevaihto on tässä julkaisussa noin 2 miljardia euroa pienempi kuin Suomen yritykset -julkaisussa. Myös yritysten luokittelussa toimialoille on jonkin verran eroja. Tilinpäätöstilastossa esimerkiksi hallintayhtiöt pyritään pitämään emoyrityksen toimialalla toisin kuin yritysrekisterissä.

Tilinpäätöstilastossa yritysten kokoluokitteluna on käytetty EU:n komission suositusta. Tämän johdosta jakautuminen kokoluokkiin eroaa Suomen yritykset -julkaisussa esitetyistä lukumääristä. Pääasiallinen syy on ehto riippumattomuudesta. Suomen yritykset -julkaisussa pienet ja keskisuuret yritykset on määritelty vain henkilökunnan perusteella.

Bilaga 2. Produktbeskrivning för bokslutsstatistiken

I publikationen **Företagsverksamhetens resultat och balansräkning 2003** beskrivs resultatbildning, lönsamhet och balansräkningens struktur i olika näringsgrenar inom företagssektorn ur bokslutsuppgifternas perspektiv. Textdelen omfattar översikt över utveckling för åren 2001–2003 inom industri, byggverksamhet, handel, hotell- och restaurangverksamhet, samfärdsel och företagstjänster. CD-ROM-skivan som följer med publikationen innehåller en omfattande tabelldel på noggrannare näringsgrensnivå. Excel-tabellerna presenterar resultatbildning, balansräkningar och nyckeltal efter näringsgren för åren 2001–2003 samt nyckeltal efter storleksklass från år 2003.

Centrala begrepp

Resultaträkning

Resultaträkningsposterna definieras i bokföringslagen och -fördordningen. Posterna har omgrupperats på så sätt att resultatbildningen framgår av dem. Avvikande från det officiella bokslutsschemat har försäljningsvinst av anläggningstillgångar inte placerats bland övriga rörelseintäkter utan efter extraordinära poster. Dessutom har den kalkylmässiga lönekorrigeringen redovisats som en egen post i resultaträkningen. Skatterna presenteras strax efter finansiella intäkter och kostnader.

Nyckeltal

Nyckeltalen har räknats enligt Företagsanalyskommissionens anvisningar så långt det med tanke på uppgiftsinnehållet är möjligt. Vid räkningen av nyckeltal har också den kalkylmässiga lönekorrigeringen beaktats. Om företagets eget kapital är negativt vid beräkningen av avkastningen på sysselsatt kapital har det egna kapitalet skalats till noll. Då är det sysselsatta kapitalet minst lika stort som det främmande kapitalet. Formlerna för nyckeltalen presenteras på sida 92.

Direktinvesteringarna

Enligt Internationella valutafondens riktlinjer avses med direktinvestering en kapitalinvestering som ett företag gör i ett annat företag i ett annat land för att skapa en varaktig ekonomisk anknytning till företaget och få bestämmanderätt i detta. I praktiken statistikförs en investering som en direktinvestering om företagets ägarandel eller rösträtt i det utländska företaget uppgår till minst 10 %.

Investeringen statistikförs i det land där det utländska företag som mottar den finländska direktinvesteringen har sin hemvist. Detta gäller även då det slutliga objektet är ett indirekt ägt utländskt företag i ett annat land.

Utländska dotterföretag

Utländska dotterföretag är direktinvesteringsobjekt där investeraren har en ägarandel på mer än 50 %. I omsättnings- och personalsiffrorna har ägarandelen inte beaktats utan de utgör totaler för de utländska dotterföretagen.

Statistikenhet

Statistikenheten är ett självständigt företag. Statistiken beskriver inte koncerner och inte heller företagens arbetsställen.

Räkenskapsperiod

Uppgifterna i materialet gäller den räkenskapsperiod som avslutades under perioden 1.1.2003–31.12.2003.

SME-företag

Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen på små och medelstora företag (2003/361/EG, Europeiska gemenskapernas officiella tidning nr L 124/2003) definierar SME-företag och små företag enligt följande regler:

1. Små och medelstora företag, senare nämnt ”SMF”, definieras som företag som
  - har färre än 250 anställda, och antingen
    - en årlig omsättning som inte överstiger 50 miljoner euro, eller
    - en årlig balansomslutning som inte överstiger 43 miljoner euro,
  - och som uppfyller kriteriet om oberoende såsom det definieras i punkt 4.
2. Om det är nödvändigt att skilja mellan små och medelstora företag definieras det ”lilla företaget” som ett företag som
  - har färre än 50 anställda, och antingen
    - en årlig omsättning som inte överstiger 10 miljoner euro, eller
    - en årlig balansomslutning som inte överstiger 10 miljoner euro,
  - och som uppfyller kriteriet om oberoende såsom det definieras i punkt 4.
3. Om det är nödvändigt att skilja mellan småföretag och mikroföretag definieras mikroföretaget som ett företag som
  - har färre än 10 anställda, och antingen
    - en årlig omsättning som inte överstiger 2 miljoner euro, eller
    - en årlig balansomslutning som inte överstiger 2 miljoner euro,
  - och som uppfyller kriteriet om oberoende såsom det definieras i punkt 4.
4. Med ett oberoende företag avses ett företag, i vilket ett enskilt företag eller flera företag gemensamt, som inte uppfyller definitionen på små och medelstora företag eller det lilla företaget, beroende på vad som är relevant, inte innehar 25 procent eller mer av kapitalet eller rösträtten.

I bokslutsstatistiken tillämpas EU-kommissionens ovannämnda rekommendation vid klassificering av företagens storlek. Av denna anledning avviker indelningen i storlekskategorier avsevärt från den som anges i publikationen Finlands företag. Den största orsaken är oavhängighetsvillkoret. I publikationen Finlands företag har små och medelstora företag definierats bara på basis av antalet anställda.

Näringsgrenar

På Bokslutsstatistiken tillämpas den nya indelningsstandarden Näringsgrensindelningen TOL 2002 fr.o.m. år 2002. TOL 2002 ersätter Näringsgrensindelningen 1995. Mera information om näringsgrensindelningen

finns bland annat på Statistikcentralens webbsidor under Klassificeringar (<http://tilastokeskus.fi/tk/tt/luokitukset/index.html>).

Ett enskilt företags näringsgren fastställs i Statistikcentralens företags- och arbetsställeregister (<http://www.stat.fi/tk/ys/yritysrekisteri/index.html>). För alla företag och egentliga arbetsställen fastställs självständigt en näringsgren på näringsgrensindelningens noggrannaste nivå. För ett flerbranschföretag fastställs den huvudsakliga näringsgrenen på basis av den värdeökning (förädlingsvärdet) som uppstår inom företagets olika näringsgrenar. Värdeökningen för varje näringsgren där företaget verkar fås genom att multiplicera antalet sysselsatta efter näringsgren med värdeökningen inom branschen i medeltal. Företagets huvudsakliga näringsgren är den där värdeökningen är störst. Den huvudsakliga näringsgrenen definieras steg för steg i näringsgrensindelningen från bokstavnivå till den noggrannaste nivån. Då ett företag indelas efter sin huvudsakliga näringsgren i en viss näringsgren, räknas företagets hela verksamhet i den näringsgrenen. För ett flerbranschföretag ingår alltså annan verksamhet än den huvudsakliga.

Lagar och förordningar

Bokföringslagen och -förordningen (30.12.1997 / 1336)

Fr.o.m. 2000 års statistikuppgifter har bokslutsstatistiken producerats genom att följa den nya bokföringslagen och -förordningen som trädde i kraft 30.12.1997.

I samband med revideringen av bokföringslagen och -förordningen förnyade Företagsanalyskommissionen också modellen för de nyckeltal som används i bokslutsanalysen. En av de mest centrala förändringarna i modellerna var en förändring i jämförelseobjektet nyckeltal för lönsamheten och i behandling av värde-minskning som avskrivning. Tidigare jämfördes nyckeltalen för lönsamheten med omsättningen, men i de nya modellerna är jämförelseobjektet omsättningen ökad med övriga intäkter av affärsverksamhet. I bokslutsstatistiken togs de nya modellerna för nyckeltal i bruk samtidigt med de nya modellerna för resultat- och balansräkning.

Förordningar inom statistik

De viktigaste förordningarna som inverkar på produktionen av Bokslutsstatistiken är:

1. **Förordning om statistik rörande företagsstrukturer.** En viktig förordning som styr den årliga statistikproduktionen inom företagsverksamhet. (Council Regulation No 58/97 concerning structural business statistics)
2. **Förordning om statistiska enheter.** Förordning om statistiska enheter som tillämpas i statistikföring av företagsverksamhet. (Council Regulation No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community).
3. **Förordning om statistisk näringsgrensindelning.** TOL 2002 baserar sig på den Europeiska unionens gemensamma näringsgrensindelning NACE 2002, som har fastställts av kommissionen genom en förordning, ((EC) No 29/2002 of 19 December 2001 amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 on the statistical classification of activities in the European Community).

Uppgiftskällor

Företagsregistret

Statistikcentralens företagsregister utgör den primära ramen för statistiken. Ur företagsregistret fås statistikens viktigaste klassificeringsvariabler såsom näringsgren, sektor, juridisk form, ägartyp, område samt antalet anställda och storleksklass. Företagen har valts till bokslutsstatistikens statistikfil genom samma avgränsningar avseende verksamhetstid, anställda och omsättning som gäller i företagsregistret. I bokslutsstatistiken ingår också yrkesutövarna.

Näringskattematerialet

Bokslutsdatabasen baserar sig på Skattestyrelsens näringskattematerial och Statistikcentralens företagsenkät. Näringskattematerialet omfattar bokslutsuppgifter om alla företag och yrkesutövare som är underställda näringskattelagen. Materialet baserar sig på bokslutsuppgifter som levererats till Skattestyrelsen för företagsbeskattning och Statistikcentralen har haft tillgång till materialet fr.o.m. år 1994. Statistikfilerna för årsstatistiken bildas ur uppgifter om resultat- och balansräkning.

Näringskattematerialet är en viktig uppgiftskälla för företagsstatistik, en källa som dock inte kan användas för statistikproduktion som sådan. Kvaliteten på materialet kontrolleras och eventuella brister korrigeras med ett program med flera moment. Omkring 90 procent av Skattestyrelsens material är helt felfritt. Dessutom kan man lokalisera och reparera bristerna i ca 9 procent av materialet. Knappt två procent av uppgifterna imputeras med hjälp av Donor-metoden, dvs. "närmaste granne".

Företagsenkäten

Statistikcentralens företagsenkät skickas till alla stora företag. Som klassificeringskriterium för ett stort företag används antalet anställda och gränsen varierar efter näringsgren (10, 20 eller 50 personer). Till enkäten väljs dessutom ett urval av små företag inom byggverksamhet och handel. Statistikcentralen och Skattestyrelsen har haft ett gemensamt uppgiftsinnehåll (enligt den nya bokföringslagen) avseende uppgifter om resultat- och balansräkning fr.o.m. år 2000. Den gemensamma uppgiftsinsamlingen har genomförts sedan år 2001. Enkätblanketterna finns på webbsidan http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_lomakkeet.html

Företagsenkätens täckning

I 2003 års material ingår godkända svar från 6 846 företagsenkäter. Fördelningen på näringsgrenar är: industri 2 636 företag, byggverksamhet 703, handel 1 407, hotell- och restaurangverksamhet 230, samfärdsel 755 och företagstjänster 1 115 företag. Dessa företags täckning av omsättningen i hela näringsgrenen är inom industri 92 procent, inom byggverksamhet 59 procent, inom handel 73 procent, inom hotell- och restaurangverksamheten 48 procent, inom samfärdsel 71 procent och inom företagstjänster i medeltal 52 procent.

Bokslutsstatistiken för år 2003 bygger på bokslutsuppgifter om totalt ca 226 000 företag. Statistiken omfattar 27 200 industriföretag, 30 700 byggföretag, 46 300 företag inom handeln, 10 100 företag inom hotell- och restaurangverksamhet samt 23 000 företag inom samfärdsel och 78 400 företag inom företagstjänster.

Tillgänglighet

Statistikcentralens bokslutsmaterial täcker alla näringsgrenar inom företagsverksamheten och omfattar därmed också uppgifter för andra näringsgrenar än dem som publiceras i denna publikation. Bokslutsdatabasen täcker åren 1995–2003. Ur materialet är det möjligt att producera uppgifter enligt kundernas informationsbehov bl.a. på den noggrannaste näringsgrensnivån, efter område, storleksklass eller ur en utvald företagsgrupp.

Publikationen Företagsverksamhetens resultat och balansräkning utkommer varje år. Förhandsuppgifter i Företagsverksamhetens resultat 2004 utkommer i juli 2005 och de slutgiltiga uppgifterna för år 2004 publiceras i början av år 2006.

Bokslutsuppgifter efter näringsgren publiceras också på Statistikcentralens webbsidor http://tilastokeskus.fi/tk/yr/rake_til_tiltieto.html och i StatFin-tjänsten (länk på webbsidorna).

Statistikens jämförbarhet

I den här publikationen presenteras utöver uppgifterna för år 2003 också motsvarande uppgifter för åren 2001 och 2002. Dessa uppgifter kan avvika från uppgifter som presenterats i publikationen **Företagsverksamhetens resultat och balansräkning 2002**. Skillnaderna beror på definieringen av gruppen av företag. Nu ingår också yrkesutövarna i gruppen. Definitionen av storlekskategori har justerats och detta har också förorsakat vissa förändringar jämfört med de uppgifter som publicerats tidigare. Avvikande från tidigare år presenteras resultatbildningen efter näringsgren ifråga om alla företag.

Uppgifterna för år 2003 har tidigare publicerats i publikationen **Yritystoiminnan tulos 2003, ennakkotietoja** (ung. resultat av företagsverksamheten 2003, preliminära uppgifter). På hela företagssektorns nivå är omsättningen 0,3 procent större än vad som angavs i de preliminära uppgifterna, men det förekommer skillnader mellan de olika näringsgrenarna. De preliminära uppgifterna bygger på en grupp företag, som täckte 69 procent av företagen i Finland och 87 procent av den totala omsättningen. De preliminära uppgifterna omfattade inte yrkesutövarna. Kompletteringen av populationen och uppdateringen av uppgifterna om nedlagda företag är orsaken till de förändrade uppgifterna.

Omsättningen i **månadsgraferna över affärsverksamheten** har räknats utgående från skatteförvaltningens betalningsövervakningsmaterial. Definitionen av omsättning i mervärdesskatteanmälan motsvarar inte alldeles exakt omsättning i resultaträkningen.

I publikationen **Finlands företag 2003** är antalet företag 5 800 fler. Skillnaden uppkommer huvudsakligen på grund av att uppgifterna i bokslutsstatistiken inte omfattar företagen inom finansierings- och försäkringsverksamhet och inte heller företagen inom den offentliga förvaltningen. I denna publikation är hela företagssektorns omsättning omkring 2 miljarder euro mindre än i publikationen **Finlands företag**. Det förekommer också en del skillnader i klassificeringen av företagens näringsgrenar. I bokslutsstatistiken strävar man till exempel efter att föra holdingbolag till moderbolagets näringsgren, vilket inte är fallet i företagsregistret.

I bokföringsstatistiken klassificeras företagen efter storlek enligt EU-kommissionens rekommendation. Av denna anledning skiljer sig fördelningen på storlekskategorier från den som presenteras i publikationen **Finlands företag**. Den största orsaken är oavhängighetsvillkoret. I publikationen **Finlands företag** har små och medelstora företag definierats bara på basis av antalet anställda.

Appendix 2. Product description of financial statements statistics

The **Business enterprises – net results and balance sheets 2003** publication describes the result formation, profitability and structure of various economic activities in the enterprise sector from the viewpoint of financial statement data. The text section contains reviews on the development of industry, construction, trade, hotels and restaurants, transport and business services between 2001 and 2003. The appended CD-ROM comprises an extensive table section on a more detailed level of the industrial classification. The Excel tables show the result formation, balance sheets and key figures by economic activity from 2001 to 2003 and the key figures by size category from 2003.

Key concepts

Profit and loss account

The items of the profit and loss account are specified in the Accounting Act and Decree. The items are grouped so that the result formation appears from them. Differing from the official formula for financial statements, proceeds from sales of fixed assets were moved after extraordinary items in the tables on other operating income. In addition, estimated pay adjustment is given as a separate item in the profit and loss account. Taxes are presented directly after financial income and expenses.

Key ratio figures

The key figures were calculated following the guidelines of the Finnish Committee for Corporate Analysis as much as possible for the data content. Estimated pay adjustment was also taken into account when calculating the key figures. If the enterprise's capital and reserves are negative when calculating return on investment, capital and reserves are scaled to zero. Then invested capital is at least of the same size as liabilities. The formulas for the key figures are given on page 93.

Direct investments

According to the International Monetary Fund's guidelines, direct investment is defined as investment by a resident entity in one economy in an enterprise resident in another country with the objective of obtaining a lasting interest in the enterprise and an effective voice in its management. For statistical purposes, an investment is classified as direct investment if the resident enterprise owns 10 per cent or more of the shares or voting power of the foreign enterprise.

For statistical purposes, the country of investment is the country of residence of the immediate foreign investee. This is also the case if the ultimate investee is an indirectly owned foreign enterprise located in another country.

Foreign subsidiary

A direct investment entity is a foreign subsidiary when the investor's holding in it exceeds 50 per cent. The turnover and employee figures on foreign subsidiaries are totals and do not take account of the size of holdings.

Statistical unit

The statistical unit used is an independent enterprise. Groups of companies or corporate establishments are not covered.

Accounting period

The data relate to the financial year ending between 1 January and 31 December 2003.

SME

The recommendation of the European Commission (6 May 2003) concerning the definition of small and medium-sized enterprises (SMEs) (2003/361/EC, Official Journal of the European Communities No. L 124/2003) defines SMEs and small enterprises by the following rules:

1. Small and medium-sized enterprises are defined as enterprises which

- have fewer than 250 employees and where
  - the annual turnover is not in excess of EUR 50 million
  - or the balance sheet total is not in excess of EUR 43 million
- and conform to the criterion of independence defined in Section 4.

2. When it is necessary to make a difference between small and medium-sized enterprises, 'small enterprises' are defined as enterprises which

- have fewer than 50 employees and where
  - the annual turnover is not in excess of EUR 10 million
  - or the balance sheet total is not in excess of EUR 10 million
- and conform to the criterion of independence defined in Section 4.

3. When it is necessary to make a difference between small and micro-enterprises, 'micro-enterprises' are defined as enterprises which

- have fewer than 10 employees and where
  - the annual turnover is not in excess of EUR 2 million
  - or the balance sheet total is not in excess of EUR 2 million
- and conform to the criterion of independence defined in Section 4.

4. Independent enterprises are those which are not owned as to 25 per cent or more of the capital or the voting rights by one enterprise, or jointly by several enterprises, falling outside the definition of an SME or a small enterprise, whichever may apply.

The above-mentioned recommendation of the European Commission was used as the size classification in the financial statements statistics. Because of this, the breakdown into size categories differs considerably from the numbers given in the Finnish Enterprises publication. The main reason for this is the criterion of independence. In the Finnish Enterprises publication small and medium-sized enterprises are defined only on the basis of personnel.

Economic activity

The new Standard Industrial Classification TOL 2002 has been applied to the financial statements statistics from 2002. TOL 2002 replaces the Standard Industrial Classification 1995. Further information about the Industrial Classification is available on Statistics Finland's Classifications website (<http://www.stat.fi/tk/tt/luokitukset/index.html>).

The economic activity of an individual enterprise is determined in Statistics Finland's Business Register (<http://www.stat.fi/tk/ys/yrityсреkisteri/index.html>). All enterprises and their actual establishments are classified independently according to the most detailed level of the industrial classification. The principal activity of an enterprise pursuing a variety of activities is determined on the basis of the value added produced in the enterprise's different activities. The value added of each of the enterprise's activities is obtained by multiplying the number of persons employed in the economic activity by the average value added of the activity in question. The principal activity of the enterprise is that with the highest value added. The principal activity is defined in stages from the Section (alphabetical code) to the most detailed level. When the enterprise is classified according to its principal activity, all the enterprise's activities are lumped together. Thus the activities of a multi-activity enterprise that do not belong to the principal activity are also taken into account.

Underlying acts and decrees

Accounting Act and Decree of 30 December 1997 / 1336

Financial statements statistics are compiled from the 2000 statistical data onwards in compliance with the new Accounting Act and Decree that came into effect on 30 December 1997.

In connection with the renewal of the Accounting Act and Decree, the Finnish Committee for Corporate Analysis reviewed the formulas for the key figures used in financial statement analyses. One of the main changes in the formulas was the change in the reference point of the key figures for profitability and treatment of reduction in value as depreciation. Previously the key figures for profitability were compared with turnover, but in the new formulas the reference point is turnover plus other operating income. In the financial statements statistics the new key figure formulas were introduced at the same time as in the new profit and loss account and balance sheet formulas.

Regulations in the field of statistics

The most important regulations affecting the compilation of financial statements statistics are as follows:

- 1. Regulation concerning structural business statistics.** The key regulation guiding the annual compilation of statistics on business enterprises (Council Regulation No 58/97 concerning structural business statistics).
- 2. Regulation on statistical units.** The regulation concerning statistical units to be applied to business statistics (Council Regulation No 696/93 of 15 March 1993 on the statistical units for the observation and analysis of the production system in the Community).
- 3. Regulation on the classification of economic activities.** TOL 2002 is based on the joint European Union classification of economic activities NACE 2002, which was confirmed by a Commission regulation, ((EC) No 29/2002 of 19 December 2001 amending Council Regulation (EEC) No 3037/90 on the statistical classification of activities in the European Community).

Data sources of financial statements statistics

Business register

Statistics Finland's Business Register forms the basic framework of the statistics. The Business Register provides key classification variables for statistics, such as economic activity, legal form, ownership type, area, number of employees and size category. The enterprises were selected to the statistics file of the financial statements statistics using the same definitions for operating period, personnel and turnover as the Business Register. The financial statements statistics also include self-employed persons.

Business taxation data

The financial statement database is based on the Tax Administration's business taxation data and Statistics Finland's enterprise inquiry. The business taxation data contain the financial statement data of all enterprises and self-employed persons subject to the Business Taxation Act. The data are based on financial statement data supplied to the Tax Administration for corporate taxation and they have been available to Statistics Finland since 1994. The statistics files of the annual statistics are formed from the profit and loss account and balance sheet data.

The business taxation data are important sources for business statistics, but they cannot be used as such for production of statistics. The quality of the data is checked and possible deficiencies are corrected by a multi-stage program. Around 90 per cent of the Tax Administration data are completely error-free. Deficiencies can be located and corrected for about 9 per cent of the data. Nearly one per cent of the data are imputed using the Donor or nearest neighbour system.

Enterprise inquiry

Statistics Finland's enterprise inquiry is sent to all large enterprises. The classification criterion for a large enterprise is the number of employees and the limit differs by economic activity (10, 20 or 50 persons). A sample from small construction and trade enterprises is also selected to the inquiry. Statistics Finland and the Tax Administration have had uniform data contents (in accordance with the new Accounting Act) for the profit and loss account and balance sheet data since 2000. Data collection has been carried out jointly from 2001. The questionnaires can be found at: http://stat.fi/tk/yr/rake_lomakkeet.html

Coverage of the enterprise inquiry

The data for the year 2003 contain 6,846 enterprises included in the enterprise inquiry. Their breakdown by economic activity is as follows: industry 2,636, construction 703, trade 1,407, hotels and restaurants 230, transport 755, and business services 1,115 enterprises. Of the aggregate turnover, these enterprises account for 92 per cent in industry, for 59 per cent in construction, for 73 per cent in trade, for 48 per cent in hotels and restaurants, for 71 per cent in transport, and for 52 per cent in business services.

The financial statement database for 2003 contains financial statement data on a total of around 226,000 enterprises. The statistics consist of 27,200 enterprises from industry, 30,700 from construction, 46,300 from trade, 10,100 from hotels and restaurants, 23,000 enterprises from transport and 78,400 from business services.

Availability of data for financial statements statistics

Statistics Finland's financial statement data include all economic activities of business enterprises and thus also contain information on other economic activities than those presented in this publication. The financial statement database covers the years 1995 to 2003. Information can be produced from the data according to customers' information needs on the most detailed level of the industrial classification, by area or size category, or on a chosen group of enterprises.

The Business enterprises – net results and balance sheets publication is issued yearly. Net results of business enterprises 2004, preliminary data will be released in July 2005 and the final data for 2004 will be published in early 2006.

Financial statement data by economic activity are also published on Statistics Finland's website and in the StatFin database service.

Comparability of statistics

In addition to the data for 2003, the publication presents the corresponding figures for 2001 and 2002. These may differ from the figures given in **Business Enterprises – net results and balance sheets 2002**. The differences are due to the definition of the group of enterprises. Now included are also self-employed persons. The definition of size categories was reviewed. It has also brought some changes to the previously published figures. Differing from the previous years, the publication presents the result formation for all enterprises by economic activity.

Prior to this, the figures for 2003 were released in the publication **Net results of business enterprises 2003, preliminary data**. On the level of the whole enterprise sector, turnover is 0.3 per cent higher than reported in the preliminary data, but there are differences by economic activity. The preliminary data were based on a group of enterprises covering 69 per cent of the Finnish business enterprises and 87 per cent of the total turnover. The preliminary publication did not include self-employed persons. Completion of basic data and updating of data on enterprise closures have also caused changes.

The turnover in the **monthly business indicators** was calculated from the Tax Administration's payment control data. The definition of turnover in the VAT return does not fully correspond to the turnover in the profit and loss account.

The number of enterprises is 5,800 higher in the **Finnish Enterprises 2003** publication. The difference is mainly due to the absence of financial intermediation and insurance and public administration enterprises from the figures of the financial statements statistics. The turnover of the whole enterprise sector is in this publication around EUR two billion lower than in the Finnish Enterprises publication. There are also some differences in the classification of enterprises into economic activities. Contrary to the Business Register, in the financial statements statistics holding companies are retained in the economic activity of the parent company.

In the financial statements statistics the European Commission's recommendation was used as the size classification of enterprises. Therefore the breakdown into size categories differs considerably from the numbers given in the Finnish Enterprises publication. The main reason for this is the criterion of independence. In the Finnish Enterprises publication small and medium-sized enterprises are defined only on the basis of personnel.

Liite 3. Tunnuslukujen kaavat

Liiketoiminnan laajuutta kuvaavat tunnusluvut

Liiketoiminnan tuotot yht.	=	Liikevaihto + liiketoiminnan muut tuotot – käyttöom. luovutusvoitot
Jalostusarvo	=	Käyttökate + henkilöstökulut yhteensä + laskennall. palkkorj.
Henkilöstön lukumäärä	=	Henkilöstön lukumäärä
Aineelliset nettoinvestoinnit	=	Aineellisten hyödykkeiden lis. – Aineellisten hyödykkeiden väh.

Kannattavuutta kuvaavat tunnusluvut

Käyttökate ¹ -%	=	$\frac{\text{Käyttökate}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$
Nettotulos ¹ -%	=	$\frac{\text{Nettotulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$
Kokonaistulos ¹ -%	=	$\frac{\text{Kokonaistulos}}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$
Rahoitustulos ¹ -%	=	$\frac{(\text{Käyttökate} + \text{rahoitustuotot} - \text{rahoituskulut} + \text{verot})}{\text{Liiketoiminnan tuotot yhteensä}} * 100$
Sijoitetun pääoman tuotto ¹ -%	=	$\frac{\text{Nettotulos} + \text{rahoitustuotot} - \text{rahoituskulut} + \text{Verot}}{\text{Oma pääoma} + \text{Tilinpäätössiirtojen kert.} + \text{Koroll. vieras pääoma}} * 100$

Rahoitusta kuvaavat tunnusluvut

Omavaraisuusaste, %	=	$\frac{\text{Oma pääoma} + \text{Tilinpäätössiirtojen kertymä}}{\text{Vastattavaa yhteensä} - \text{Saadut ennakkomaksut}} * 100$
Kokonaisvelat/liikevaihto, %	=	$\frac{\text{Vieras pääoma} - \text{Saadut ennakkomaksut}}{\text{Liikevaihto}} * 100$
Nettovelat/liikevaihto, %	=	$\frac{\text{Kokonaisvelat} - (\text{Rahoitusarvopap.} + \text{Rahat ja pankkisaam.})}{\text{Liikevaihto}} * 100$
Quick ratio	=	$\frac{\text{Rahoitusarvopap.} + \text{Rahat ja pankkisaam.} + \text{Lyhytaik. saam.}}{\text{Lyhytaikainen vieras pääoma} - \text{Saadut ennakkomaksut}}$

Tehokkuutta kuvaavat tunnusluvut

Liikevaihto / henkilöstö	=	$\frac{\text{Liikevaihto}}{\text{Henkilöstö}}$
Jalostusarvo / henkilökulut	=	$\frac{\text{Jalostusarvo}}{\text{Henkilöstökulut}}$

¹ tunnusluvuissa on huomioitu laskennallinen palkkorjaus

Bilaga 3. Nyckeltalsformler

Affärsverksamhetens omfattning

Rörelseintäkter totalt	= Omsättning + Övriga rörelsekostnader – Försäljningsvinster av anlägg
Förädlingsvärde	= Driftsbidrag + Personal kostnader totalt + Kalkylerade lönekorriger.
Antal anställda	= Antal anställda
Materiella nettoinvesteringar	= Ökningar av materiella tillgångar – Minskningar av materiella tillgångar

Lönsamhet

Driftsbidrag ¹ , %	= $\frac{\text{Driftsbidrag}}{\text{Rörelseintäkter totalt}} * 100$
Nettoreultat ¹ , %	= $\frac{\text{Nettoreultat}}{\text{Rörelseintäkter totalt}} * 100$
Totalresultat ¹ , %	= $\frac{\text{Totalresultat}}{\text{Rörelseintäkter totalt}} * 100$
Finansieringsresultat ¹ , %	= $\frac{\text{Driftsbidrag} + \text{Finansiella intäkter} - \text{Finansiella kostnader} + \text{Skatter}}{\text{Rörelseintäkter totalt}} * 100$
Avkastning på investerat kapital ¹ , %	= $\frac{\text{Nettoreultat} + \text{Finansiella intäkter} - \text{Finansiella kostnader} + \text{Skatter}}{\text{Eget kapital} + \text{Ackumulerade bokslutsdispositioner} + \text{Främmande kapital med ränta}} * 100$

Finansiering

Soliditetsgrad, %	= $\frac{\text{Eget kapital} + \text{Ackumulerade bokslutsdispositioner}}{\text{Passiva totalt} - \text{Erhållna förskott}} * 100$
Skulder totalt /Omsättning, %	= $\frac{\text{Främmande kapital} - \text{Erhållna förskott}}{\text{Omsättning}} * 100$
Kassalikviditet	= $\frac{\text{Finansiella värdepapper} + \text{Kassa och banktillgodohavanden} + \text{Kortfristiga fordringar}}{\text{Kortfristigt främmande kapital} - \text{Erhållna förskott}}$

Effektivitet

Omsättning / Personal	= $\frac{\text{Omsättning}}{\text{Personal}}$
Förädlingsvärde / Personal-kostnader	= $\frac{\text{Förädlingsvärde}}{\text{Personal kostnader}}$

¹ I nyckeltalen har den kalkylerade lönekorrigeringen beaktats.

Appendix 3. Key ratio formulas

Volume of business operations

Returns on business operations, total	= Net turnover + Other operating income – Proceeds from sales of fixed assets
Value added	= Operation profit + staff expenses + estimated pay adjustment
Staff total	= Staff total
Tangible net investments	= Increases in tangible assets – decreases in tangible assets

Profitability

Operation profit ¹ , %	= $\frac{\text{Operation profit}}{\text{Returns on business operations, total}} * 100$
Net profit ¹ , %	= $\frac{\text{Net profit}}{\text{Returns on business operations, total}} * 100$
Total profit ¹ , %	= $\frac{\text{Total profit}}{\text{Returns on business operations, total}} * 100$
Income before extraordinary items ¹ , %	= $\frac{\text{Operation profit} + \text{Financial income} - \text{Financial expenses} + \text{Taxes}}{\text{Returns on business operations, total}} * 100$
Return on investment ¹ , %	= $\frac{\text{Net profit} + \text{Financial income} - \text{Financial expenses} + \text{Taxes}}{\text{Capital and reserves} + \text{Appropriations} + \text{Liabilities subject to interest}} * 100$

Financing

Equity ratio, %	= $\frac{\text{Capital and reserves} + \text{Appropriations}}{\text{Total liabilities} - \text{Advances received}} * 100$
Total liabilities/Net turnover, %	= $\frac{\text{Total liabilities} - \text{Advances received}}{\text{Net turnover}} * 100$
Quick ratio	= $\frac{\text{Investments held as current assets} + \text{Cash in hand and at banks} + \text{Current debtors}}{\text{Current creditors} - \text{Advances received}}$

Efficiency

Net turnover / Staff	= $\frac{\text{Net turnover}}{\text{Staff}}$
Value added / Staff expenses	= $\frac{\text{Value added}}{\text{Staff expenses}}$

¹ Account is taken of estimated pay adjustment in the key ratio figures.

Yritystoiminnan tulos ja taseet 2003 -julkaisussa Suomen yritystoimintaa tarkastellaan yritysten tilinpäätöstietojen pohjalta. Julkaisuosa sisältää katsaukset teollisuudesta, rakentamisesta, kaupasta, majoitus- ja ravitsemistoiminnasta, liikenteestä sekä liike-elämän palveluista. Julkaisu sisältää tietoja myös suomalaisyritysten ulkomailla sijaitsevista tytäryrityksistä.

Lukijat voivat myös analysoida itseään kiinnostavia toimialoja liitteenä olevan CD-ROM:in avulla. CD-ROM sisältää lähes 200 toimialan tilinpäätöstiedot vuosilta 2001–2003. Tietoja löytyy siten useilta sellaisilta toimialoilta, joita ei julkaisun katsauksissa ole lainkaan tarkasteltu. Excel-tauluissa esitetään toimialoittain tuloksen muodostuminen, taseet ja tunnusluvut vuosilta 2001–2003 sekä tunnusluvut suuruusluokittain vuodelta 2003.

Tilastokeskus, myyntipalvelu
PL 4C
00022 TILASTOKESKUS
puh. (09) 1734 2011
faksi (09) 1734 2500
myynti@tilastokeskus.fi
www.tilastokeskus.fi

Statistikcentralen, försäljning
PB 4C
00022 STATISTIKCENTRALEN
tfn (09) 1734 2011
fax (09) 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

Statistics Finland, Sales Services
P.O.Box 4C
FI-00022 STATISTICS FINLAND
Tel. +358 9 1734 2011
Fax +358 9 1734 2500
myynti@stat.fi
www.stat.fi

ISSN 0784-8463
= Yritykset
ISSN 1459-3785
ISBN 952-467-411-4
Tuotenumero 9958
EO